

exterio

Magazine voor de professional in de outdoor sector

Editie 99, september 2023
Afgiftekantoor Gent X – P2A9282

STIHL

EEN KRACHTIGE ALLROUNDER

Met de nieuwe HSA 100 accuheggenschaar klaar je in een mum van tijd je tuinklussen. De krachtige motor en dubbelzijdige geslepen messen zorgen voor uitstekende snijprestaties. Bovendien werk je erg comfortabel dankzij de draaibare handgreep en het lage gewicht.

STIHL. STERK WERK

HSA 100
ACCUHEGGENSCHAAR

Meer informatie op stihl.be of bij je lokale STIHL dealer.

exterio

Een uitgave van

OOLA bv
Veldemeersdreef 3
9880 Aalter
+32 50 250 170
info@oola.be

Hoofredacteur

Sam Paret

Werken mee aan deze editie

Toon Roosen, Dirk Ballekens, Chantal Van Rie, Jesse Van Daele, Wim Vander Haegen, Solange Tastenoye, Marijke Thoonen, Lieven De Clercq

Vormgeving

OOLA bv

Advertenties

Simon Ooghe
+32 50 250 170
simon@oola.be

Vertaling

Joalis bvba

Drukwerk

Perka nv

Doelgroepen

Tuinaannemers, tuinarchitecten & Landschapsarchitecten, gemeentelijke groendiensten, beleidsmakers groen en openbare ruimte, inrichters openbare ruimte, boom- en plantenkwekerijen, beheerders van sportvelden, tuincentra en tuinspecialzaken, handelaars in tuinmachines, bouwmaterialenhandels, golfclubs & recreatiedomeinen

Copyrights

Alle rechten voorbehouden. Dit tijdschrift is auteursrechtelijk beschermd: uit deze uitgave mag analoog of digitaal niets gereproduceerd, verspreid of meegedeeld worden zonder schriftelijke toestemming van de uitgever. Uitgever en auteurs verklaren dat dit magazine op zorgvuldige wijze en naar beste weten is samengesteld; evenwel kunnen uitgever en auteurs op geen enkele wijze instaan voor de juistheid of volledigheid van de informatie. Uitgever en auteurs aanvaarden dan ook geen enkele aansprakelijkheid voor schade, van welke aard dan ook, die het gevolg is van handelingen en/of beslissingen gebaseerd op bedoelde informatie. Lezers worden met nadruk aangeraden deze informatie niet afzonderlijk te gebruiken, maar af te gaan op hun professionele kennis en ervaring en de te gebruiken informatie te controleren.

Ecologisch kantelpunt?

Het jaarlijks verlof zit erop. Ik hoop dat jullie allen een fijne vakantie achter de rug hebben en nieuwe energie vonden. Dat deed ik zeker in de Morvan in Frankrijk, het regionale natuurpark dat in de Bourgogne ligt. Ik stond er versteld van de uitgestrektheid van het gebied en de combinatie van meren en bossen. De natuur was zo overdonderend en het landschap vaak zo desolaat dat ik bij terugkeer – en ik woon op het platteland – mij terug bewust werd van lawaai.

Maar ook daar is het niet al peis en vree. Het viel eveneens op dat er best wel wat houtkap is wat resulteert in kale stukken en de sparrenbossen vallen hier en daar ten prooi aan ziekte. Nu zouden ze de gekapte bomen willen vervangen door de meer resistente Douglassoort en niet voor meer biodiversiteit gaan. Blijkbaar hebben ook daar de ontginende bedrijven heel veel invloed.

Net zoals dat het geval is het Amazonewoud, 's werelds groene long. Zeker onder de vorige president van Brazilië, Jair Bolsonaro, kregen de houthakkers en mijnbouwbedrijven nagenoeg vrij spel. Met de oprichting van de 'Amazone Alliantie' willen de acht landen die een deel van het Amazonegebied in handen hebben, onder leiding van de nieuwe Braziliaanse president Lula da Silva, het regenwoud redden voor het zijn 'point of no return' bereikt. Mocht de ontbossing verdergaan, dan dreigt het Amazonewoud meer CO2 uit te stoten dan dat het opneemt en zal de opwarming van de aarde verder toenemen. Naast het klimaat is het Amazonewoud ook ecologisch van grote waarde. Het herbergt namelijk ruim tien procent van alle plantensoorten en gewervelde diersoorten op aarde.

Een positief signaal is dat de ontbossing in juli slechts een derde was van wat het een jaar geleden was. Tegen 2030 willen ze die volledig stoppen. Laat ons hopen dat ze in hun opzet slagen.

Projecten die de natuur een handje helpen, zijn meer dan welkom. Die vind je dan ook in dit magazine. En terwijl jullie hiervan genieten, zijn wij al in de weer met de volgende editie. Dat belooft immers een speciale te worden want het is al de 100ste, een mijlpaal dus.

Bij deze een oproep om jullie favoriete projecten, gasten, producten, ... te delen waarvan jullie vinden dat ze niet mogen ontbreken in deze jubileumeditie. Ik beloof dat we ons best zullen doen om aan ieders wensen tegemoet te komen!

Veel leesplezier!

Sam Paret
Hoofredacteur Exterio
sam@oola.be

Volg jouw favoriete vakmagazine ook online

Ontdek meer inspirerende interviews, interessante projecten, videomateriaal en blijf op de hoogte van de actualiteit uit jouw vakgebied.

www.exterio.be

Inhoud

Jaargang 24 - editie 99 - september 2023

Interview Toon Roosen - pagina 6

Interview Dirk Ballekens - pagina 20

Project Roosen Landscape - pagina 36

Interview Royal Golf Club Oudenaarde - pagina 52

6	Interview
Toon Roosen: "De eetbare tuin is de tuin van de toekomst"	25	Event
73 ^e editie van Plantendagen	44	Artikel
Hoe groenafval correct beheren als tuinaannemer?
12	Actua
Meldpunt voor bestrijding Japanse duizendknoop	26	Interview
Hoe kunnen we de Japanse duizendknoop bestrijden?	46	Interview
Royal Golf Club Oudenaarde: "De elektrificatie van de greenmaaiers is de grootste evolutie"
13	Actua
Online plantenmarkt in Nederland groeit volgens PLNTS.com	28	Event
MATEXPO viert haar 40e editie	54	Artikel
Duurzame plaagbestrijding: aan de slag met nematoden
14	Interview
Chantal Van Rie: "Ik heb mijn hart aan Damme verloren"	35	Actua
Verdelging Aziatische hoornaar	56	Artikel
Wat is een Sponsstad? Lessen uit het buitenland
19	Project
Voedselbosrand met wadi	36	Project
Roosen Landscape	58	Actua
Sint-Niklaas gaat massaal ontharden
21	Interview
Dirk Ballekens: "De toekomst oogt positief, op voorwaarde dat je investeert in duurzame technieken en planten de hoofdrol laat spelen"	38	Actua
Green Cities seminarie	60	Artikel
Plantafstanden en afsluitingen: opgepast voor de nieuwe regels
24	Event
Vakbeurs Openbare Ruimte	39	Artikel
Duurzaam onkruidbeheer: elektrisch wieden	65	Project
"We merken dat het leven terugkeert op de school"
		40	Artikel
Tuinrobot AlphaGarden zorgt beter voor planten dan een mens		

“De eetbare tuin is de tuin van de toekomst”

Hij bouwde een oude veldambulance van het leger om tot mobiel kantoor waarmee hij bij aanvang van een project de tuin en het landschap in zich opneemt, dompelde zich onder in de wereld van permacultuur en voedselbossen en tracht bij zijn ontwerpen ook de genius loci te betrekken. Toon Roosen wil daarmee én smakvolle ecologische landschapstuinen creëren én mensen via zijn eetbare tuinen terug dichterbij de natuur brengen.

Tekst: Sam Paret

Voldoende tijd spenderen op de locatie om die goed in je op te nemen lijkt een logische werkwijze, maar toch zullen er weinig zijn zoals jij die er meteen een hele dag of langer blijven in een mobiel kantoor. Hoe is die unieke werkwijze tot stand gekomen?

Toon Roosen: “Bij het in kaart brengen van een nieuwe tuin waarbij je klassiek aantekeningen, foto's en schetsen gebruikt, gebeurt het vaak dat je achteraf details bent vergeten opmeten of fotograferen bent. Bovendien is een foto niet hetzelfde als het echt ruimtelijk ervaren. Ter plekke zijn, analyseren, schetsen en ontwerpen zorgt dat je feeling krijgt met een plek en brengt kwaliteit in het ontwerp. Ik dompel me ook graag helemaal onder in een tuin en dan moet je er tijd spenderen. Soms blijf ik zelfs slapen op een plek. Het is pas als je er een poosje bent dat je de bijzonderheden van een tuin ontdekt. Dan weet je waar bijvoorbeeld de ideale plek is voor een terras waar je de avondzon vangt of waar er best een boom komt omdat het anders te warm is. Daarnaast ben ik als persoon snel afgeleid en je hebt concentratie nodig voor een ontwerp. De natuur bleek voor mij de ideale werkplek. In het begin nam ik gewoon een tafel en een stoel mee, maar bij regenweer is dat geen pretje. Het grote voordeel van zo'n rijdend kantoor is dat je ook overal kan staan. Is het niet in de tuin zelf, dan wel in de directe omgeving. Zo kom ik elke dag in een andere werkomgeving terecht. Dat geeft me rust, vrijheid en inspiratie. Na een hele dag kan ik mijn eerste schetsen al gaan aftoetsen bij mijn klanten en ook bij de aanleg en uitvoering kan ik zo aanwezig zijn tijdens de belangrijke werken én in de tussentijd aan andere projecten werken of

administratie in orde brengen. Het biedt me niets dan voordelen.”

Je hebt een wel heel bijzonder rijdend kantoor. Vertel!

Toon Roosen: “Het is een voormalige veldambulance van het leger, een jeep die ik mits enkele kleine ingrepen en met behoud van authentieke elementen ombouwde tot mobiel kantoor. Van twee draagberries maakte ik een tafel, verwarming was al aanwezig dus veel was er niet nodig. Ik zocht bewust naar een 4x4 model omdat ik overal moet geraken en bij aanvang zijn de tuinen of terreinen niet altijd even toegankelijk. Via een kennis kreeg ik dit exemplaar onder ogen en ik zag meteen de mogelijkheden. Het was het laatste exemplaar dat de garage in handen had. Ik twijfelde nog omwille van het ecologische aspect, maar anderzijds geef ik iets bestaands een nieuw leven en die voertuigen gaan eeuwig mee. Zeker omdat ik die enkel voor het veldwerk en het ontwerpen gebruik.”

Na je studies in Gent trok je nog naar de universiteit van Wageningen in Nederland. Waarom precies?

Toon Roosen: “Omdat mijn interesse echt uitging naar grootschalige natuurprojecten. Onder landschapsarchitectuur in Gent viel hoogstens eens een plein of een park, maar geen natuurgebieden of projecten op regionale schaal. Tijdens een stage in Rotterdam ontmoette ik studenten die van Wageningen kwamen en die hebben me dat aangeraden. Daar is mijn studenttijd echt begonnen. Ze geven je daar meer vrijheid en verantwoordelijkheid waardoor je zelfstandig leert werken. Er zijn ook veel meer groepsprojecten, waardoor je leert

“

De natuur bleek voor mij de ideale werkplek. In het begin nam ik gewoon een tafel en een stoel mee, maar bij regenweer is dat geen pretje. Het grote voordeel van zo'n rijdend kantoor is dat je overal kan staan. Is het niet in de tuin zelf, dan wel in de directe omgeving. Zo kom ik elke dag in een andere werkomgeving terecht. Dat geeft me rust, vrijheid en inspiratie

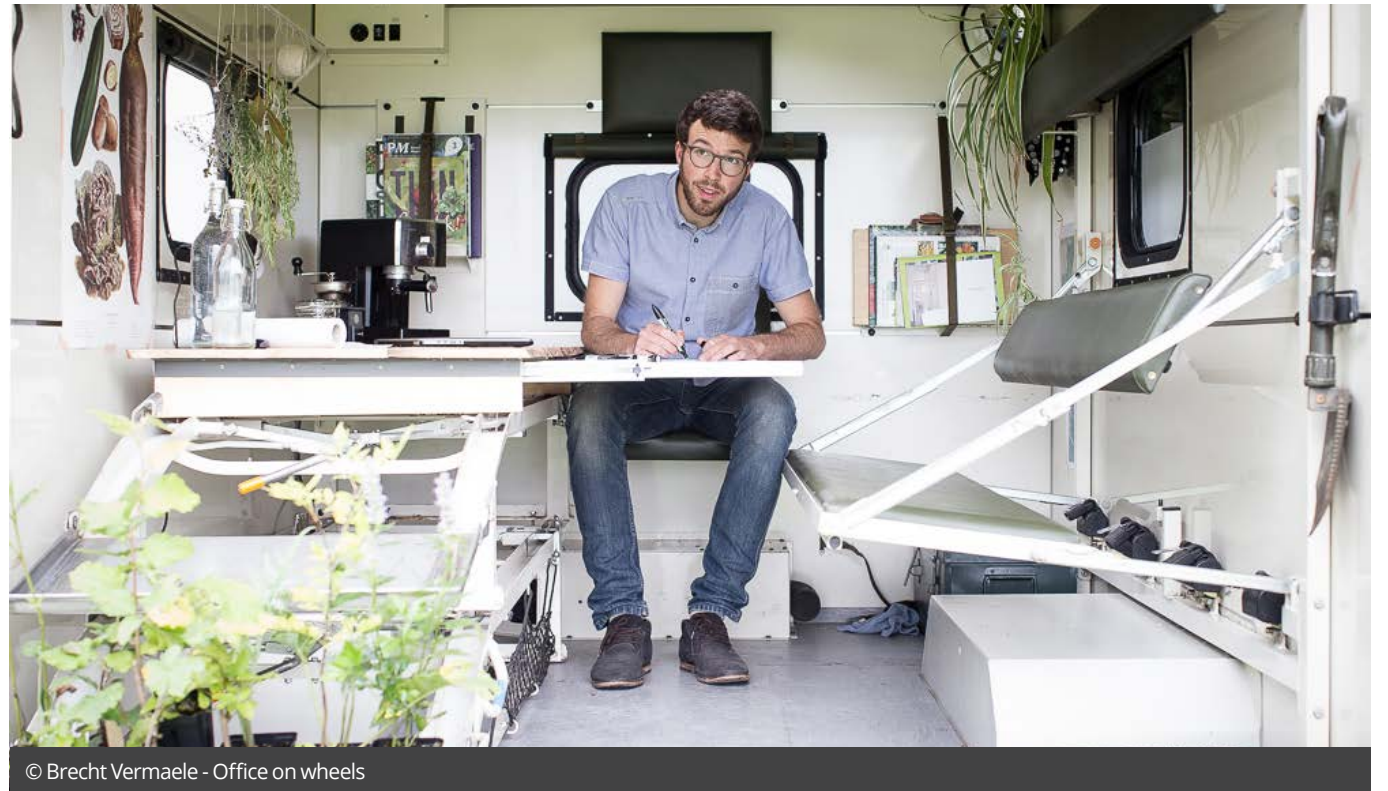
Toon Roosen

Tuin- en landschapsarchitect

samenwerken. En het is landschapsarchitectuur op grote schaal. Zo moesten we bijvoorbeeld onderzoek doen hoe we Friesland beter konden beschermen tegen de stijgende zeespiegel. Dat is van een andere grootorde dan een park in Gent. En dergelijke masteropleiding bestond gewoon niet in Gent, vandaar.”

© Brecht Vermaele - Het bijzondere kantoor van Toon Roosen

© Brecht Vermaele - Office on wheels

Toen je met je eigen zaak begon, concentreerde je na verloop van tijd op grote landschapstuinen. Waarom dan toch geen grote natuurprojecten?

Toon Roosen: “Als je alleen werkt, zijn projecten van die schaal moeilijk haalbaar. Het vraagt ook veel verantwoordelijkheid en overleg met overheden en dat zag ik niet zitten. Grote landschapstuinen zijn een mooi alternatief voor mij en dat is gaandeweg gegroeid door klanten die mij vroegen om ook een ontwerp te maken voor een stuk grond dat ze nog hadden. Een bos of een weide die ze wilden omvormen. Vanuit mijn interesse voor grote projecten van Wageningen en daarnaast voor voedselbossen – ik volgde in Nederland ook een opleiding permacultuur – sluiten dergelijke projecten perfect aan bij mijn manier van werken en mijn ecologische benadering. Niet dat ik enkel zweer bij permacultuur, ik haal er de belangrijkste principes uit en probeer die in mijn ontwerpen toe te passen. Op het einde van die opleiding kocht ik ook zelf een stuk grond om mee te experimenteren. Zo kan ik mijn eigen landschap creëren.”

En hoe moet dat eruitzien?

Toon Roosen: “Ik had er graag een echt voedselbos van gemaakt, maar helaas laat de wetgeving dat momenteel nog niet toe. Ik hoop dat dit nog verandert. Nu concentreer ik mij daar vooral op zichten en paden en het concept van beplanting. Zodat het een mooi bos is om naar en door te kijken en aangenaam om in te wandelen. Het omvormen tot voedselbos komt dan hopelijk later nog.”

Nu moet je voor je projecten niet met overheden onderhandelen, maar heb je één op één contact met een private klant. Hoe probeer je die principes van permacultuur in je ontwerpen te integreren en waar haal je inspiratie?

Toon Roosen: “Dat gebeurt eigenlijk organisch. Na verloop van tijd trek je ook klanten aan die ervoor openstaan dat ik het omringende landschap mee vormgeef volgens die principes. Ik pas ze ook niet allemaal toe, maar kijk wat haalbaar is binnen elk project. Ik werk ook vaak samen met architecten en dan probeer ik verder te bouwen op de architectuur van de woning en in nauwe samenwerking een totaalproject te realiseren. Zo zijn we nu met Atelier Vens-Vanbelle bezig met een project waarbij we een heuvel over een woning zullen trekken en ook het landschap rondom mag ik vormgeven. Voor een ander project van hen maakte ik een parklandschap bij een kasteel. Bij die projecten maar zeker ook bij kleinere projecten haal ik vaak inspiratie uit de genius loci. Ik consulteer graag historische kaarten om meer te weten te komen over een bepaalde plek. Misschien liep er vroeger een oude weg door of stond er een boomgaard. Behalve de achtergrond bestudeer ik ook watersystemen. Ik bekijk alle landschappelijke lagen en probeer vervolgens zaken op te lossen door mijn landschappelijke ingrepen.”

Kan je daar een voorbeeld van geven?

Toon Roosen: “Een paar jaar geleden had ik een klant voor wie ik in zijn tuin een wadi heb voorzien. Die zorgde niet alleen voor een betere

wateropvang en -infiltratie in zijn eigen tuin, ook de burens hadden plots geen water- en vochtproblemen meer in hun kelder. Dat bedoel ik met oplossingen bieden en verschillende lagen over elkaar leggen bij een ontwerp. En dat kan gerust gepaard gaan met een mooie smaakvolle landschappelijke en ecologische tuin. Die gelaagdheid is voor mij heel belangrijk. Dat leerlingen van een tuinbouwschool mee hebben geholpen met de aanleg van de beplanting en ik hen wegwijs mocht maken in de wereld van permacultuur, maakte dit project extra waardevol. Twee jaar nadien zijn ze nog eens komen kijken. Ik weet dat het sterk afhangt van welke soort leerkracht je hebt, maar dat stemt mij wel hoopvol voor de toekomst.”

Door de klimaatverandering lijkt de shift naar meer landschappelijke en ecologische tuinen ook ingezet. Wat zijn voor jou de belangrijkste ingrediënten van zo'n tuin?

Toon Roosen: “Ik probeer vaak zaken en materialen te recupereren die al aanwezig zijn. Voor de tuin van radiopresentator Sam De Bruyn bijvoorbeeld hebben we met stoeptegels van een voormalige school die rond zijn woning lagen een mooie stapelmuur gemaakt met daarin kruiden en planten. Zo verminder je de verharding en creëer je er iets unieks mee. Daarnaast is er altijd een overgang van meer aangelegd dichtbij de woning met sierbeplanting naar een meer natuurlijke invulling hoe verder je in de tuin gaat. Ik probeer de natuur ook zo dicht mogelijk te brengen door geen verharding zoals een terras voor een raam te voorzien maar opzij. Verder probeer ik de sierbeplanting dichtbij de woning

een tweede functie te geven door voor eetbare soorten te kiezen. Traditioneel vind je een kruidentuin dichtbij de keuken in een paar potten of een klein zonnig hoekje. Ik ben van mening dat we eetbare planten niet in een hoekje moeten stoppen maar die beter kunnen verspreiden over de tuin. De eetbare tuin is volgens mij de tuin van de toekomst.”

Wat bedoel je daarmee?

Toon Roosen: “Het tuinontwerp hoeft nauwelijks te veranderen door die eetbare planten, ze zijn functioneel, speciaal, gevarieerd en minder vatbaar voor ziektes dan pakweg de vijf meest verkochte sierplanten die je in elke tuin ziet terugkomen en die door die overvloedige aanplant nu gekend zijn voor ziektes en plagen. Waarom zou je dan nog geld uitgeven aan alleen maar traditionele tuinplanten als je weet dat een doordachte eetbare tuin je geld kan besparen, je dichterbij de natuur brengt en je bewust maakt van wat je eet. Bijkomend voordeel is dat er niets verloren gaat van de sierwaarde of van de oogst mocht je geen tijd hebben om te oogsten. De vogels of andere dieren lusten ook

vruchten, bessen en knollen. Veel mensen denken bij eetbare planten aan de traditionele moestuin die intensief onderhoud vraagt omdat het eenjarige planten zijn die je elk jaar opnieuw moet opkweken. Ik heb het over doorlevende en meerjarige groenten die elk jaar terugkomen en die je soms meerdere malen kan oogsten. Zoals eeuwige moes of zeekool waarvan de bladeren telkens terug groeien wanneer je ze plukt. Je hebt ook eetbare sierplanten met smakelijke bloemen en eetbaar blad die je kan gebruiken. Of bomen vol fruit, noten en eetbaar blad of speciale kruiden voor thee en in gerechten. Ik maak ook gebruik van klimfruit met vruchten die tropisch smaken en zelfs een peperstruik vol peperbolletjes. Je hoeft daarvoor geen groene vingers te hebben, enkel een inspanning willen doen om ze te leren kennen en ze een plaats te geven in je tuin. Verder kan je ze laten groeien en bloeien en hoef je ze daarna enkel nog te plukken. Je zal je vrienden zeker verrassen wanneer je hen een maaltijd met originele toppings uit je tuin kan voorschotelen. Ik bezorg mijn klanten altijd een fiche met een overzicht van de planten, welke eetbaar zijn, wanneer je ze best oogst en enkele

voorbeeldrecepten. Ik merk toch dat mijn klanten het appreciëren dat ze hun tuin echt kunnen gebruiken en dat het helpt om hen naar buiten te krijgen.”

Om een misvatting de wereld uit te helpen: een ecologische landschapstuin is duidelijk geen puur verwilderde tuin?

Toon Roosen: “Dat spreekt voor zich. Wel is het zo dat het goed is – ook volgens de regels van de permacultuur – om een zone in je tuin te voorzien waar de natuur zijn gang kan gaan. En liefst met brandnetels, die zijn belangrijk voor vlinders en bijen omdat ze er hun eitjes in leggen. Door je ontwerp kan je die zone nog steeds ‘verbergen’ mocht je dat niet mooi vinden.”

Je volgde een opleiding permacultuur in Nederland, maar je hebt duidelijk een uitgebreide kennis van eetbare plantensoorten. Van wie heb je op dat vlak nog geleerd?

Voedselbos van Bois de Mille Couleurs in Poperinge, dronebeeld Toon Roosen

Landschapstuin Boomgaard, dronebeeld van Toon Roosen

© Brecht Vermaele - Toon Roosen

© Wouter Struyf - Toon Roosen

“

We kunnen eetbare landschappen op grotere schaal realiseren als we terug naar een soort bocagelandschap gaan waarbij we rond elk veld met eetbare struiken en hagen werken zoals hazelaars of bramen en bessen

Toon Roosen
Tuin- en landschapsarchitect

Toon Roosen: “Mijn vrouw is herborist en ik stak veel op van de pioniers uit Nederland bij wie ik opleidingen volgde. Wouter Van Eck is een autoriteit op het vlak van voedselbossen. Hij legde zijn eigen voedselbos twintig jaar geleden aan, is een meesterlijke verteller en heeft een goede visie. Ook Taco Blom die acht jaar geleden de omslag maakte naar permacultuur is een bevlogen inspirator. Hij legde onder meer in Sint-Truiden een voedselbos aan vooraleer hij terugkeerde naar Nederland. Bij Landgoed Heerdeberg in Maastricht legde hij vervolgens een voedseltuin van 1 hectare aan en daarmee voorziet hij het hele jaar 125 huishoudens én het restaurant van het landgoed van biologische groenten en fruit. Voedselbossen ontwerpen voor biologische boeren doe ik trouwens ook af en toe. Zoals voor Mille Couleurs in Poperinge.”

Zouden we ook eetbare landschappen op grotere schaal kunnen realiseren?

Toon Roosen: “Ik denk het wel. Als we terug naar een soort bocagelandschap gaan waarbij we rond elk veld met eetbare struiken en hagen werken zoals hazelaars of bramen en bessen. Dan kunnen de landbouwers daartussen nog altijd hun ding doen en kunnen we

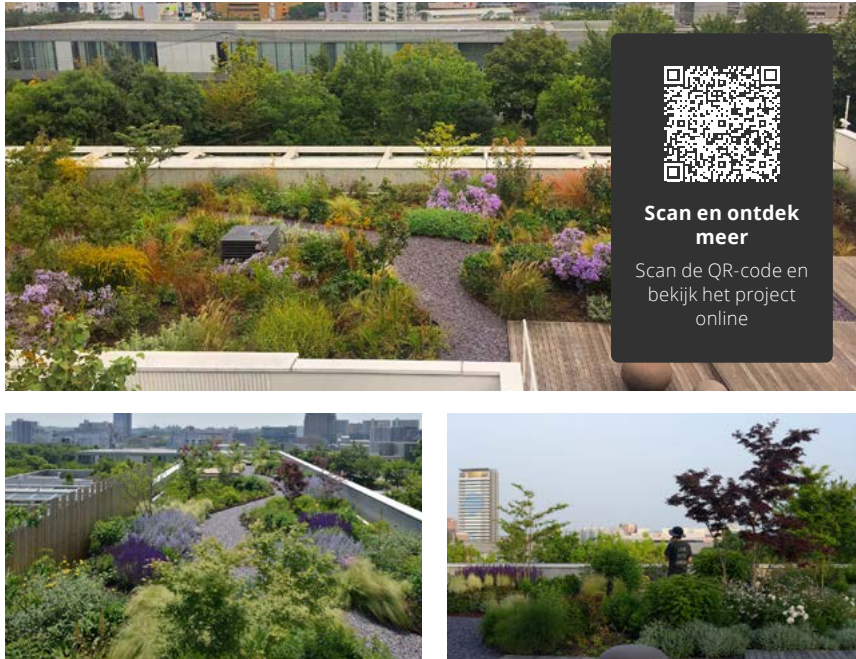
overgangen maken met bloemrijke graslanden. Daarvoor moeten ze een deeltje afstaan, maar ze krijgen wel subsidies om die te realiseren. Die hagen zou je dan machinaal in productie kunnen steken. Dan creëer je én landschappelijke corridors én voedselproductie. Daarnaast moeten we inzetten op meer bos en die divers maken. Daar kan je ook werken met vlierhazelaar en linde bijvoorbeeld dat een eetbaar blad heeft, voor houtproductie kunnen we dan gezien het klimaat eerder voor wintereik opteren en daarnaast voorzien we enkele klimaatbomen. In mijn eigen bos werk ik ook deels met populieren om planken te zagen die als afwerking kunnen dienen in mijn woning. Onderaan de populieren was er voorheen gewoon grasland, maar dat heb ik gemaaid en een nieuwe onderlaag gecreëerd. Wanneer de populieren dan verdwijnen, komt er natuurlijk bos in de plaats. En dan kan je mooie zichten creëren, op een kerkje in de verte bijvoorbeeld, of storende elementen bufferen. Want een mooi landschap verveelt nooit. Alleen daarom zou ik opdrachten aannemen, ook als dat betekent dat ik enkel nog een voortuin moet ontwerpen. Zolang ik maar in de natuur ben en de vrijheid van het ontwerpen ervaar.”

Daktuin Tokyo, Japan

Landschap- en tuinarchitect Tom de Witte, met hoofdzetel net over de grens in Nederland, bewaart goede herinneringen aan Japan waar hij een tijdje verbleef. Destijds had je een tuinshow in Nagasaki waarvoor ze ontwerpers uit diverse landen uitnodigden. Bedoeling was om een tuin van ongeveer 40 m² te ontwerpen in de stijl van je land.

Tom weet niet meer hoe ze bij hem uitkwamen, maar hij ging het avontuur aan en trok erheen om de uitvoering op te volgen en de show bij te wonen. En daar kwam zomaar een tweede project uit de bus. “Ik had voor mijn tuin Atelier Vierkant als sponsor gevraagd en ze stuurden me door naar een agent ter plaatse. Bleek dat het ook een landschapontwerpbureau was, Greenwise Tokyo. Ik ontmoette de zaakvoerder die fan was van Piet Oudolf. Toen hij hoorde dat wij bevriend waren, vroeg hij me de daktuinen bij hun kantoor in Tokyo over twee niveaus voor hem te ontwerpen.”

De daktuinen liggen op niveau 2 en 3. Tom werkte toen, in 2016, met een substraat van ongeveer 40 cm dik. Daardoor bestond de mogelijkheid ook bomen en grote struiken aan te planten. Een informeel pad meandert door de beplanting die uit vaste planten en grassen bestaat. Een trap verbindt de twee niveaus. In beide tuinen zijn verschillende terrassen en zitgelegenheden gecreëerd. De meerstammige bomen zorgen voor proportie en aansluiting met de omliggende vegetatie.

Zulte start met meldpunt voor bestrijding Japanse duizendknoop

We hadden het al over de invasieve Japanse duizendknoop en hoe die steeds vaker opduikt langs onze wegen, bermen en stedelijke omgeving. De uitheemse woekerplant is moeilijk weg te krijgen en vormt een bedreiging voor andere plantensoorten. De gemeente Zulte begint nu met een meldpunt om de verspreiding van de Japanse duizendknoop tegen te gaan.

Verschillende plaatsen over het hele land hebben de laatste tijd te kampen met de Japanse duizendknoop. Deze struik kan één tot drie meter hoog worden, heeft holle rechtopstaande stengels met bruine vlekken en ronde, leerachtige bladeren. Van juli tot september staat de plant in bloei, dan is die ook te herkennen aan de groenwitte bloemetjes die in dichte pluimvormige bloeiwijzen staan.

De plant lijkt onbeheersbaar want die kloont zichzelf in sneltempo van uit de wortelstokken vol regeneratiepotentieel. Vooral in een stedelijke omgeving gedijt hij uitstekend. Een probleem omdat de plant schade kan aanbrengen aan leidingen en gebouwen. Een afdoende oplossing is er voorlopig nog niet. Maaien heeft geen zin, dan breidt hij zich alleen maar verder uit en hij blijkt ook uiterst resistent tegen tal van bestrijdingsmiddelen zoals herbiciden, kokend

water en ook elektrocutie waarmee recent werd geëxperimenteerd.

Succes kan je hebben wanneer de plant nog klein en geïsoleerd is. Dan volstaat het om de grond driemaandelijks af te graven om alle wortels te verwijderen. Spreken we van een

duizendknoophaad dan is een langer bestrijdingsplan nodig. Om te helpen in de beheersing en inperking van de plant, schakelt de gemeente Zulte nu de inwoners in. Wie een Japanse duizendknoop heeft gezien in Zulte kan dit melden op tud@zulte.be.

Online plantenmarkt in Nederland groeit exponentieel volgens PLNTS.com

De online plantenmarkt in Nederland heeft de afgelopen vijf jaar een indrukwekkende groei doorgemaakt, waarbij consumenten wereldwijd steeds vaker kiezen voor het gemak en de diversiteit van het online kopen van planten. Een recente analyse van de webshop PLNTS.com werpt licht op de opmerkelijke stijging van de Nederlandse online plantenmarkt en de factoren die hebben bijgedragen aan deze groei.

Volgens onderzoek, uitgevoerd door de online plantenshop PLNTS.com, heeft de online plantenmarkt een explosieve groei doorgemaakt in de afgelopen vijf jaar. Consumenten hebben de voordelen van het online winkelen voor planten ontdekt, zoals het ruime assortiment, de gemakkelijke toegang tot gedetailleerde productinformatie en de mogelijkheid om planten van over de hele wereld te bestellen.

Gemak van thuisbezorging, veilig en snel

De online plantenmarkt heeft de traditionele beperkingen van de fysieke winkels doorbroken. Consumenten hebben nu de vrijheid om uit een breed scala aan plantensoorten, variëteiten en zeldzame exemplaren te kiezen, die voorheen moeilijk te vinden waren in lokale tuincentra.

Een belangrijke drijfveer achter de groei van de online plantenmarkt is het gemak van thuisbezorging. Met de verbetering van de logistieke infrastructuur en verpakkingstechnieken

kunnen planten nu veilig worden verzonden en snel bij de consumenten worden afgeleverd. Dit heeft het voor consumenten aantrekkelijker gemaakt om online planten te kopen, vooral voor degenen die een drukke levensstijl hebben of geen fysieke winkels met ruim aanbod in de buurt hebben.

Groeiende belangstelling door coronapandemie

De coronapandemie heeft geleid tot een groeiende belangstelling voor kamerplanten in huizen en kantoren over de hele wereld. Tijdens de lockdowns en de periode van thuiswerken zochten mensen naar manieren om hun leefruimtes en thuishokken op te fleuren en een gevoel van rust en welzijn te creëren. Kamerplanten boden hiervoor de perfecte oplossing.

De pandemie heeft geleid tot een verandering in levensstijl en prioriteiten. Mensen brachten meer tijd door in huis en waren op zoek naar

manieren om hun leefomgeving te verbeteren. Kamerplanten werden al snel erkend als een manier om een gezellige sfeer te creëren, stress te verminderen en de luchtkwaliteit te verbeteren. Bovendien boden ze een welkome afleiding van de negatieve berichtgeving en onzekerheid die de pandemie met zich meebracht.

De best verkochte kamerplanten van de afgelopen vijf jaar

In de afgelopen vijf jaar heeft het Nederlandse PLNTS.com een indrukwekkende stijging gezien in de populariteit van kamerplanten, waarbij bepaalde soorten constant bovenaan staan. Onder de bestsellers van de webshop hebben vijf opvallende planten de harten van plantenliefhebbers veroverd. De Monstera Adansonii, Philodendron Melanochrysum, Philodendron Verrucosum, Calathea White Fusion en tot slot de Syngonium Mottled.

Bron: bloemenkrant.nl

Chantal Van Rie: “Ik heb mijn hart aan Damme verloren”

Tien jaar geleden kwam ze via omwegen in het onderwijs en bij bpost via een opleiding Groenmanagement bij Vives waarvoor ze met onderscheiding slaagde in Damme terecht als groendeskundige. Stap voor stap en met kleine, creatieve ingrepen slaagde ze erin het bestuur te overtuigen van haar ecologische, biodiverse en bijenvriendelijke aanpak. Het resultaat is dat Damme al ettelijke keren verkozen werd tot bijenvriendelijke gemeente. Met de mooiste bijentuin van Vlaanderen bij de bibliotheek van Sijsele als exponent.

Tekst: Sam Paret

Eigenlijk is het veel meer dan een bijentuin, het is ook een educatieve en inspirerende ontspanningszone. Wat maakt dit project zo bijzonder?

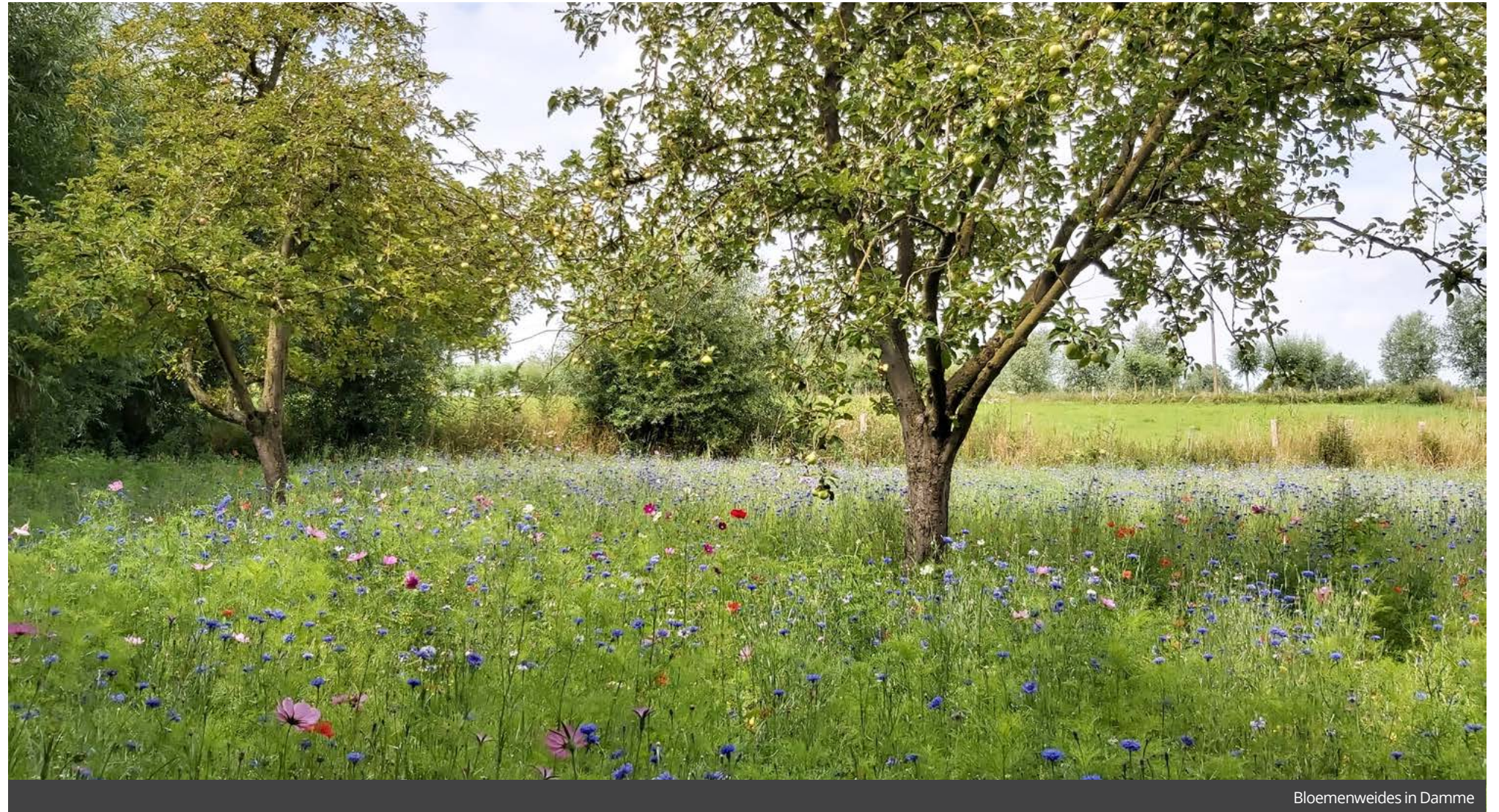
Chantal Van Rie: “Het is een voorbeeld inzake participatieve samenwerking. Dat moet wel als je een kleinere gemeente bent met relatief weinig budget. Ik heb partners gezocht en hen verteld dat we de mooiste bijentuin van Vlaanderen zouden realiseren. Leerlingen van het LTI van Oedelem werkten graag mee – onder meer met de aanleg van de gravelborders rond de bibliotheek – maar daarnaast wist ik nog andere partijen te overtuigen. De grote organische bloemenborder is gerealiseerd door Linda Lavoir, een Nederlandse die net was afgestudeerd en intussen ook projecten met Piet Oudolf doet, in samenwerking met de mensen van Kwekerij In Goede Aarde, een van de weinige kwekerijen die nog delen vanuit de stek om laagblijvende cultivars te genereren. Kwekerij Epimedium van Danielle Monbaliu van wie ik veel heb geleerd over planten, leverde dan weer planten voor de schaduw- en spiegelborders. Boomkwekerij Joos hielp ons met de klimbomen, een Carpinus en een meerstammige linde, naar mijn mening de beste bijenboom. Ook onze groenarbeiders zijn boven zichzelf uitgestegen en hebben nieuwe installaties gerealiseerd. Zoals het speelparcours geschetst door Regionaal Landschap op en rond de heuvel met acaciahout geleverd door een lokale boomverzorger, maar ook de bijenmuur met groendak. Een idee dat ze daarna zelfs in hun eigen tuin hebben toegepast. Het is dus echt een breed gedragen project. Dat we wonen van een gemeente met een veel groter budget, maakt het daarom nog mooier.”

In de tuin staan ook gedichten en infoborden, onder meer over het maaibeheer. Hoe pak je dat aan?

Chantal Van Rie: “Het is een combinatie van gazon maaien voor de paden en de creatie van echte bloemenweides. Twintig jaar geleden, met de aanleg van de bibliotheek, is er een mix ingezaaid van Zwitserse Alpenbloemen. Dat heeft hier zijn weg gevonden door verschraling en zich aangepast aan de huidige bodem en klimatologische omstandigheden. Net als de schralere grassen zoals reukgras en heel veel ratelaar, ook ontstaan door de depressies in het terrein. Geen betere soort dan de grassenparasiet grote ratelaar om te verschrallen. Dat is het ideale vertrekpunt voor een bloemenweide, dat vertel ik de mensen ook tijdens de rondleidingen die ik hier geef. Educatie is namelijk een van de oorspronkelijke doelstellingen. Verder zullen we in het beheer ook enten van het hooi van de goede stukken om de mindere bij te werken. Bij de knotwilgen die we hier een tweede leven hebben gegeven, is er ook een depressie op het terrein. Daar kan soms water staan, vandaar dat we met een vlonderpad hebben gewerkt.”

Je hebt een atypisch parcours afgelegd voor je in de groensector bent beland. Wie zijn jouw mentoren geweest en door wie laat je je inspireren?

Chantal Van Rie: “De docenten van Vives waar ik studeerde hebben me zeker gestimuleerd om vol te houden. Na het eerste jaar bleef ik alleen over van de 25 die gestart waren. Ik heb veel geleerd van mensen van kwekerijen zoals Danielle waar ik stage heb gelopen en waar mijn liefde voor vaste planten is ontstaan. Ik heb een

Bloemenweides in Damme

breed netwerk van kwekerijen, tuinen en arboreta, groenjournalisten en groeninfluencers die mijn groenvisie voortdurend aanvullen met nieuwe informatie. Piet Oudolf, Tom Dewitte en Linda Lavoir van de Nederlandse school volg ik zeker, maar er zijn ook veel Engelsen die mij inspireren zoals Beth Chatto en Nigel Dunnett. Het idee van de graveltuinen komt uit die richting en ik denk dat die van ons bij de bibliotheek de eerste toepassing in België is. Ook mijn bezoeken aan de hortus botanicus van Peter Janke en Hermannshof in Duitsland waren heel inspirerend, net als diverse Franse boeken zoals ‘Une année au jardin’ van Didier Willery. Maar in onze sector beïnvloeden we elkaar allemaal wel. Dat merk ik bijvoorbeeld wanneer ik naar internationale congressen ga. Onder meer de congressen die door Beth Chatto worden georganiseerd, worden door al die mensen gevolgd en ook door de mensen achter RHS (Royal Horticultural Society) en door de BBC. Toen ik met mijn visie van biodiversiteit en bijenvriendelijkheid aan dit avontuur begon, voelde ik me vaak een buitenbeentje in Vlaanderen, maar tijdens die congressen voel ik dat iedereen wereldwijd die richting uitgaat.”

Jouw visie is er één waarbij je voor projecten lagen op elkaar probeert te leggen?

Chantal Van Rie: “Ja, ik probeer altijd meerdere functies aan een plek toe te kennen. Heel dit project en de beplanting en de ontharding had van in het begin al een educatieve insteek, maar het dient ook voor ontmoeting en ontspanning, ter bevordering van het landschap en als inspiratie voor inwoners en medewerkers. Het nieuwe logo van Damme staat symbool voor wat we proberen doen. De combinatie van groenblauwe maatregelen voor het welzijn van iedereen, waarbij het groen onderbroken kruis een zandloper voorstelt aangevuld met een blauwe lijn die de knik van het kruis volgt. Dat verwijst naar de knik die de Vaart maakt met de bomen erlangs. De leuze van Damme is ‘Damme geeft tijd’ met als onderlijn ‘tijd om te ontmoeten, ontdekken en ontplooiën’. En dat is precies wat in die lagenwerking van de inrichting van het openbaar domein weerspiegeld zit.”

Wanneer mensen aan Damme denken, denken ze inderdaad aan bomen. Zowel naast de Damse Vaart

en de kanalen als in het landschap zelf. Zijn er echt zoveel?

Chantal Van Rie: “Zeker. Damme valt onder een beschermd stadsgezicht en die bomen maken daar deel van uit, zeker de populieren langs de Damse Vaart. We hebben er 6.600 in eigen beheer. Tellen we de rest mee die in de openbare ruimte staan en door partners worden beheerd zoals de provincie West-Vlaanderen, de Vlaamse Waterweg, dan zullen het er bij de 40.000 zijn. Het in standhouden van die bomen of het reproduceren met eigen DNA vraagt veel inspanningen en daar hangt uiteraard een prijskaartje aan vast, maar ze zijn cruciaal. Niet alleen omwille van het beschermd stadsgezicht, maar bomen zorgen voor aangename verkoeling en schaduw. Met het snoeihout van eeuwenoude lindes nieuwe bomen opkweken is een tijdrovende bezigheid. Niet veel kwekerijen willen het nog doen. Gelukkig vonden wij met Jan Sterke die voor de bijentuin ook hortensia's en leifruit leverde, iemand die begeistert is door oude rassen en de wil om die niet verloren te laten gaan. Zoals een kweeperenboom uit 1880 waar hij stekken van gebruikt om nieuwe op te kweken.”

Het gegeven tijd waar jullie met het logo op alluderen, is er niet zomaar. Damme is ook toegetreden tot het Cittaslow-netwerk dat staat voor steden en gemeenten waar het goed leven is. Vertel ons daar iets meer over.

Burgemeester Joachim Coens: “We willen inzetten op levenskwaliteit en we voldoen aan de parameters van Cittaslow International. Nu vervoegden we de 290 internationale stedenleden in 33 landen en daarmee sluiten we aan bij de andere acht Belgische gemeenten die al lid zijn. Het komt erop neer dat we een trager levenstempo willen promoten en openbaar groen speelt daar zeker een belangrijke factor in.”

Openbaar Groen speelt inderdaad een grote rol in het welzijn van mensen. Groene scholen trekken meer kinderen aan, het is ooit anders geweest. Hoe bekijken jullie die evolutie?

Burgemeester Joachim Coens: “Openbaar groen kent een enorme evolutie en wint steeds meer aan belang. Onder meer door corona, maar

ook door de verdichting van wonen. Mensen hebben steeds kleinere tuinen, dus wordt publiek groen belangrijker. En de derde factor is het klimaat, we moeten naar meer biodiversiteit en een betere waterhuishouding. Dit project, de bibliotheek, was mijn eerste toen ik hier kwam en staat bijna symbool voor de evolutie. Eerst kwam het gebouw er omdat die functie er voorheen niet was, daarna hebben we via poëzie cultuur in de tuin geïntroduceerd en daarna is de tuin steeds belangrijker geworden. Getuige de mooiste bijentuin van Vlaanderen waarmee we een heel ecologisch verhaal aan het schrijven zijn. Samen met onze bermen, vergroenen en ontharden van pleinen en het creëren van verbindingen tussen de verschillende groenzones.”

Chantal Van Rie: “Die groene corridors is inderdaad iets waar we sterk op in willen zetten de komende jaren. Ontharden is daarbij de boodschap en dat gebeurt ook. Er zijn zelfs plannen voor een wijk die aangelegd wordt met waterpasserende verharding, groene toegangswegen naar de woningen, wadi’s en buienborders. Met beplanting die hier en daar in de gemeente terugkomt zodat het een eenduidig verhaal blijft. Ik heb destijds toen ik begon, tien jaar geleden, erg gehamerd op meer biodiversiteit. Onder meer door bepaalde zones niet te maaien en te kijken wat het potentieel was en met de bijenvriendelijke vaste planten die ik introduceerde in plaats van de verouderde struiken. Die zijn niet alleen veel duurzamer in beheer en onderhoud wat op termijn het kostenplaatje verlaagt, het is ook visueel veel aantrekkelijker. Zo maken we er een punt van om in de stedelijke kernen van Damme en de 7 deelgemeentes de bezoekers bij het binnenrijden een bloemenrijk welkom te heten. Daar maken verharde pleintjes plaats voor weelderige beplanting met een bankje om te verpozen en een boom die voor schaduw zorgt. Door dat op verschillende plekken te herhalen genieten mensen van het groen en ze verblijven er langer. Dat is goed voor de gemeente, net zoals projecten als deze ook de citymarketing dienen.”

Wat zie je zelf als de grootste uitdaging voor steden en gemeenten en meer specifiek voor Damme?

Chantal Van Rie: “Ik hoop dat de weg die we tien jaar geleden ingeslagen zijn, verder wordt gezet, ook wanneer ik er niet meer ben. Uiteraard ben je daarvoor deels afhankelijk van het bestuur en de inwoners. Maar het zou spijtig zijn mocht de kennis die we nu vergaard hebben terug verdwijnen. Ook inzake bermbeheer en een gediversifieerd maaibeleid. Maaibeheer op de agenda

De bijentuin

Inzetten op bijvriendelijke beplanting

De band van Chantal Van Rie met Damme is sterk

Onthardingscampagne met Dominique Persoone

De bijenmuur bij bibliotheek Sijsele

Chantal Van Rie, groenskundige

Woonzorgcentrum de Stek werd vergroend

Bloemrijke bermen

zetten en meenemen in het budget bij aanbestedingen voor nieuwe ontwikkelingen in het algemeen is zonder twijfel de grootste uitdaging. Want je kan de beste ontwerpen hebben, het is het goede beheer ervan die zal bepalen in welke mate het succesvol zal zijn. Verder pleit ik voor grensoverschrijdende samenwerkingen zodat groen algemeen goed wordt. We zouden bijvoorbeeld kunnen aanhaken op de Trage Wegen van Brugge zodat je verder door ons mooie landschap kan trekken. Eigenlijk zou je aan de inrichting van het openbaar groen niet mogen merken dat je de ene gemeente voor de andere ruilt of in grensdorpen het ene land voor het andere. Nu merk je dat echt aan de architectuur en het landschap. Dat ons bestuur zich samen met andere gemeenten kandidaat stelde voor het Landscapsark Zwinstreek juich ik heel hard toe. Dat opent perspectieven en zal ons zeker helpen inzake een nog betere waterhuishouding, de aanwezige kreken bijvoorbeeld kunnen nog beter bijdragen. Bij de inwoners zelf vraagt het een mentaliteitswijziging om groen in de stad te aanvaarden. Te begrijpen waarom we in bepaalde periodes minder maaien. Er zijn altijd mensen die daarover klagen, maar stap voor stap merk je dat ze meegaan in dat verhaal. Dat het uiteindelijk mooie bloemen oplevert, dat de bijenpopulaties terug toenemen. Daarvoor is niet enkel het openbaar groen van belang, maar ook hun eigen tuin. De buur naast onze bijentuin kon een afsluiting hebben geplaatst, maar deed het niet waardoor dat effect verdergezet wordt. Een aannemer in de buurt besloot om zijn afsluiting te verwijderen en te vervangen door groen. Die positieve signalen stemmen me hoopvol.”

Je blijft hier dus nog een tijdje als groenskundige in Damme?

Chantal Van Rie: “Absoluut. De beslissing om tien jaar geleden naar hier te komen, is de beste die ik kon nemen. Ik doe heel graag wat ik doe en voel me ook gesteund door het bestuur. Ja, soms zijn er frustraties over dingen die ik anders wil of omwille van het beperkte budget waarmee we moeten werken. Zeker in vergelijking met grotere gemeentes en steden. En ja, ik ben al gepolst door andere waar er meer mogelijk is. Maar ik heb altijd in Damme willen werken omwille van de passie voor dat mooie landschap en het water. Je kan eigenlijk spreken over een soort liefdesverhouding met de gemeente en ik krijg ook min of meer carte blanche in mijn werk. Ik woon in Brugge en daar zeggen ze dat Brugge in je hart zit. Wel, ik heb mijn hart aan Damme verloren. Mensen noemen het vaak mijn grote tuin en daar schuilt een zekere waarheid in. De band die ik ermee heb is niet snel kapot te krijgen.”

Scan en ontdek
meer

Scan de QR-code en
bekijk meer foto's van
het project online

PROJECT

ROOSEN LANDSCAPE

Inbreiding van voedselbosrand met wadi in bestaande hoogstamboomgaard

De eigenaars hadden in 2010 een hoogstamboomgaard met gemengde haag en poel laten aanleggen door regionaal landschap houtland. De koeien van de buurman onderhielden dit stuk door begrazing. Gevolg hiervan was echter dat de grond rond de fruitbomen werd vertrappeld en de kleine poel geen ecologische functie meer had doordat deze ook als drinkwater werd gebruikt en snel veranderde in een modderpoel. De fruitbomen deden het heel slecht, sommige waren reeds afgestorven. Rondom de weide stond een haag. Hierdoor had je vanuit de aangrenzende tuin en de woning geen zicht op de weide.

Tekst: Sam Paret

De eigenaars contacteerden Roosen Landscape omdat ze dit graag anders wilden. Er was een verlangen voor meer connectie met de achterliggende weide en graag hadden ze een natuurlijke zwemvijver in de tuin geïntegreerd. De tuin mocht een biodivers geheel worden voor zowel mens als dier.

Toon Roosen: “De haag werd deels open gemaakt en ik liet een wadi graven die slingert van de bestaande poel achterin naar de zwemvijver dichterbij het huis. De zwemvijver ligt atypisch schuin, mee in de kijkrichting vanuit de keuken en woonkamer, door de opening in de haag op het achterliggende weidelandschap. De centrale wadi (ondiepe gracht) vult zich met hemelwater dat traag in de bodem kan infiltreren en zo de grondwaterreserves aanvult. In de zomer droogt de wadi uit en komt er een veldbloemenweide tevoorschijn. In de winter vult de wadi zich periodiek. Eénmaal hij helemaal vol staat kan je erop varen en als het vriest wordt het een schaatsbaan.”

Variatie in vegetatie (droog-nat) is goed voor de biodiversiteit en een doorwortelde bodem zorgt op lange termijn dat deze bodem waterdoorlatend blijft. In deze brede zone is ruimte voor spontane vegetatie en natuurlijke ontwikkeling. “Na de eerste winter kwamen de buren van de eigenaars vertellen dat ze geen last meer hadden van water in de kelder en de omliggende weidepercelen hadden minder last van plasmvorming. Met de uitgegraven leemige zandbodem hebben we een klein amfitheater gebouwd en een speelheuvel met parcours voor de kinderen. Onder één van de heuvels zit zelf een hobbit sauna verborgen. De zwemvijver zorgt na de sauna dan weer voor verkoeling.”

Aan de rand van de wadi op het zuiden heeft Roosen Landscape tussen de bestaande hoogstambomen een voedselbosrand aangelegd. Een educatief project samen met de leerlingen van de tuinbouwschool uit Beernem. De bestaande bomen vormen de hoogste laag in het voedselbosstelsel, eronder werd een

laag aangeplant met bessen- en notenstruiken. De vochtige open zone van de wadi maakt dat de struikenmantel blijft genieten van zonlicht en water.

Aan de rand van de weide is een grasstrook voorzien voor de koeien die deels instaan voor het onderhoud van de gemengde (knabbel)haag. Hierdoor blijft deze weidezoon ook open zodat er voldoende licht blijft voor het microklimaat van de voedselbosrand. Het overige weidelandschap wordt beheerd door middel van extensief maaibeheer.

Extra elementen zijn een ronde moestuin gevlochten met wilgentakken van eigen bomen. Ook groeit er een wilgenhut met eetbare klimmers. In de hoek is een takkenwal gebouwd als broed- en schuilplaats voor tal van vogels. Op één van de heuvels staat ook een kast waar op natuurlijke manier bijen worden gehouden die instaan voor de bestuiving.

Dirk Ballekens

“De toekomst oogt positief, op voorwaarde dat je investeert in duurzame technieken en planten de hoofdrol laat spelen”

We hebben de pandemie gehad, de oorlog in Oekraïne gevolgd door de stijgende energieprijzen en de loonindexeringen. Die eerste had nog een positief gevolg voor onze sector, de andere stellen zeker de verouderde tuin- en plantencentra voor grote uitdagingen. Wij spraken met Dirk Ballekens, directeur van de Belgische Tuincentra Vereniging (BTV), over de rest van 2023 en de toekomst in het algemeen. “2023 is het jaar van de plant, succesvolle tuincentra gaan terug meer naar de essentie.”

Tekst: Sam Paret

Niemand heeft een glazen bol, maar hoe zie jij de toekomst van onze tuin- en plantencentra?

Dirk Ballekens: “Die toekomst ziet er vrij positief uit. Corona heeft de consument aangetoond welke belangrijke rol tuinen kunnen spelen in een aangename leefomgeving. Uiteraard heeft het voor een verstoring gezorgd waarbij bepaalde productgroepen het goed deden en andere minder. Toen mensen in het begin van de pandemie nergens heen konden, is er massaal geïnvesteerd in zaken zoals barbecues, keramiek en tuinmeubelen. Sinds vorig jaar is er daar onvermijdelijk een terugval en ook dit jaar door inflatie en prijsstijgingen. Maar wat de kern van de zaak betreft, planten en toebehoren, is er helemaal geen terugval geweest. De tuincentra die vooral daarop inzetten en nog het meest de pure plantencentra zoals bijvoorbeeld Genker plantencentrum en Tuinplantencentrum De Pauw, laureaten van onze Awards, doen het uitstekend. Voor die centra verwachten wij dit jaar een omzetstijging van 3 tot 5 procent, en vaak veel meer. Wat gezien de globale economie beduidend beter is. Enige kanttekening daarbij is dat we dat niet vertaald zien in een rendementsverbetering van de tuincentra. Dat heeft dan vooral te maken met de loonindexeringen.”

Los van de stijgende loonkosten hoor je net als in andere sectoren de moeilijke zoektocht naar geschikt personeel. Een gekend fenomeen?

Dirk Ballekens: “Zeker. Wanneer ik met ondernemers in de sector spreek, mag je er gif op innemen dat dit het eerste gespreksonderwerp is. Anderzijds is het van alle tijden, maar het dijt zeker verder uit. Specifiek voor onze sector moeten we ook in eigen boezem durven kijken. Vele centra zijn open op zondag, maar er is geen cao die dit voldoende valoriseert. Dat je dan mensen hebt die liever kiezen voor een job met

reguliere uren of een waarbij die uren extra geremunereerd worden, is niet onlogisch. Zeker niet in tijden waar er een war on talent heerst en jonge mensen de jobs voor het uitkiezen hebben. Het is dan ook vaak zo dat er op zondag soms bijna uitsluitend uitbaters en familie aan het werk zijn in bepaalde tuincentra. Studenten en flexi's kunnen hier voor een oplossing zorgen. Ik hoor toch positieve geluiden over het werken met flexi-jobs omdat het gaat over een gemotiveerde groep mensen die tuincentra als een aangename werkomgeving zien. Ik hoop dan ook voor de ondernemers in onze sector dat de geruchten die de ronde doen over het inperken of bijsturen van dit statuut geen waarheid worden.”

Wat nog opviel sinds de pandemie is een verjonging van het publiek. Is dat iets blijvends?

Dirk Ballekens: “Mocht die verjonging zich doorzetten, zou mij dat heel tevreden stemmen. Zeker in de wetenschap dat eerdere metingen hebben aangetoond dat tuincentra in het algemeen een vrij oud publiek hebben. Dat had dan te maken met tijd, koopkracht, andere zorgen bij jonge koppels en het feit dat jonge mensen tegenwoordig kleiner gaan wonen. En dus ook kleinere tuinen hebben. Pure tuincentra hebben doorgaans een laag aantal bezoekerbeurten per jaar, vaak is dat een vast publiek dat op verschillende momenten in het jaar terugkomt. Producten zoals kamerplanten en snijbloemen vind je ook op andere plaatsen zoals supermarkten of tankstations dus ook dat zorgt voor weinig nieuwe instroom. Als tuincentra er dan toch in slagen om meer jonge mensen aan te trekken, dan kan ik dat enkel toejuichen.”

Ze gaan dan ook vaak heel creatief en innovatief te werk. Een andere laureaat van jullie Awards, Tuincenter Claes, heeft zelfs een

gepersonaliseerd radiostation, organiseert events, lezingen en workshops en is als eerste gestart met een klimaatplein. Inspireren en adviseren lijkt te werken?

Dirk Ballekens: “Jazeker, je moet je doelgroep bewerken. In juni zijn wij met BTV nog een aantal Duitse tuincentra gaan bezoeken, samen met een aantal ondernemers. De meest recente van Kremer in Remscheid is een heel innovatief tuincentrum met onder meer insectenzoektochten voor de allerkleinsten en beleevingshoekjes op kinderhoogte. Zo kunnen ze door een venster kijken en zien ze een animatie van een vlinder die ontpopt of van een vliegende bij. Dat is voor kinderen van zes jaar bijna zoals naar een pretpark gaan. Ja, zo maak je wel het verschil. Het probleem bij ons is dat veel uitbaters van tuin- en plantencentra al op leeftijd zijn, die zijn niet bezig met de kinderwereld neer te zetten in hun zaak. Maar dat zijn wel de toekomstige klanten.”

Het aantal tuin- en plantencentra in ons land neemt ook steeds verder af. Kleinere worden opgekocht door grote groepen en nieuwe zie je niet snel verschijnen door een gebrek aan oppervlakte maar zeker in het geval van kwekerijen, ook door de grote kosten die ermee gepaard gaan.

Dirk Ballekens: “Dat klopt, maar tegelijkertijd biedt dat ook kansen voor mensen die wel interesse hebben. Als je het tuincentrumlandschap van jaar tot jaar bekijkt, zie je weinig verschuiving. De integratie van nieuwe verloopt tergend langzaam. Terwijl elke middelgrote tot grote gemeente de afgelopen vijftien jaar de ene na de andere supermarkt zag komen. Dat heeft te maken met vergunningen die gemakkelijker worden toegekend en het feit dat bij tuincentra inderdaad kleine ondernemingen worden

overgenomen door grote en bij pure zelfstandige ondernemers het vaak om familiale bedrijven gaat die van generatie op generatie overgaan. Het puur individueel zelfstandig ondernemen zonder steun van een aankoopgroeping of een enseigne verliest inderdaad aan interesse. Je moet sterk in je schoenen staan, maar doordat er minder tuincentra zijn, liggen er wel kansen voor zij die willen ondernemen. De grote ondernemingen zoals Intratuin, Oh'Green, Horta, Eurotuin of Aveve blijven wel stabiel qua aantal vestigingen of breiden verder uit."

Wat op de dalende interesse wijst, is dat de betreffende schoolopleidingen eveneens achteruitgaan. Zelfs in voorbeeldland Nederland is de specifieke opleiding 'Tuincentrum' recent geschrapt. Een kwalijke trend?

Dirk Ballekens: "Vijftien jaar geleden dacht Syntra erover na om een dergelijke opleiding op te starten, maar blijkbaar was het draagvlak te klein. Anderzijds moet je dat ook nuanceren. Vandaag de dag gaat het over van ouders op kinderen of geven de grote groepen de sleutels in handen van een nieuwe filiaalhouder. Die succesvolle familieondernemingen houden nog steeds het gros van de markt in handen. Of ze zijn franchisehouder van een enseigne. Zij zijn het gewoon om tijdens het seizoen onafgebroken te werken. Dat bewijst dat hoewel de specifieke opleidingen eigenlijk nooit hebben bestaan, tuincentra er wel altijd zijn geweest. Het belang van de opleiding moet dus niet overschat worden. Ondernemen moet in je bloed zitten, je moet motivatie en werklust hebben en in dit geval ook groene vingers. Dat heb je of dat heb je niet. Hetzelfde geldt voor een goede leerkracht of een goede verkoper."

Welke uitdagingen zie je verder voor ondernemers van tuincentra?

Dirk Ballekens: “Dan kijk ik vooral naar wat er gebeurt bij de kwekerijen. In de maanden mei en juni was er een gigantisch onderaanbod in warme teelten die in de winter niet zijn opgestart door de energiecrisis. Het creëren van voldoende aanbod op dat vlak is een uitdaging. Want 2023 wordt het jaar van de plant. Ik schreef het al in ons ledenblad en we hadden het er ook al over dat die andere goederen een terugval kennen. Het is jaren een trend geweest dat tuincentra hun aanbod steeds verder hebben uitgebreid buiten de core business. Zelfs in die mate dat je op den duur in bepaalde periodes moest zoeken naar planten. Daar waren zowel de ondernemers als de consument schuldig aan. Want dit ‘verruimingsmodel’ heeft ook 30 jaar goed gewerkt. Maar vandaag heeft die consument zoveel digitale middelen ter beschikking dat die al snel online kan zien waar een bepaald product het goedkoopst wordt aangeboden, en dan kijk ik vooral naar goederen die je makkelijk in een doos kwijt kan. Bij planten geldt dat niet, die kan je niet zomaar bol.comgewijs in een doos stoppen. We

zien dat tuincentra die daarop ingezet hebben en de rest hebben afgebouwd of niet verder uitgebreid hebben, het goed doen. Toen we bij Kremer waren, stond de parking al eind juni én midden in de week vol en zag je in de winkelkarren bijna uitsluitend planten en nauwe aanverwanten zoals substraten en potten. In tijden van crisis besparen mensen op veel dure zaken, maar een plant kan je zien als een zelfpleziertje zoals de zaakvoerder van Kremer het noemde. We zagen dit jaar overigens dat er problemen in de aanvoerketen kwamen. We moeten dus terug meer naar de essentie en zien dat de kwekerijen kunnen volgen. Die kampen dan weer met klimaatuitdagingen en eveneens krap personeel. Enerzijds omwille van het harde werk – je moet echt gepassioneerd en gemotiveerd zijn – en anderzijds door een oververhitte arbeidsmarkt. Studenten hebben de jobs voor het uitkiezen en kunnen de aanbieders tegen elkaar uitspelen. Een gevolg daarvan is dat we zien dat, waar vroeger de tuincentra in een machtspositie stonden tegenover de kwekerijen, die stilaan aan het kantelen is. Wat dan weer opportuniteiten biedt aan zij die willen investeren in het telen van planten.”

Je haalde al de uitdagingen aan die het veranderende klimaat met zich meebrengt. Welke zie je daar?

Dirk Ballekens: "Aan de kwekerszijde het telen van soorten die aangepast zijn en goed voor de tuin en dat zijn soorten die ziektebestendig en droogte- en klimaatresistent zijn. Het debat over inheems versus uitheems is voor mij eigenlijk een non-discussie. Planten moet je bekijken vanuit hun waarde voor je tuin, hun betrouwbaarheid en hun aanpassingsvermogen aan het klimaat. Zolang ze niet invasief zijn zoals de Japanse duizendknoop of rimpelroos en mahonie. Die laatste twee zijn destijds met de beste bedoelingen gekweekt, maar ze blijken invasief waardoor er nu al projecten aan de kust lopen om de duinen te herstellen. Als BTV nemen wij dan wel een standpunt in om die uit het aanbod te halen in de kustzone."

Een andere trend in de sector op dat vlak is elektrificatie. Hoe zal zich dat verder doorzetten volgens jou?

Dirk Ballekens: "Extreem. Je ziet het inderdaad al met de opkomst van bijvoorbeeld een klimaatplein in tuincentra. Ik maak onze leden heel warm voor wat ik de defossilisering noem. Veel van de bestaande tuincentra zullen er in 2035 niet meer staan als ze zich niet verduurzamen. Centra met ramen met enkel glas en gestookt op mazout of gas, dat zal niet meer goed leefbaar zijn. Zeker niet als je kijkt naar de huidige ontwikkelingen. Tuincentrum Abbing in Nederland heeft bijvoorbeeld een heel duurzaam gebouw gezet met tal van warmtepompen, zonnepanelen, watermanagementsystemen. Dergelijke centra zullen de verouderde gewoon uit de markt duwen doordat ze zowel in de zomer als in de winter een aangename winkelklimaat kunnen aanbieden. En geleet op de koolstofteks op fossiele brandstoffen die er komt in 2027. Een mooi voorbeeld van hoe het beter kan is de nieuwe Tournesols in Namen die

“ Een mooi voorbeeld van hoe het beter kan is de nieuwe Tournesols in Namen die dit jaar zijn deuren opende. Op jaarbasis besparen ze 60.000 euro aan stookkosten

Dirk Ballekens
Directeur BTV

dit jaar zijn deuren opende. Waar er in de afdeling in Charleroi nog gestookt wordt op gas, gebeurt dat hier met een vloerverarmingssysteem op houtpellets. Op jaarbasis is het verschil in stookkosten maar liefst 60.000 euro hoorde ik van de zaakvoerder. Dan weet je het wel. Bovendien zien we met de jury van onze Awards dat mooie, hedendaagse en comfortabele gebouwen over het algemeen beter scoren bij het publiek. De wetgevende evolutie, het financiële aspect en de perceptie bij de consument zullen de tuincentra dus sowieso in die richting doen evolueren. Voor zij die daardoor nu nog niet wakker zijn geschud, vrees ik dat het verhaal vroeg of laat eindig is."

Voor velen is er ook de problematiek van zonevreemdheid en vergunningen. Is er daar een oplossing mogelijk?

Dirk Ballekens: “Daar hoop ik dat de overheid zich iets soepeler zal opstellen. Nederland kan daar opnieuw een voorbeeld zijn. Dat er daar een mooi tuincentrumlandschap is, heeft ook te maken met de loonlasten die daar beduidend lager zijn. Er bestaat daar geen automatische loonindexering. Die worden onderhandeld door onze collega's bij Tuinbranche Nederland waarbij alle tuincentra en leveranciers aangesloten zijn. Dan zie je dat de indexering ook beduidend lager is dan bij ons. Het ondernemingsklimaat is daar dus een pak meer uitnodigend. Maar met BTV zijn we graag een partner om dat voor onze leden te helpen verbeteren. Ze hebben we stevig geargumenteerde om de BTW-verhoging op sierplanten naar 9% te ontraden maar de BTW-aanpassingen overleefden het politiek debat toch niet.”

Welk advies heb jij tenslotte voor onze tuincentra?

Dirk Ballekens: "Zet een model neer dat keihard werkt. Wetende dat planten het goed doen en er nauwelijks tuincentra bijkomen kan je een soort walhalla creëren voor plantenliefhebbers met mooie planten en goed advies. Een ander goed werkend model is dat van tuinieren, bakken en huiskinderen. Daar zullen mensen altijd in investeren."

Vakbeurs Openbare Ruimte op 27 en 28 september in Utrecht

De openbare ruimte is urgenter dan ooit. Duurzaamheid, biodiversiteit, natuurinclusiviteit, circulariteit, beweegvriendelijkheid, klimaatgrilligheid, gezondheid. Enkele van de vele termen waarmee onze gedeelde leefomgeving zowat elke dag in het nieuws is.

Voor iedereen die beroepsmatig verbonden is met ontwerp, inrichting, onderhoud en/of beheer van openbare ruimte is een bezoek aan Vakbeurs Openbare Ruimte, op 27 en 28 september in Jaarbeurs Utrecht, daarom zeker de moeite waard.

Komende editie stevent af op een nieuw record qua aantal bedrijven dat zich presenteert. Bovendien biedt het lezingenprogramma een zee aan kennis en nieuwe inzichten. Er is straks dus heel veel te zien en te ontdekken.

Praktische informatie

Datum: 27-28 september 2023

Openingsuren: 09u00 – 16u00

Locatie: Jaarbeurs Utrecht - Hallen 2, 3 en 4

Tickets: Je kan je online gratis registreren

Vernieuwd speelbos de Weefberg bezorgt kinderen veel ravotplezier

In het voorjaar van 2023 werd het speelbos in Averbode volledig vernieuwd. In de nieuwe speelzone werd een multimovepad aangelegd over een route van ongeveer 2 km. Het concept multimovepad is een initiatief van het Agentschap Natuur en Bos en Sport Vlaanderen. Beide agentschappen willen kinderen terug naar buiten krijgen om er te gaan ravotten.

Langs het parcours vind je maar liefst 12 verschillende speel- en beweegelementen terug. Op die manier kunnen kinderen fundamentele bewegingsvaardigheden oefenen zoals bijvoorbeeld klimmen, springen en landen, balanceren, trekken en duwen, enz. De natuurlijke hindernissen en houten constructies zorgen voor een ideale mix van beweging en natuurbeleving.

Het speelbos en het multimovepad maken deel uit van de avontuurlijke 'Kinderen Baas' wandelingen binnen Landschapspark de Merode en werd uitgewerkt door het Regionaal Landschap Noord-Hageland in overleg met verschillende partners. Ze liggen vlakbij wandelknooppunt 100, het populairste wandelknooppunt van Vlaanderen. Op wandelafstand vind je de Abdij van Averbode en de Lekdreef. Het is daardoor de ideale route om er met het gezin op uit te trekken en te gaan ontdekken!

Dit project werd gerealiseerd met financiële steun van stad Scherpenheuvel-Zichem en landschapspark de Merode in samenwerking

met Regionaal Landschap Noord-Hageland, Agentschap Natuur en bos, Sport Vlaanderen en stad Scherpenheuvel-Zichem.

73^e editie van Plantendagen niet te missen event voor plantenliefhebbers

Een selectie van de beste Belgische en buitenlandse gespecialiseerde plantenkwekers zullen zich op 16 & 17 september in La Feuillerie, een romantisch park van de 19e eeuw, weer verzamelen voor de traditionele PLANTENDAGEN met zeldzame en collectieplanten. Het 'niet te missen evenement' voor veeleisende plantenliefhebbers.

De aarde warmt op en we zullen onvermijdelijk keuzes moeten maken in onze tuinen. Het thema 'PLANTEN van de TOEKOMST' van deze herfsteditie van Plantendagen laat ons toe om planten te ontdekken die beter aangepast zijn aan nieuwe klimatologische omstandigheden.

Dit geldt voor siertuinen, parken, moestuinen, plantenbakken ... Een selectie van planten die beter zijn aangepast is noodzakelijk, van het zaad tot vaste planten, struiken, coniferen en bomen, allemaal zullen ze worden gekozen op basis van hun weerstand tegen droogte en ook om water te besparen. Want water wordt een problematisch goed.

Meer dan 65 gespecialiseerde plantenkwekers stellen tijdens Plantendagen hun beste planten voor, de laatste nieuwigheden, en vooral hun kostbaar advies, dat telkens weer door de bezoekers wordt gewaardeerd. Dat is al meer dan 35 jaar het doel van de organisatoren: het publiek laten kennis maken met een breed en uitzonderlijk plantenassortiment, in een aangename en gemoedelijke sfeer.

Praktisch

Exposanten: Meer dan 65 Belgische en buitenlandse gespecialiseerde plantenkwekers

Datum: 16 & 17 september

Openingsuren: 10u00 – 18u00

Locatie: 1, rue de la Feuillerie – B-7760 CELLES (Doornik)

Catering: Snacks, broodjes, taart

Toegang : 9,00 € - 7 € voor leden van een tuinvereniging en senioren, kinderen -12 jaar gratis

Contact: Palick en Solange van Hövell. Tel +32 69 45 51 71 – GSM +32 499 41 67 65 - www.lafeuillerie.be - contact@lafeuillerie.be

Hoe kunnen we de Japanse duizendknoop bestrijden?

Steeds vaker duikt de invasieve Japanse duizendknoop op langs onze wegen, bermen en stedelijke omgeving. En eens hij zich vestigt, is hij moeilijk weg te krijgen. Experts zijn al een tijdje op zoek naar een paardenmiddel om de exoot te bestrijden. Maar voorlopig is er geen afdoende oplossing. Problematisch, want met zijn sterke wortelstokken kan de plant zelfs schade veroorzaken aan leidingen en gebouwen. We legden ons oor te luisteren bij Marijke Thoonen, ecooloog en onderzoeker bij het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO).

Tekst: Jesse Van Daele

Maar eerst een korte oprissing. De duizendknoop is te herkennen aan zijn stevige, vaak rood gevlekt stengels die doorbuigen aan de top. De grote gesteelde bladeren zijn spits aan de top en recht tot hartvormig aan de basis. In de zomer draagt de plant kleine groenwitte bloemetjes die in dichte pluimvormige bloeiwijzen staan.

Tuinbezitters, groendiensten en tuinaannemers weten niet hoe ze de plant te lijf moeten. Kan jij hen helpen met de 'do's and don'ts'?

Marijke Thoonen: “De Japanse duizendknoop lijkt onbeheersbaar. De plant kloont zichzelf in sneltempo vanuit de wortelstokken vol regeneratiepotentieel. Vooral in een stedelijke omgeving gedijt hij uitstekend. Maai je de duizendknoop, dan breidt die zich alleen maar verder uit. Bovendien is hij uiterst resistent tegen tal van bestrijdingsmiddelen.

Wat zijn de gekende bestrijdingsmethoden op dit moment?

Marijke Thoonen: “Er zijn enkele ‘best practices’. Belangrijk is het besef dat je om de plaag volledig uit te roeien je een lange en volgehouden inspanning moet leveren. Hoe sneller je de juiste acties onderneemt, hoe gemakkelijker dat gaat. Op plekken waar al grote vlekken duizendknoop groeien, is beheersing en inperking meestal de beste optie.”

Bij een gazonbeheer waarbij wekelijks gemaaid wordt tussen april en eind oktober, blijven scheuten kleiner zodat grassen meer kans krijgen. Weinig frequent maaien is zinloos en stimuleert zelf de uitbreiding.

Stengelinjectie & afdekken: sommige groenprofessionals kiezen voor chemische bestrijding en het afdekken van de groeizone. Ze injecteren ze met verdunde glyfosaat en dekken vervolgens de locatie af met een zware, dichte, donkere

folie. “Chemische bestrijding is echter nooit onschadelijk voor levende organismen. Bovendien herstellen de meeste populaties zich na behandeling opnieuw. Daarom mag de injectie van glyfosaat enkel toegepast worden volgens de regels van de kunst: uitroeiing van de volledige groeiplaats is het einddoel. Bladverneveling is niet toegestaan.

Bevriezing: de Wageningen Universiteit (WUR) onderzocht een nieuwe bestrijdingsmethode van de Japanse duizendknoop door middel van koude-behandelingen ter plaatse. De methodiek werd getest op een deel van een groeiplaats met vrieslansen en een isolerende overkapping. Het bovengrondse deel van de duizendknoop werd eerst afgemaaid en later meebehandeld onder de overkapping. Uit de proef bleek dat het technisch mogelijk was om grotere grondvolumes ter plaatse af te koelen tot circa -10 °C.

In de grondmonsters werden na beëindiging van de behandeling geen vitale wortelstokfragmenten aangetroffen. Ook bleek er geen hergroei van de duizendknoop.

Daarnaast waren er geen aanwijzingen dat de koudebehandelingen een destructief effect hadden op het bodemleven. En geen effect hadden op de fysische parameters in de bodem zoals pH en organisch stofgehalte. Ook de zaakbank van diverse kruiden en grassen bleek intact. Door het wegvallen van de duizendknoop kregen de zaden bovendien kans om te ontkiemen. Voordeel van deze behandeling was dat de grond niet werd geroerd waardoor er (vrijwel) geen risico is op verdere verspreiding van de duizendknoop.

“Begrazing: scheuten van Japanse duizendknoop zijn eetbaar. Vooral runderen eten ze zeer

Marijke Thoonen

graag, maar ook paarden, schapen en geiten worden ingezet.”

“Planten van schaduwwerpende bomen: als er één ding is dat de Janse duizendknoop haat, is het schaduw. Het planten van bomen, struiken en zelfs lianen zoals hop helpt om de plaag in te dijken.”

“Uitgraven van de wortelstokken: momenteel de meest effectieve methode. Zo neem je de invasieve wortelstokken direct weg.” Toch is deze techniek niet altijd evident gezien duizendknoop diep en breed kan wortelen. Hoe meer wordt uitgegraven, hoe beperkter het nazorgtraject en omgekeerd. Door de bovenste 0,5 – 0,75 m uit te graven wordt de sterkst besmette grondmassa weggenomen. Voorzie na het afronden van de werken altijd een vervolgbestrijding en controle op nieuwe besmettingen van de oorspronkelijke

groeiplaats, de tijdelijke stockageplaatsen, de transportroutes (wanneer onverhard) en de locatie van hergebruik. Verder kan de afgegraven grond niet direct terug herwerkt worden, aangezien elk fragment zich makkelijk ontwikkelt tot een nieuwe plant. Om dit te vermijden kan je kiezen voor een hittebehandeling met stoom of kan de besmette bodem worden gezeefd.

Lijkt me heel veel moeite voor bitter weinig resultaat. Is het sop de kolen waard?

Marijke Thoonen: “Klopt, het uitroeien van de plant is moeilijk, tijdsintensief en meestal ook duur. Elke gekozen methode heeft pas kans op slagen als je die elk seizoen en dat gedurende vele jaren volhoudt. Wanneer je de inspanningen te vroeg stopt voor de totale uitroeiing, groeit de besmetting binnen de kortste keren opnieuw uit en moet je vanaf nul herbeginnen. Toch kan het

“

Het bestrijden van ziekten en plagen is een gedeelde verantwoordelijkheid. Wees collegiaal. Ook bij het bestrijden of indijken van de Japanse Duizendknoop

Marijke Thoonen
Ecooloog en onderzoeker bij INBO

in sommige gevallen de moeite zijn om een bestrijdingstraject aan te vatten.”

“Wie er toch mee aan de slag wil, denkt best vooraf na over de haalbaarheid en de beschikbare financiële middelen.”

“Bij kleine geïsoleerde populaties zoals enkele scheuten, is uitgraven haalbaar. Dit gebeurt dan best handmatig zodat alle wortelstokken zo volledig mogelijk verwijderd worden. Snel ingrijpen bij een nieuwe besmetting is veruit de meest kosteneffectieve methode. Maar wanneer de haard te groot is en de kans op slagen zeer klein of onhaalbaar is, wordt nu meestal beslist de planten met rust te laten. In combinatie met inperkende maatregelen zoals het inplanten van schaduwwerpende bomen en het inzetten van grazers zorgt ervoor dat de plant zich maar zeer geleidelijk uitbreidt en dat de schadelijke impact beperkt blijft.”

Zijn er zaken die we kunnen leren van de plaag?

Marijke Thoonen: “Zeker! Door zijn vele ‘unieke eigenschappen’ is de Japanse duizendknoop een modelsoort waaruit we veel kunnen leren over exotbestrijding. Want het is slechts één van de nieuwe exoten waarmee we in onze contreien te maken krijgen, waarvoor we nog geen bestrijdingsmiddel kennen en die dus hier zijn om te blijven.”

“Belangrijk bij de inperking van invasieve soorten is samenwerking tussen openbare diensten, tuineigenaars en groenprofessionals. Denk bijvoorbeeld aan invasieve aquatische planten die we zien in tal van vijvers. Vandaaruit vinden ze hun weg naar beken en rivieren waar ze welig tieren en problemen veroorzaken. Zolang die soorten niet aan de bron, stroomopwaarts kunnen aangepakt worden, is bestrijding stroomafwaarts ‘dweilen met de kraan open.’”

Upcycling troef: Japanse duizendknoopmeubels

If you can't beat them; join them. Dat moeten ze in Rotterdam gedacht hebben. Snoeiafval van de Japanse duizendknoop verwerken ze er als grondstof voor hoogwaardig, circulair plaatmateriaal.

Groenaannemer GKB Groep, Why Knot Design, papierexpert Chayka en DubbelDoel Flora sloegen daarvoor de handen in elkaar. Binnen de regio vind je intussen meer dan tien hectare waar de duizendknoop welig tiert. Tot voor kort werd de plant nog vernietigd door verbranding of verwerkt tot compost. Maar nu verzamelt Groenaannemer GKB Groep in samenwerking met de gemeente Rotterdam de snippers om ze veilig te verwerken tot verschillende producttoepassingen.

Why Knot Design verwerkt ze o.a. tot duurzaam plaatmateriaal voor stoelen, tafels en kasten. Er wordt nu nog volop geëxperimenteerd, maar de startup hoopt over een jaar de eerste Japanse duizendknoopmeubels op de markt te brengen. Interessant daarbij is dat de Japanse duizendknoop rijk is aan de bindstof lignine waardoor er minimale toevoegingen nodig zijn om de platen te verstevigen. Een grote vooruitgang ten opzichte van bijvoorbeeld MDF en spaanplaat, die worden geproduceerd met een lijm op basis van formaldehyde.

MATEXPO viert haar 40e editie

De internationale vakbeurs voor machines en materieel voor de bouwnijverheid, de industrie en het milieu, is intussen een monument onder de beurzen. Sinds de oprichting van MATEXPO eind jaren 40, kende de beurs een toenemende groei in vraag en aanbod. Editie na editie konden ze uitbreiden, sterk inzetend op innovatie en diversificatie. Dat is niet anders voor de 40e editie die plaatsvindt van woensdag 6 tot en met zondag 10 september in Kortrijk Xpo.

Tekst: Sam Paret

Wat in 1946 begon als een kleine regionale beurs onder de kerktoeren van Harelbeke, groeide uit tot een beurs die weliswaar nog steeds regionaal is, echter niet meer op Belgisch, maar op Europees niveau.

Wat mag je verwachten?

Op MATEXPO vind je de nieuwste machines, technieken en materieel uit de bouwsector: zwaar materieel voor de wegenbouw en de burgerlijke bouwkunde, bouwvoertuigen, werfuitrustingen, steigers, bouwliften, hoogtewerkers, omheiningen, bekistingen, veeg- en reinigingsmachines, bouwmatériel, hulp- en wisselstukken, gespecialiseerde technieken, goederenbehandeling, machines voor recyclage van sloopafval. Met 343 exposanten valt er dus ook in 2023 heel wat nieuws te ontdekken.

Wie zijn de bezoekers?

MATEXPO richt zich tot alle professionals uit de bouwsector en de industrie. Tijdens de speciale ontmoetingsdagen worden specifieke

doelgroepen uitgenodigd, afhankelijk van het thema van die dag. Zo is er op woensdag 6 september een Constructiv-Colloquium, een lezing over hoe je jouw bouwmachines, van levensbelang voor jouw bedrijf, het best kan beschermen en verzekeren en een infosessie m.b.t. de nieuwste ontwikkelingen inzake homologaties in Vlaanderen en Wallonië.

Op donderdag 7 september kan je dan weer naar de workshop "Innovations in concrete paving", georganiseerd door FEBELCEM, de Federatie van de Belgische Cementnijverheid, en EUPAVE, de European Concrete Paving Association. Samen met TEDEWEST, de vereniging voor diensthoofden technische diensten van lokale besturen in West-Vlaanderen, organiseert MATEXPO die dag ook het seminarie "Trends voor openbare besturen", waarbij juryvoorzitter van de 'Awards for Green, Safety and Innovation', Peter Menten, de laatste nieuwigheden in materieel voor openbare besturen zal voorstellen.

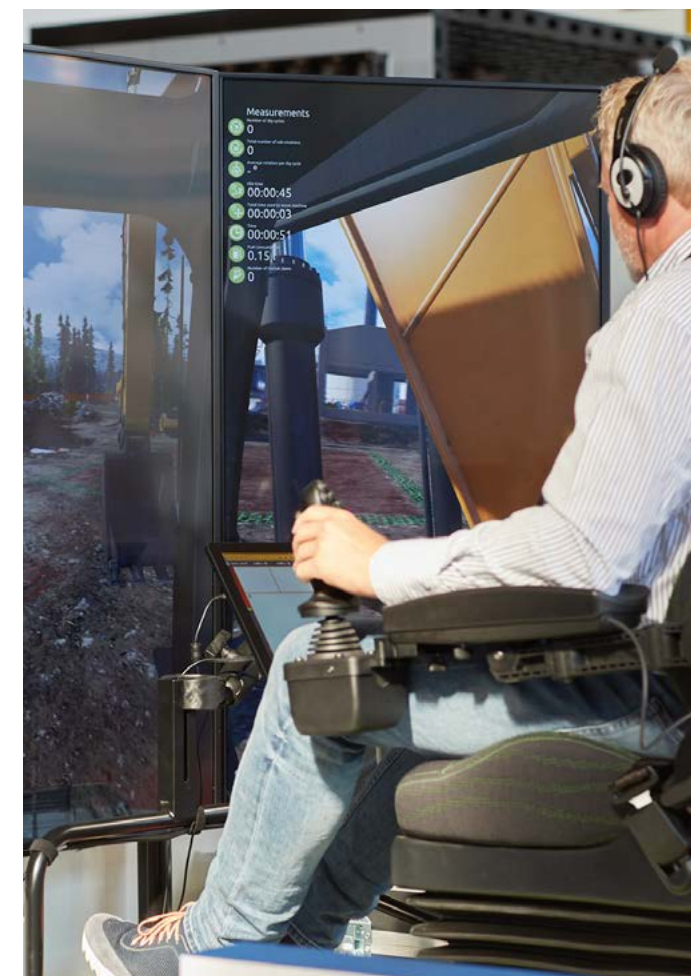
MATEXPO

Praktisch

Waar? Kortrijk Xpo
(Doorniksesteenweg 216, 8500 Kortrijk)

Wanneer? Woensdag 6 en donderdag 7 september (10u – 18u), vrijdag 8 september (10u – 20u) en zaterdag 9 en zondag 10 september (9u – 17u). Op dinsdag 5 september om 18u is er de openingsceremonie.

Inschrijven? De beurs is gratis te bezoeken. Vooraf online registreren via de website volstaat.

HERKEN JE DIT PATROON?

GazonZaaiCombi

De kunst van de aanleg van een perfect siergazon zit in de voorbereiding van het zaaibed! De ELIET GZC combineert alle bewerkingen voor de aanleg en afwerking van het zaaibed in één wendbare machine:

- ▶ Bodem stabiliseren
- ▶ Toplaag verkruiden
- ▶ Zaaibed fijn werken
- ▶ Zaaibed nivelleren
- ▶ Zaai inzaaien, verdelen & onderwerken
- ▶ Zaaierrein aandrukken

Doordat alle bewerkingen met behulp van één machine kunnen worden uitgevoerd bespaart de tuinaannemer niet enkel tijd, hij boekt ook een financieel voordeel en garandeert een snelle en gelijkmatige opkomst.

De ELIET gazonzaaiCombi is in 2 opties verkrijgbaar: met werkbreedte 75 cm & 100 cm.

PARTNER CONTENT ELIET

Eenvoudig een oud gazon verwijderen met de ELIET Turfaway600 On Wheels 4x4

Nu de grootste droogte achter ons ligt, kan het gazon opnieuw onder handen worden genomen. Heel wat tuinen hebben echter een verouderd gazon waar mos en onkruid overheersen. Zo'n soort gazon opknappen is vaak onbegonnen werk. De beste oplossing bestaat erin om het gazon volledig opnieuw aan te leggen. Om dit soort tuin te hernieuwen, volstaat het vaak niet om het gazon gewoon om te spitten.

Tekst & foto's: Eliet

De zaden en de wortels van het onkruid zitten daarna namelijk nog steeds in de bodem en zullen na verloop van tijd weer de kop opsteken om zo de tuineigenaar het leven zuur te maken. Ook de oude graszode die werd ingefreesd zal weggroten en voor verzakkingen zorgen in het nieuw aangelegde gazon. Greenkeepers bevelen stevast aan om de bovenste laag van het gazon volledig weg te halen. Op die manier worden naast alle verouderde grasplantjes en vilt, ook al het onkruid, inclusief onkruidzaden verwijderd.

De oude grasmat weghalen lijkt een arbeidsintensief werk, echter met de juiste machine hoeft dit heus niet zo te zijn. De Turfaway600 van ELIET is dé graszodensnijder die de perfecte hulp is bij zo'n renovatie van een gazon. Deze professionele machine schilt, net onder de wortels van het oude gras door, de toplaag van het gazon weg. Zo kan men de oude graszode gemakkelijk wegnemen om daarna vanop deze vlakke en zuivere bodem een nieuw gazon op te bouwen.

De zodensnijders van ELIET zijn bijzonder omdat ze beschikken over een onderstel die de beste tractie levert op de markt. Een goede tractie is essentieel omdat het wegsnijden van de graszode behoorlijk wat weerstand biedt waardoor

machines over een goede aandrijving en bodemgrip moeten beschikken om niet permanent door te slippen. De ELIET Turfaway600 Cross Country is daarom als enige op de markt uitgerust met rupsbanden. Dit jaar vulde ELIET deze rupszodensnijder aan met de Turfaway600 On Wheels die een variatie is op klauwbanden met een 4x4 aandrijving. Deze all-wheel aandrijving zorgt dat op de 4 steunpunten de tractie op de grasmat wordt overgezet waardoor de zodensnijder in elke bodemomstandigheid een gewone tweewielige zodensnijder overklast. De aandrijving zelf is volledig hydrostatisch, waarbij de rijsnelheid zich traploos laat instellen. Voor het gemak van de bediening verloopt het sturen aan de hand van één centrale joystick aan het stuur. De rijsnelheid van elk paar wielen kan traploos gestuurd worden waardoor de zodensnijder vloeiend bochten kan nemen en zelf om zijn eigen as kan draaien.

Het is belangrijk dat de graszodensteker met precisie enkel het bovenste laagje van het gazon kan wegnemen. Door zo weinig mogelijk aarde mee uit het gazon te snijden, behoudt de tuin de voedzame bodemtoplaag. De diepte-instelling van de Turfaway600 valt zeer eenvoudig in te stellen: met een hendel kan je in stappen van 7,5 mm de blokkering van mesdiepte kiezen. Dankzij de superieure tractie beschikt de

Turfaway600 over een mes van 60 cm breed. Dit mes is opgedeeld zodat je eigenlijk in één keer twee zodes van 30 cm los snijdt. Dit is gunstig, want bij het wegnemen van de zoden zijn deze lichter om te tillen.

Nadat je de verouderde graszoden met de Turfaway600 hebt verwijderd uit de tuin, kan je voor een instant gazon kiezen door nieuwe "gekweekte" graszoden te leggen. Als de klant het geduld kan opbrengen om even op de groene aanblik van zijn tuin te wachten, dan is het inzaaien van een nieuw gazon zeker de goedkopere optie. Ook hier weet ELIET raad mee want met de gazonzaaiCombi (GZC) kan je alle stappen voor de aanleg en inzaai van het zaaibed met één machine afwerken. Of het nu met rolgazon of met graszaad werd aangelegd, water zal uiteindelijk de bepalende factor zijn om het welslagen van het nieuwe gazon te bepalen. Zorg dan ook dat er goede afspraken zijn gemaakt over het besproeien of irrigeren van het nieuwe gazon, zodat alle inspanningen uiteindelijk resulteren in een mooie groene grasmat.

Interesse om de ELIET Turfaway600 zelf uit te proberen? Vraag dan vrijblijvend jouw persoonlijke demo aan op www.elietontour.eu.

ELIET®

Eliet Europe nv
Diesveldstraat 2
8553 Otegem
België

+32 56 77 70 88
info@eliet.eu
www.elietmachines.com

ELIET®

ELIET Europe | +32 (0)56 77 70 88
info@eliet.eu | www.eliet.eu

Vraag een DEMO aan op
www.elietontour.eu

Hoe onderhoud je best je gazon? Met een klassieke maaimachine, robotmaaier of door niet te maaien?

Voor het derde jaar op rij wordt de actie 'Maai Mei Niet' georganiseerd. Tuineigenaars worden daarbij opgeroepen om het gras die maand niet kort te wiken. Zo worden tuinen gezonder, diverser en klimaatbestendiger klinkt het. Een nobel streven waarvoor je zelfs helemaal niets hoeft te doen. Ideaal dus. Maar wat doe je na mei? En hoe zit het met dat lente/communiefeest? Of je nu meedoet, niet meedoet of gedeeltelijk meedoet ... Op een gegeven moment ga je toch moeten maaien. En wij gingen na wat de mogelijkheden zijn.

Tekst: Jesse Van Daele

Welke grasmata wil de klant?

Of het nu gaat om aanleg of onderhoud, de eerste vraag moet altijd zijn: wat wil de klant? Uiteraard kan je hem inlichten over de verschillende mogelijkheden, maar finaal zijn het de eigenaars die beslissen.

Blijft de opdrachtgever zweren bij een (kort) gemaaid pelouse, dan is de robotmaaier een geschenk uit de duizend. Het grootste voordeel is immers de tijdsbesparing. De robot houdt het gazon strak, mooi en gezond zonder dat de eigenaar of gebruiker daar veel voor hoeft te doen. Gedaan met baantjes trekken in het weekend, geruzie met de partner over gras dat te lang staat, geen gedoe meer met weg te voeren groenafval ... Een robotmaaier neemt

werk uit handen. Ook bij professionals. En alles wordt uitgevoerd met een minimum aan lawaai, wat voor velen toch ook een belangrijke troef blijft.

Maar sinds kort zien we dat steeds meer particulieren overtuigd raken dat ze hun tuin klimaat-robuust moeten maken. Bovendien willen ze daarbij meteen een bijdrage leveren aan de biodiversiteit. Sensibiliseringscampagnes zoals Maai Mei Niet dragen daar zeker positief toe bij. Voor velen mag de tuin er tegenwoordig wat 'wilder' bijliggen. En datzelfde geldt ook voor het gazon. Gras dat langer staat, is immers beter gewapend tegen extremen. Een gazon dat niet wekelijks met de grasmachine gemaaid wordt, blijft langer groen tijdens hittegolven. Daarnaast

ontluiken er bloemen en kruiden in die voedsel en schuilplaats bieden aan bijen, vlinders en andere nuttigen.

Heel wat voordelen dus. Maar hoewel de interesse toeneemt, huiveren velen nog steeds bij een tuin die er onverzorgd bijligt. Gelukkig is er de gulden middenweg ... Want keurig gemanicurd kan perfect samengaan met een 'wilder' gebied. Een bloemenstrook met op de voorgrond een strak gemaaid grasmata geeft juist een heel mooi effect.

Hoe ga je variëren?

Wil je het beste van beide werelden? Bepaal welke zones in een gazon je maait en welke niet. Door enkel al de randen van de wildere stukken

“

Is je klant niet wild van die wilde stukken? Dan kan je kiezen voor een bloemengazon

te maaien en er vervolgens enkele paden door te trekken, krijg je een heel mooi resultaat. En niets houdt je tegen om nog creatiever uit de hoek te komen: met cirkels, golvende lijnen ... Je hoeft je daarbij niet eens tot mei te beperken, het kan het hele jaar door. En heb je eens een tuinfeest met springkasteel? Of wil een buiten-zwembad opzetten? Dan kan je een plek die wild stond voor even kort maaien. En ga je op reis en wil je bloemen, kruiden, bijen en andere nuttige insecten alle ruimte te geven? Dan kan je de strak gemaaid stukken wild laten. Alles is mogelijk. Vrijheid troef.

Uiteraard kan je dit alles moeilijker met een grasrobot. Al is niets onmogelijk. Waar je vroeger gebonden werd door het gebied dat vooraf met draad was omlijnd, kan je de 'wilde stukken' nu duurzaam in je tuinplan opnemen. Bij de nieuwste modellen heb je geen draad meer nodig. Ze zijn GPS-gestuurd waardoor je via de smartphone makkelijk het te maaien gebied kan inplannen ... en later wijzigen naar wens.

Tegenwoordig zijn er zelfs grasrobots met een 'rewilding mode'. Een functie die ervoor zorgt dat minstens 5 % van elk gazon ongemaaid blijft. Hoe werkt dit? Wel, met behulp van satellieten die de grootte van de tuin meten, berekent de robot-maaierapp een gebied dat overeenkomt met het gekozen percentage. Gebruikers kunnen er dan voor kiezen om de rewilding zone te installeren waar dat hun het beste uitkomt en eventueel uit te breiden.

Heb je al een grasrobot die deze technologie nog niet bezit? Wel, dan kan je simpelweg de draad te verleggen of een nieuwe te leggen.

Bloemenborders en -gazons als alternatief

Wil je in de wilde stukken de biodiversiteit nog versterken? En meteen zorgen voor een

weelderige bloemenpracht waar het een komen en gaan is van bijen en vlinders? Dan kan je vooraf een bloemengazon inzaaien.

Is je klant toch niet wild van die wilde stukken? Dan is er nog de mogelijkheid om te kiezen voor een bloemengazon. Hierbij geef je bloemen en kruiden de kans om door te groeien in je grasperk zelf. Let op: een bloemengazon lukt enkel bij nieuwe inzaai. Je kan het niet doorzaaien in een bestand gazon. Bovendien werkt dit niet in combinatie met een grasrobot.

Gouden regel: nooit meer dan 1/3

Of je nu kiest voor een maand niet maaien, voor een tuin met langere en kortere stukken gras of voor een volledig getrimde pelouse ... bij elke maaibeurt geldt dezelfde gouden stelregel: maai nooit meer dan 1/3 van de lengte van het gras.

Wie hier tegen zondigt, zorgt ervoor dat het gras gestresseerd geraakt. Waardoor het minder bestand is tegen extreme weersomstandigheden en ziektes. In de praktijk zien we dat de meeste particulieren met grasmachines deze regel voortdurend met de voeten treden. Maaien doe je zo kort mogelijk, lijkt er het devies. Want anders moet je binnenkort opnieuw maaien. Fout! Stel de maaihogte geleidelijk in.

Door de geregelde maaibeurten met de grasrobot wordt het echter een eitje om aan de regel te voldoen. De robotmaaier snijdt steeds korte stukjes van het gras, versnipperd ze en verspreidt ze direct over het gazon. Geen restafval dus, maar mulchmateriaal dat dient als natuurlijke meststof en zorgt voor een betere vochtigheidsgraad. Het resultaat? Een betere en diepere doorworteling, sterkere plantjes, een grotere resistentie tegen extremen en dus een gezonder gazon met minder kans op stress, ziektes, plagen zoals engerlingen, mos, onkruid. Maar let ook hier op, een gezond gazon mag in principe nooit

korter dan 3 cm gemaaid worden. Wil je het gras nog beter bestand maken tegen hitte en droogte? Zet dan de robot op een hogere stand.

En wat doe je met lange grassen? Maai Mei Nieters die na hun maand alles afmaaien, denken daar best goed over na. Want ze doen dat dus in een periode waar de kans op hittegolven gevoelig toeneemt. Voor ze het weten, veranderen ze hun oase in een woestijn. Maaien kan, maar dus best nog zo hoog mogelijk en rekening houdend met de weersomstandigheden.

Maaischema opstellen

Hoe en wanneer je best maait, hangt dus af van bovenstaande keuzes en de weersomstandigheden. De grasmachine kan je uithalen wanneer je dat zelf gedacht hebt.

De robot doet het werk voor jou, volgens een vaststaand schema. Al kan je klant dat steeds wijzigen wanneer hij dat wil. Bij moderne modellen kan dat instellen en regelen zelfs eenvoudig vanop afstand. Via een app op je smartphone kan je voor alle tuinen waarvan je de robotmaaier beheert, het maaischema met o.a. maaihogte en maaitijden instellen. Je ziet in de app zelfs waar de maaier op dat moment is. En krijgt een melding indien er zich een probleem stelt.

Klimaat en biodiversiteit bij een maaibeurt?

"Slechts heel af en toe maaien zorgt voor de kleinste ecologische voetafdruk. Ga je aan het maaien, dan scoort de traditionele grasmaai-er met opvangbak het minst. Er is geen voeding van het gras en na elke maaibeurt zal de biodiversiteit zich weer moeten herstellen. Een grasmaai-er zonder opvangbak is al wat beter. De grassnippers blijven als voeding op het gazon liggen en een groot deel van de beestjes rollen een halve meter verder opnieuw uit de machine. Het is heus niet het bloedbad dat we

voorgespiegeld krijgen op de televisie. Maar om hierin te slagen moet je dus wel geregeld maaien. Anders worden de grassnippers te lang.

De grasrobot is trager dan traditionele grasma-chines, waardoor de meeste dieren kunnen wegvliegen, kruipen, springen ... De grassnippers blijven liggen als voedingsstof. De robot zorgt zo voor een 25 % diepere wortelontwikkeling waardoor een gazon veel langer groen blijft, zelfs in extreme omstandigheden. Net zoals bij de grasmachine geldt hier: hoe hoger de maaistand, hoe beter voor het gras en de biodiversiteit. Verder werkt een grasrobot op (groene?) stroom, wat uiteraard minder vervuילend is dan benzine.

Opnieuw geldt: hoe ecologisch een gazon echt is, hangt grotendeels af van de wensen én het gebruik van de eigenaar. Als groenprofessional kan je enkel advies geven.

Seizoenstart: waarop letten?

Met een grasmaaier duurt het gras seizoenen tra-ditioneel van begin april tot begin november. Met een robotmaaier is dit langer: daar kan je starten eind februari en hoef je de maaier pas op te bergen tegen eind november (dit hangt uiteraard af van de weersomstandigheden). Ben je iets te laat gestart en is het gras al behoorlijk lang? Geen erg, de eerste maaibeurt kan je met een traditionele maaier uitvoeren. Maar dat is niet noodzakelijk. Je kan de robot ook gewoon op de hoogste stand zetten, let daarbij wel op dat je de gouden regel van 1/3 max afsnijden respecteert.

Met een gewone maaier, start je best met verti-cuteren. Met een robotmaaier kan je het gras 'uitkammen'. Dat is een zachtere manier om de

viltlaag te doorbreken en de grasplantjes opnieuw ruimte te geven.

Nog raad speciaal voor gazons met robotmaaier? Rol aan het begin van het seizoen de grasmatten aan om molshopen, mierenhopen en putten op te vullen waarin de machine eventueel kan vastzitten. En hou bij de aanleg van een gazon met robotmaaier rekening met de randen. Vermijd zeker uitstekende boordstenen die al snel zullen zorgen voor een onverzorgde aanblik indien ze niet voortdurend worden bijgewerkt. Best hou je alles zo vlak mogelijk.

Bemesting?

Bemesten is altijd aan te raden, en dat doe je best in april/ mei. Kies daarbij voor een traagwer-kende, organische bemesting met regelde vrijgave van stikstof om de groei te bevorderen. Strooi daarbij de helft van wat de fabrikant aan-geeft.

Heb je een grasrobot? Dan zorgen de grassnip-pers voor een natuurlijke bemesting waardoor je gazon minder voedsel nodig heeft. Om het gras een niet al te grote boost te geven, grijp je beter naar een bemesting die speciaal voor gazons met een grasrobot werd ontwikkeld, die minder stikstof bevat. Deze is zo te verkrijgen bij diverse tuincentra, er staat dan meestal vermeld: 'speciaal voor gazons met robotmaaiers'

Onderhoud is belangrijk!

Zowel bij grasrobots als traditionele maaiers geldt: onderhoud houdt je machine in vorm én verlegt de levensduur ervan. Bij een grasrobot bijvoorbeeld, gaat de batterij gemiddeld zo'n 5 à 6 jaar mee. Mits een jaarlijks goed onderhoud

(nazicht, smeren ...) kan dat met enkele jaren worden verlengd.

Verwijder ook periodiek de grasdeeltjes aan de onderkant van de machine. Spuit met een tuinslang geregeld schoon of gebruik een borsteltje of perslucht. En vervang 3 à 4 keer per jaar de botte mesjes. In de praktijk wordt dit vaak vergeten. Wat dus gevolgen heeft voor de levens-duur, de prestaties van de machine én meteen ook het uitzicht en kwaliteit van de grasmatten.

Einde seizoen, wat nu?

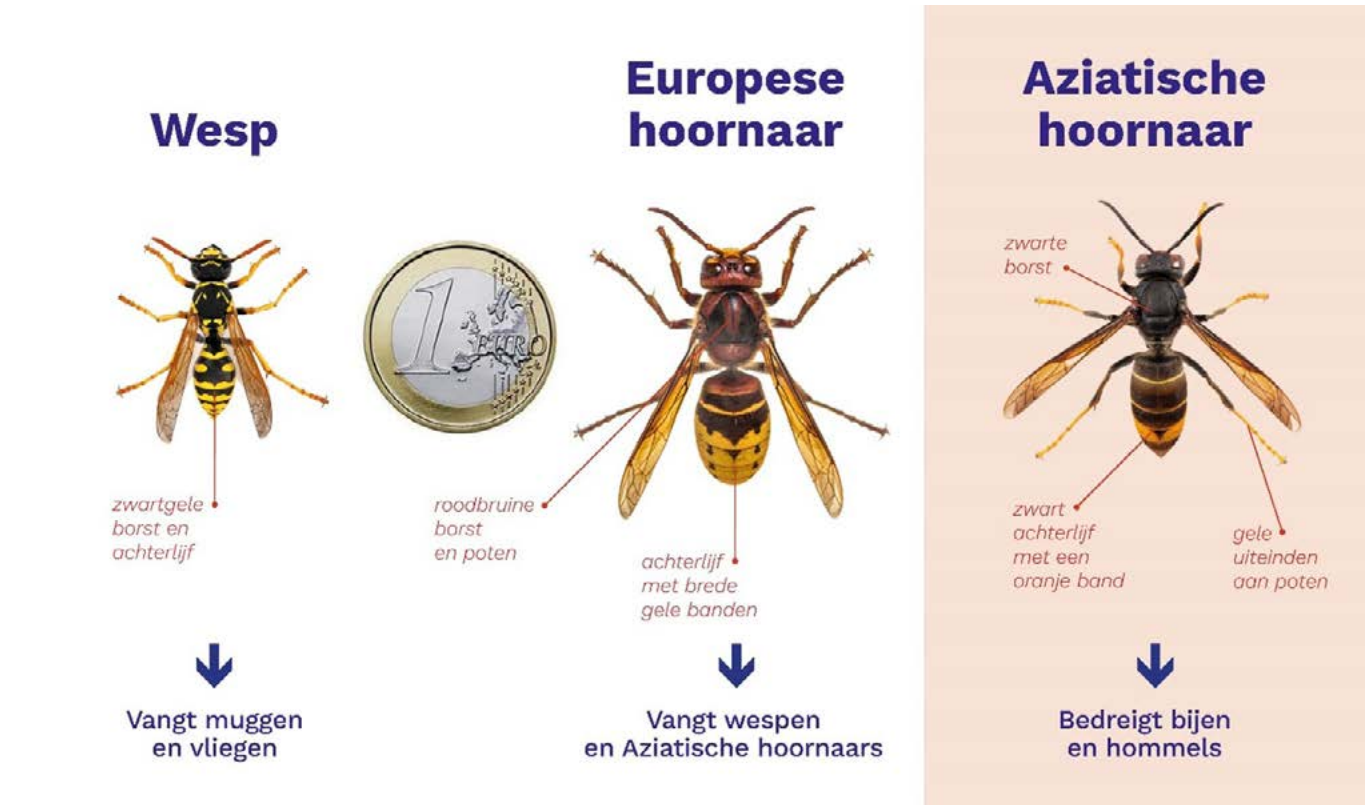
Vanaf half november kan de robotmaaier het seizoen afsluiten. Zet hem op inactief en plaats hem binnen met een volle batterij. Dit komt o.a. de levensduur van de batterij ten goede. De grasmaaier kan zelfs al vroeger op stal. Een langere, stevige grasmatten is immers ideaal om de wintermaanden door te komen.

ACTUA

Verdelging Aziatische hoornaar: zo pakken ze het aan in Oost-Vlaanderen

De Aziatische hoornaar vormt een gevaar voor de landbouw en de biodiversiteit en kan hinderlijk zijn voor de burger. In de provincie Oost-Vlaanderen werden er onder coördinatie van de gouverneur afspraken gemaakt tussen de brandweer, RATO vzw en Vespawatch om de exotische wespensoort zo efficiënt mogelijk te verdelgen.

Zo werkt het in Oost-Vlaanderen:

- Niet-hinderlijke primaire nesten en secundaire nesten moeten gemeld worden via de website www.vespawatch.be. Dankzij de subsidie van Provincie Oost-Vlaanderen aan RATO vzw (een organisatie die instaat voor de bestrijding van exoten) is de verdelging gratis (van 17 augustus tot 15 november). Het staat elke burger echter ook vrij om een professionele verdelger in te schakelen tegen betaling.
- De brandweer mag nesten verdelgen die in de buurt hangen van mensen én hinder veroorzaken. Een burger kan zo'n nest melden via het e-loket van de hulpverleningszone. Het gaat doorgaans om primaire nesten.

De voorbije jaren werd geprobeerd om alle nesten van Aziatische hoornaars te verdelgen. De Aziatische hoornaar is een exotische wespensoort die onze inheemse insectensoorten

bedreigt. Ondanks de inspanningen is het duidelijk dat de Aziatische hoornaar gevestigd is. Uitroeien is onmogelijk geworden.

Wat is het verschil tussen een primair en een secundair nest?

Een Aziatische hoornaar maakt twee soorten nesten: een primair nest (zie foto, links) in het voorjaar en een secundair nest (zie foto, rechts) vanaf augustus. Secundaire nesten hangen meestal op grote hoogte (>10m) en hebben een doormeter van 80cm of meer. Vooral die secundaire nesten zijn belangrijk om te verdelgen. Hoe meer secundaire nesten overleven, hoe meer Aziatische hoornaars er een jaar later zullen zijn. Deze secundaire nesten worden vaak pas zichtbaar als de bladeren van de bomen vallen.

Hoe herken je een Aziatische hoornaar?

Een Aziatische hoornaar is ongeveer 3 centimeter groot. Het insect is overwegend zwart van

kleur met een geel-oranje band op het achterlijf. De uiteinden van de poten zijn opvallend geel. Helaas verwarren veel mensen de Europese hoornaar met de Aziatische hoornaar. De Europese hoornaar ziet er gevaarlijk uit, maar is zachtmoedig en enorm nuttig.

Bron: gouverneuroost-vlaanderen.be

Tuinen verbinden van oost naar west

De klant had oorspronkelijk één boerderij gekocht en die omgebouwd tot woning. Later kochten ze de boerderij ernaast op en toverden ze die om tot ontspanningsruimte. Roosen Landscape werd vervolgens ingeschakeld voor de totaalrenovatie van de bestaande tuin met als belangrijkste toevoeging een biopool en voor het nieuw tuingedeelte met bijgebouw, serre, moestuin, en voedselbosranden.

Tekst: Sam Paret
Foto's: Jens Vanden Abeele

Scan en ontdek
meer

Scan de QR-code en
bekijk meer foto's van
het project online

Green Cities seminarie: meer biodiversiteit op bedrijventerreinen

Op 19 september 2023 vindt in het FelixArt museum in Drogenbos het jaarlijkse Green Cities Congres plaats. Thema dit jaar is biodiversiteit op bedrijventerreinen. Steeds meer bedrijven investeren in een groene en biodiverse werkomgeving. Naast een goede zaak voor de natuur en het klimaat, verhoogt het ook de productiviteit en het welzijn van de werknemers.

Tekst: Sam Paret - Foto's: Green Cities

Wilt u een werkomgeving creëren die inspirend, stressvrij en gezond is? Aarzelt u nog hoe u hieraan begint of bent u al verder in het proces en zoekt u nog vooruitgang? Dan is dit seminarie iets voor u.

Tijdens dit seminarie worden de nieuwste inzichten en praktische tips gedeeld over de voordelen van groen op een bedrijventerrein door enkele deskundige sprekers. Zowel inzichten vanuit de academische wereld als uit de bedrijven zelf komen aan bod.

Programma

8.30 – 9u: ontvangst met koffie

9u – 9.15u: openingswoord Green Cities Team

9.15 – 10u: Jolien Verhelst (Arcadis): Biodiversiteit op bedrijventerreinen

Waarom moeten we overgaan tot het vergroenen en biodivers maken van onze bedrijventerreinen? Hoe kunnen we bestaande bedrijventerreinen omvormen en hoe moeten we nieuwe verkavelingen aanpakken (grote én kleine bedrijven)? Welke directe en indirecte invloeden zijn er op de werknemer (productiviteit, welzijn, motivatie, ...)?

10u – 10.30u: Lucien Verschoren (voorzitter vakgroep boomkwekerij AVBS) Inzichten en voorbeeldprojecten vanuit de boomkwekerijsector. De boomkwekerijsector is initiatiefnemer van het Green Cities project en is onmisbaar bij het verwezenlijken van de groenprojecten. Er worden enkele toonaangevende projecten op bedrijventerreinen met ondersteuning van de boomkwekers toegelicht.

10.30 – 11u: Francis De Nolf (CEO Monavisa & bestuurder bij Roularta) Voorstelling duurzaamheids- en biodiversiteitsverhaal binnen het bedrijf. Een praktijkvoorbeeld om werknemers te motiveren door de groene kaart te trekken.

11u – 11.30u: pauze

11.30 – 12u: ESV EURIDICE-BIOTOOP

Praktijkvoorbeeld: voorstelling groene omgeving waarbij een belangrijk deel onder het beheer van BIOTOOP staat. De plannen, uitvoering en het beheersplan komen aan bod.

12u – 12.30u: D'Ieteren Immo

Voorstelling van plan waarmee D'Ieteren Immo inzet op een biodivers bedrijventerrein en hoe dit kadert in de visie van het bedrijf. Verder krijgen we in de namiddag een unieke kijk op enkele projecten van D'Ieteren Immo.

12.30 – 13.30u: lunch

13.30 – 15u: bezoeken aan de bedrijfssites FelixArt & D'Ieteren Immo

Praktisch

Datum: Dinsdag 19 september 2023

Uur: 8.30u – 15u

Locatie: FelixArt Museum, Kuikenstraat 6, 1620 Drogenbos

Inschrijven: Deelname is gratis, inschrijven is verplicht en kan via de website van AVBS.

Duurzaam onkruidbeheer: elektrisch wieden

Zoals de naam het zelf zegt, wordt er bij elektrisch wieden elektriciteit geleid door de volledige plant. Dit beschadigt de celwanden van alle delen van de plant onherstelbaar. Zowel bladeren, stengels als wortels worden dus aangetast. Meteen de reden waarom de methodiek veel effectiever en langer blijkt te worden dan de huidige bestrijdingsmethodes in de openbare ruimte.

Tekst: Jesse Van Daele

Oplossing voor Japanse Duizendknoop en Reuzenberenklauw

Sommige invasieve exoten, met de Japanse Duizendknoop als bekendste geval, zijn een steeds vaker voorkomende plaag. En niet alleen doordat ze voor een onevenwicht zorgen in onze biodiversiteit. Door de grootte van de Duizendknoop kunnen bijvoorbeeld gevaarlijke situaties in het verkeer ontstaan en het krachtige wortelstelsel kan leiden tot ontworteling van civiele kunstwerken en gebouwen. En de plantsappen van Reuzenberenklauw kunnen dan weer leiden tot brandwonden bij passanten, bij spelende kinderen, maar ook bij huisdieren zoals honden.

Steeds meer steden en gemeenten, groendienst maar ook private tuineigenaars zien in dat we deze invasieve exoten ferm moeten aanpakken. En daarvoor is een goed bestrijdingsplan onontbeerlijk. Maar vooral bij de Japanse Duizendknoop is een effectieve bestrijding problematisch. De plant blijkt resistent tegen zelfs de meest drastische ingrepen. Maar door de systemische werking van het elektrisch wieden kan zelfs deze plaag teruggebracht worden tot een beheersbaar niveau. Kunnen probleemgebieden binnen afzienbare tijd weer op een traditionele manier beheerd worden.

Extra voordelen

De effectiviteit van de bestrijdingsmethodiek is lang niet het enige voordeel. Studies toonden aan dat elektrisch wieden geen negatieve gevolgen heeft voor andere plantengroei en het bodemleven. Integendeel, doordat de plaag beheersbaar wordt kan de gewenste biodiversiteit opnieuw bereikt worden.

En dat is nog niet alles. Bij elektrisch wieden is de CO₂-uitstoot beperkt, er blijven geen restanten van metalen of plastic achter in het milieu, er wordt geen kostbaar drinkwater gebruikt en er is geen uitstoot van fijnstof. Het is volledig elektrisch, klimaatneutraal en bovendien geluidsarm. Verder is er geen enkel gevaar voor

eigendommen van bewoners of gemeenten of voor overlast door de werkzaamheden. Dit alles maakt de techniek vele malen interessanter dan bijvoorbeeld stomen, borstelen of branden.

Elektrisch wieden staat dus garant voor een substantiële tijdsbesparing op onkruidbeheer per jaar én geen negatieve impact op de bewoners en de natuur. Dankzij de methodiek wordt onkruidbeheer efficiënt, veilig en duurzaam.

Safety first

En door het doordacht inzetten van verschillende machines kan je zo goed als elk mogelijk gebied behandelen. Bermen, trottoirs, wandelpaden, parkeerplaatsen, begraafplaatsen, festivalterreinen, zelfs overwoekerde gebieden diep in natuur ...

Luister wel goed naar de tips en tricks van je leverancier en zijn experts. Laat een

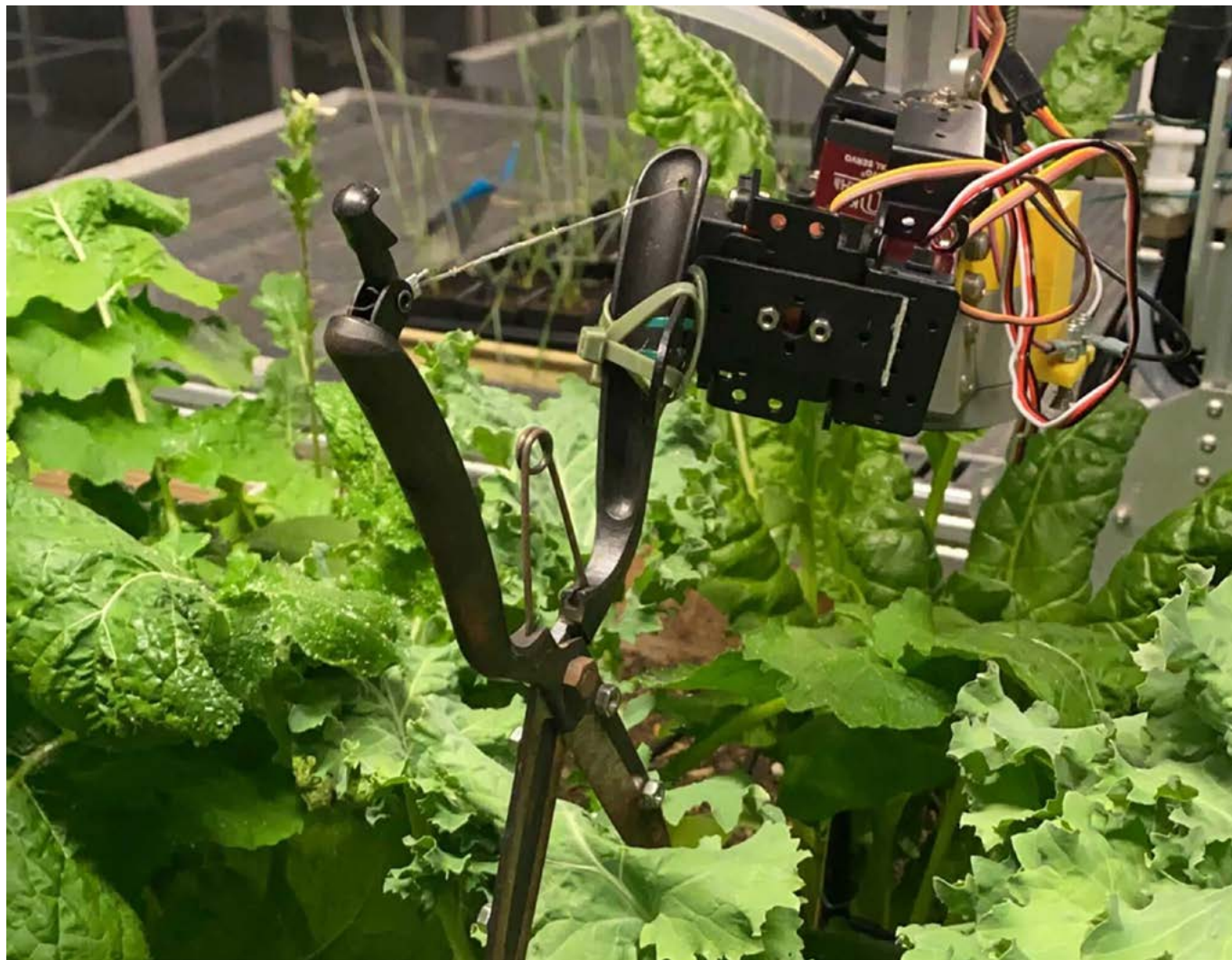
beheersplan opstellen, al dan niet verspreid over verschillende jaren. En let zeker op de veiligheid.

De arbeider die de machine bedient, draagt best speciale laarzen die hem tegen de stroom beschermen. En zet de werkplek ook af, zodat passanten niet verrast worden door een onaangename schok.

Tuinrobot AlphaGarden zorgt beter voor planten dan een mens

Wetenschappers aan UC Berkeley, de Universiteit van Californië, hebben een tuinrobot ontwikkeld die beter voor planten zorgt dan dat een professionele tuinier dat zou kunnen doen. Alpha Garden, zo heet de robot, is geen geavanceerde robot: het zijn geautomatiseerde hydrocultuursystemen die zorgen voor water en voedingsstoffen en (nep) zonlicht. Het moet gezegd: de robots leveren geweldig werk.

In 1950 zocht wetenschapper Alan Turing een antwoord op de vraag of machines kunnen denken. Hij stelde een test voor op basis van het vergelijken van het vermogen van mensen en machines om bepaalde vragen te beantwoorden. Robotici van de Universiteit van Californië vertrokken vanuit dit idee met de vraag "Kunnen Machines Tuinieren?" en vergeleken het vermogen van mensen en machines om echte planten te verzorgen.

UC Berkeley heeft een lange geschiedenis als het aankomt op robotische tuinen, die teruggaat tot de vroege jaren '90. De onderzoeksvraag in dit onderzoek was: "Kun je effectief een tuin verzorgen met een robot op een manier die hetzelfde resultaat oplevert als wanneer een mens dezelfde tuin zou verzorgen?" Tijd voor wat wetenschap!

AlphaGarden, de tuinrobot die ontwikkeld werd, is een combinatie van een commercieel

robotboerderijsysteem en UC Berkeley's AlphaGardenSim, een mechanisme dat de robot vertelt wat hij moet doen om de gezondheid en groei van de planten te maximaliseren.

Het systeem omvat een camera met hoge resolutie en vochtsensoren voor het bewaken van de plantengroei, en alles is (meestal) volledig geautomatiseerd, van zaadplanting tot druppelirrigatie tot snoeien. De tuin zelf is enigszins ingewikkeld omdat het een polycultuurtuin is,

Human Cycle 1

Robot Cycle 1

Human Cycle 2

Robot Cycle 2

De robot en de professionele tuinier behaalden allebei vergelijkbare resultaten in hun tuinpercelen

bestaande uit verschillende soorten planten met verschillende karakteristieken.

Polycultuurboerderijen bootsen na hoe planten in de natuur groeien. De voordelen hiervan zijn onder andere veerkracht tegen plagen, verminderde behoefte aan bemesting en verbeterde bodemgezondheid. Maar omdat verschillende planten verschillende behoeften hebben en op verschillende manieren en snelheden groeien, is polycultuur veel arbeidsintensiever dan monocultuur.

Om de prestaties van AlphaGarden te testen, plantten de onderzoekers op hetzelfde tijdstip twee zij-aan-zij gelegen landbouwpercelen met dezelfde zaden. In totaal werden 32 planten geplant, waaronder boerenkool, bernagie, snijbiet, mosterdblaadjes, rapen, rucola, groene sla, koriander en rode sla. Gedurende twee maanden verzorgde AlphaGarden zijn perceel fulltime, terwijl professionele tuinders het perceel ernaast verzorgden. Vervolgens werd het

experiment herhaald, behalve dat AlphaGarden toestemming kreeg om het zaaien van zaden te spreiden om langzamer groeiende planten een voorsprong te geven. Een mens moest de robot af en toe helpen met snoeien, maar alleen om de aanwijzingen van de robot te volgen wanneer het snoeigereedschap niet helemaal kon doen wat de robot wilde.

De resultaten van deze tests toonden aan dat de robot in staat was om gelijke tred te houden met de professionele mens wat betreft zowel de algehele plantendiversiteit als de dekking. Met andere woorden, de planten groeiden net zo goed wanneer ze door de robot werden verzorgd als wanneer ze werden verzorgd door een professionele tuinier. Het grootste verschil is dat de robot gelijke tred hield, terwijl hij 44 procent minder water gebruikte: enkele honderden liters minder gedurende twee maanden.

"AlphaGarden heeft dus de Turing-test voor tuinieren doorstaan", zeggen de onderzoekers.

Ze zeggen ook dat er "nog veel moet worden gedaan", voornamelijk door de AlphaGardenSim-plantengroeisimulator te verbeteren om het watergebruik verder te optimaliseren. Daarnaast zijn er nog andere variabelen om te onderzoeken, zoals kunstmatige lichtbronnen.

"De toekomst is enigszins onzeker omdat de hardware behoorlijk duur is en menselijke arbeid (relatief) goedkoop. Deskundige menselijke kennis is natuurlijk niet goedkoop, maar voor degenen onder ons die geen experts zijn of bijvoorbeeld voor hobbyisten kan ik me zeker voorstellen dat ze wat camera's en sensoren in hun tuin of serre zouden installeren om vervolgens de instructies van de simulator te volgen over waar en wanneer en hoeveel water en snoei nodig is", aldus nog de wetenschappers.

Wij zijn benieuwd hoe de toekomst van robotisch tuinieren de komende jaren zal evolueren.

EVENT SPOGA+GAFA 2023

De tuin als sociale ontmoetingsplaats wint aan terrein

“Social Gardens – Places of encounter” was dit jaar het hoofdthema van spoga+gafa 2023. Meer dan 1800 exposanten uit 58 landen presenteerden van 18 tot 20 juni de trends en hoogtepunten in het tuin- en barbecue-landschap. Met ongeveer 30.000 vakbezoekers uit 122 landen evenaarde de beurs bijna de recordcijfers van 2019 en daarmee bewijst spoga+gafa dat het 's werelds grootste garden lifestyle beurs is. De volgende spoga+gafa vindt plaats in Keulen van 16 tot en met 18 juni 2024.

Tekst: Sam Paret - Foto's: spoga+gafa

De positieve effecten van sociale tuinen

De tuinen van de toekomst zijn duurzaam, bevorderen de sociale uitwisseling en bieden meer mogelijkheden dan ooit als uitgebreide leef- en werkruimte. Dat is de belangrijkste conclusie van spoga+gafa. De beurs houdt de vinger aan de pols met zijn hoofdthema “Social Gardens – Places of encounter” en heeft het bewustzijn voor de positieve effecten van tuinen als sociale ontmoetingsplaatsen vergroot.

“We zijn verheugd dat we de fantastische resultaten van 2019 dit jaar een vervolg konden geven. De exposanten en het internationale vakpubliek waren vooral zeer te spreken over de kwaliteit van de discussies en de producten. De geweldige sfeer in de beursshallen onderstreepte dit op indrukwekkende wijze. Met een sterke toename van het aantal bezoekers uit Duitsland en tegelijkertijd ongeveer 70 procent buitenlandse vakbezoekers bevestigde spoga+gafa opnieuw haar relevantie als het belangrijkste internationale handels- en netwerkplatform van de branche”, aldus Oliver Frese, Chief Operating Officer van Koelnmesse GmbH.

Spoga+gafa 2023 in cijfers

In 2023 namen 1853 exposanten uit 58 landen deel aan spoga+gafa. Opvallend was de toename

van het aantal Europese exposanten en de intercontinentale groei, vooral uit Azië en de VS. In totaal kwamen ongeveer 30.000 bezoekers uit 122 landen naar Keulen. Daarmee realiseerde spoga+gafa een toename van 20 procent in het aantal bezoekers en breidde het zijn internationale bereik uit met 10 landen. Naast Duitsland waren vooral Groot-Brittannië, Italië, Spanje, Frankrijk en Nederland de landen met de meeste bezoekers. Groot-Brittannië, Italië, de VS en Canada kenden de sterkste groei in het aantal vakbezoekers.

Grote tevredenheid bij de fabrikanten en de handel

De exposanten van spoga+gafa benadrukten vooral het belang van de toonaangevende wereldwijde beurs als een belangrijk platform voor persoonlijke uitwisseling en waren overtuigd van de kwaliteit van het internationale vakpubliek. “spoga+gafa is voor ons en onze exposerende leden ook dit jaar weer heel succesvol verlopen. Het is gebleken dat ontmoetingen in een dergelijke setting gewoonweg niet vervangbaar zijn. Je ontmoet collega's, bekenden en alle belangrijke besluitvormers uit de sector. Vooral voor fabrikanten is het van groot belang om hun producten op zo'n platform live te presenteren zodat ze beleefbaar en tastbaar

zijn”, aldus Anna Hackstein, directeur van de Industry Garden Association.

Wat de bezoekers betreft, waren de topbeslissers en belangrijke spelers van de industrie ook heel tevreden over de beurs. John W. Herbert, algemeen secretaris van de European DIY-Retail Association & Global Home Improvement Network: “spoga+gafa is de belangrijkste beurs voor onze leden. Het feit dat de grote merken weer massaal naar hier komen, bewijst het belang van de beurs als niet te missen afspraak. Spoga+gafa heeft aan betekenis gewonnen als de plek bij uitstek voor bestellingen en als middel voor directe uitwisseling. De beurs fungeert als barometer voor de ontwikkelingen in de zelfbouwmarkten en weerspiegelt de sfeer op de markt. Bij EDRA/GHIN zijn we dus overtuigd van de relevantie van beurzen en in het bijzonder van die van spoga+gafa.”

Spoga+gafa 2024 vindt plaats van 16 tot en met 18 juni op het beursterrein van Koelnmesse. Van 24 oktober tot 27 oktober kan je er ook naar FSB, de internationale vakbeurs voor openbare ruimte, sport- en vrijetijdsvoorzieningen.

Hoe groenafval correct beheeren als tuinaannemer?

Bij de aanleg en onderhoud van tuinen komen vaak grote hoeveelheden groenafval vrij. De OVAM geeft in dit artikel aan de tuinaannemer de verschillende verwerkingsopties aan voor diverse fracties van groenafval.

Niet alleen bij (her)aanleg van een tuin, maar ook bij regelmatig onderhoud komen diverse groenafvalfracties vrij: snoeihout, haagscheersel, maaisel, stronken, struiken. In veel gevallen biedt de tuinaannemer aan de klant ook de afvoer van deze fracties aan als extra dienstverlening. Van het moment dat het groenafval de tuin van de klant verlaat, wordt het een afvalstof en moet het ook als dusdanig worden beheerd.

Afhankelijk van de hoeveelheid groenafval en frequentie waarbij dit vrijkomt, kiest de tuinaannemer de voor hem meest optimale oplossing. Daarbij moet rekening worden gehouden met een aantal wettelijke randvoorwaarden inzake afvalbeheer.

Om te kunnen bewijzen dat het groenafval correct is afgevoerd en/of verwerkt, moet een tuinaannemer, net zoals een inzamelaar, afvalstoffenhandelaar of -makelaar en een verwerker een afvalstoffenregister bijhouden.

Wat zijn de opties voor de verwerking van groenafval? Opslag op eigen exploitatiezetel

Bij veel kleine hoeveelheden groenafval zal een inzamelcontainer op de eigen exploitatiezetel

een goedkope oplossing bieden. Voor tuinaannemers wordt de hoeveelheid, die zonder vergunning tijdelijk op de exploitatiezetel mag worden opgeslagen, vastgelegd op één container van 40 m³. Daarbij moet de tuinaannemer voorzien in een regelmatige afvoer, d.w.z. dat de opslagtermijn voor fijn tuinafval maximum 1 week bedraagt in de periode april – oktober en 1 maand in de periode november – maart. Voor het grovere tuinafval, zoals snoeihout is de opslagtermijn beperkt tot 2 maanden.

Composteren 1) Zelf composteren

Als tuinaannemer heeft u regelmatig compost nodig om de kwaliteit van de bodem van uw klanten te verbeteren. Deze compost kan u zelf produceren, mits het nakomen van volgende verplichtingen:

- Het composteren van groenafval is meldings- of vergunningsplichtig, tenzij er uitsluitend eigen afval wordt gecomposteerd en de compost uitsluitend bestemd is voor eigen percelen (dus geen tuinen van klanten). Als het composteren meldings- of vergunningsplichtig is, is deze activiteit onderworpen aan uitbatingsvoorwaarden. De vereiste

infrastructuur voor compostering is vaak ook bouwvergunningsplichtig. Meer informatie over deze aspecten kan u bij uw plaatselijke milieudienst verkrijgen.

- Om de compost nadien te kunnen gebruiken, moet de tuinaannemer eerst en vooral een keuringsattest van een onafhankelijke keuringsinstelling verkrijgen. Door dit keuringsattest wordt de compost niet langer als afvalstof, maar als grondstof aanzien in Vlaanderen.
- Wanneer u de compost in de handel wenst te brengen (bv. om te gebruiken in de tuinen van klanten, maar ook bij het gratis weggeven van deze compost), moet er een ontheffing aangevraagd worden bij de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van Voedselketen en Leefmilieu. Indien compost naar landbouwgrond wordt afgevoerd, is ook het Mestdecreet van toepassing.

2) Naar composteringsinstallatie

Na eventuele tijdelijke opslag moet groenafval bij voorkeur rechtstreeks worden afgevoerd naar een vergunde groencompostering of naar een gft-compostering, al dan niet voorzien van een voorvergistingsstap. Bovendien kan na het lossen van het groenafval en grondige reiniging

van de laadruimte van het voertuig gekeurde groen- of gft-compost worden opgeladen.

Gebruik als mulchmateriaal

Als tuinaannemer heeft u regelmatig nood aan mulchmateriaal als onkruidremmer tussen beplantingen. Niet alle fracties van groenafval zijn hiervoor toegelaten. Het gebruik als bodembedekker (om onkruid te weren en verdroging te voorkomen) is enkel toegelaten als de kwaliteit en gebruik van het snoeihout voldoet aan de onderstaande voorwaarden:

- Enkel gezond en zuiver snoeihout mag worden verhakseld. Fijn groenafval (gras, bladeren, haagscheersel, groen van coniferen) is niet toegelaten;
- Het gebruik van mulchmateriaal uit houtafval (bouw- en sloophout, paletten ...) is verboden;
- De grofheid van het mulchmateriaal moet zich voor 90 % bevinden tussen 10 en 90 mm;
- Het mulchmateriaal moet vrij zijn van geur en verontreinigingen;
- De opslag van verhakseld snoeihout is beperkt tot 2 maanden na verhakseling.

In de praktijk komt dus enkel blad- en naadloos snoeihout in aanmerking voor omzetting tot mulchmateriaal. Wortelhout is ook toegelaten, maar vereist nog een bijkomende afzeving van het inerte materiaal (zand).

U mag het snoeihout dat ontstaat bij het uitvoeren van uw activiteiten verhakselen met het oog op de productie van mulchmateriaal. Als u voor het verhakselen een vaste installatie gebruikt, moet u wel beschikken over een omgevingsvergunning, tenzij het enkel eigen materiaal betreft en het voor eigen gebruik bestemd is.

Afvoer naar derden

1) Naar een containerbedrijf

Naast de regelmatige afvoer via de gehuurde container die op uw eigen exploitatiezetel aanwezig is, kan u het groenafval ook zelf afvoeren naar het containerbedrijf. Dit moet vergund zijn voor het accepteren van groenafval. Het containerbedrijf zal op zijn beurt het groenafval verder moeten afvoeren naar een composteringsinstallatie die vergund is voor de verwerking van groenafval en beschikt over een

keuringsattest voor de geproduceerde compost.

U kan een verwerkingsbewijs van de afvalstoffen eisen van de opdrachtnemer om de legale afvoer te verifiëren. U bent immers mee verantwoordelijk voor een correcte naleving van de wetgeving.

2) Naar het gemeentelijk recyclagepark

Op het gemeentelijke recyclagepark kunnen met huishoudelijk afval vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen worden aanvaard onder bepaalde voorwaarden (aparte registratie, doorrekenen van volledige kostprijs, kleine hoeveelheid). Vaak voldoet de groenafvalstroom van tuinaannemingswerken niet aan de omschrijving aangezien het hier gaat om aanzienlijk grotere hoeveelheden groenafval dan typisch is voor een doorsnee huishouden. De meeste gemeentelijke recyclageparken aanvaarden eventueel kleinere partijen groenafval van bedrijven (beschouwd als een bedrijfsafvalstof), tegen betaling. Raadpleeg uw lokale uitbater van het containerpark voor meer informatie.

Verbranden of storten

Het VLAREMA (Vlaams Reglement betreffende het duurzaam beheer van materialenkringlopen en afvalstoffen) bepaalt dat groenafval niet mag verbrand of gestort worden, tenzij er een afwijking op het verbrandingsverbod verkregen is voor een specifieke fractie.

VLAREM II verbiedt het verbranden van groenafval in open lucht over het hele Vlaamse grondgebied. Dit verbod werd in verschillende gemeenten opgenomen in het politiereglement. Slechts in uitzonderlijke gevallen wordt het verbranden van tuinafval in de eigen tuin wel toegelaten. Belangrijk om weten is dat de bepalingen uit het veldwetboek eveneens van toepassing zijn.

Uitrijden op (landbouw)grond

Groenafval mag niet rechtstreeks worden ingezet als bodemverbeteraar, maar moet steeds worden gecomposteerd in een daartoe vergunde inrichting. Op die manier wordt groenafval omgezet in een stabiele, hoogwaardige kiem- en onkruidvrije bodemverbeteraar.

Meer informatie: VLACO.BE

INTERVIEW

GREENKEEPER GOLF OUDENAARDE

“De elektrificatie van de greenmaaiers is de grootste evolutie”

Behalve met liefst twee 18 holes-courses en een prachtige natuurlijke omgeving van 120 hectare, imponeert de Golf van Oudenaarde ook met zijn historisch kasteel en feilloze greenkeeping. Dat laatste ligt in handen van Lieven de Clercq die een team van 10 mensen aanstuurt om de best mogelijke greens, tees en fairways af te leveren. Vorig jaar mocht de club vijftig kaarsjes uitblazen en ter gelegenheid daarvan mag de club zich sindsdien ‘Royal’ Golf Club Oudenaarde noemen.

Tekst: Sam Paret
Foto's: Royal Golf Club Oudenaarde

Club van vrienden

In 1971 koesterde een vriendengroep uit Oudenaarde onder leiding van voormalig voorzitter wijlen Lieven Santens de ambitie om op dit terrein een golfclub te starten. Het begon een jaar later met de aankoop van café ‘Den Anker’, gelegen aan een bocht van de Scheldearm. Later konden ze het ‘Nieuw’ kasteel van Petegem in Neo-Renaissancestijl uit 1847 en een deel van het kasteelpark eerst pachten en daarna in de jaren ‘90 kopen. Dat stelde hen in staat om na de start met 18 holes in 1975 en de uitbreiding naar 27 holes in 1991 sinds 2007 twee volwaardige courses van 18 holes, 2 putting greens, een practice area, een chippinggreen en 4 oefenholes te kunnen aanbieden. Course Anker situeert zich in en rond de oude Scheldearm en biedt fantastische vergezichten, course Kasteel laat je genieten van de prachtige parkomgeving.

Om dat volledige terrein in optimale conditie te houden, kan Royal Golf Club Oudenaarde rekenen op hoofdgreenkeeper **Lieven de Clercq** en zijn team van 10 greenkeepers. “Ik heb een achtergrond in land-, tuin- en grondwerken. Ons landbouwbedrijf was niet zo groot, dus ging ik daarnaast met iemand mee om bermen te maaien. Soms was ik lang en ver op de baan en verdiende ik weinig voor de tijd die ik erin stak. Ik keek dichterbij in de buurt en zo bood ik hier mijn diensten aan. Na een tijdje belden ze zelf terug omdat ze personeel zochten voor de aanleg van het terrein en ik over de juiste machines beschikte. Zo ben ik bij mijn voorganger Jozef Verhoest beland die me onder zijn vleugels nam. Hij werkte hier sinds het begin van de club op 16-jarige leeftijd tot zijn pensioen. Ook hij kwam uit de landbouw. Van hem heb ik heel veel geleerd. Zonder het te beseffen rol je in het vak en groei je stilaan door. Tot je zelf een team van tien mensen aanstuurt.”

Voormalige voorzitter eren

Van iemand die hier al lang rondloopt, zou je verwachten dat hij zelf een fervent speler is. Toch doet Lieven dat maar sinds twee jaar. “Ik ben hier dag in dag uit. Als ik vrij ben, doe ik liefst iets anders. Vandaar dat het landbouwbedrijf voor mij een uitlaatklep is geworden. Mijn zoon die zowel thuis als hier meewerkt, golft liever en meer dan ik. Wat ik wel doe is contact onderhouden met andere hoofdgreenkeepers. In de winter vergaderen we samen met de

“

Het maaien van greens van zowel Anker als Kasteel neemt vier uur in beslag voor twee personen en die worden wekelijks vijf keer gemaaid. We houden het gras daar tussen 3,5 in de zomer en 5 mm in de winter

Lieven de Clercq
Greenkeeper

Greenkeepers’ Association Belgium (GAB). Daarbij komen diverse thema’s aan bod, zoals aanleg of beregening. Elke vergadering neem ik een van onze greenkeepers mee. Ik vind dat belangrijk. We zijn een team en je moet tussen je mensen staan. Het gebeurt nog vaak dat ik meehelp, zeker wanneer we met te weinig zijn en het werk af moet.”

Lieven is altijd een harde werker geweest. De combinatie van het werk hier en thuis op de boerderij, maakte dat hij amper sliep. “Vroeger sliep ik inderdaad niet veel, maar daar ben ik na een darmperforatie in 2013 van afgestapt. Ik combineer nu nog mijn werk hier met de boerderij, maar doe het toch iets rustiger aan. Het werk hier is vooral mentaal belastend. Een team van 10 personen aansturen is niet niets. En je legt jezelf ook druk op om de beste greens te hebben en het mooiste terrein. Misschien doe ik dat ook ter ere van onze vorige voorzitter. Hij kon streng zijn, maar hij was heel menselijk en had een goouden hart. Toen ik na mijn darmperforatie na vijf dagen wakker werd, was hij de eerste die aan mijn bed stond. Zelf geef ik elke zomer net voor het grote verlof een barbecue bij mij thuis voor alle greenkeepers. Dat is altijd leuk en helpt om een hecht team te smeden. Die manier van met mensen omgaan, heb ik van hem geleerd.”

Eindeloos maaien

Dergelijk groot terrein onderhouden, vraagt een uitgekiende planning. En het is duidelijk dat het werk nooit stopt. “Het maaien van greens van zowel Anker als Kasteel neemt vier uur in beslag voor twee personen en die worden wekelijks vijf keer gemaaid. We houden het gras daar tussen 3,5 in de zomer en 5 mm in de winter. Ik weet dat sommige korter durven gaan, maar dan neemt het risico op ziektes zoals dollarspot toe. Die bestrijden wij doorgaans met ijzersulfaat. Op de dagen dat we ze niet maaien, slepen we er wel de dauw af om ziektes en schimmels tegen te

gaan. Hiervoor ontwikkelde ik zelf een systeem door een borstel te kopen en die op een tractor te bevestigen maar er een hydraulische cilinder tussen te steken waardoor die hydraulisch open en toe gaat. De voorgreens, tees en fairways maaien we driemaal per week en de rough een keer. Dat laatste neemt voor één persoon een hele week in beslag. Greens bezanden doen we eenmaal per week, de voorgreens en tees tweewekelijks en om de zes weken prikken we de greens om er voldoende lucht in te krijgen. Voor de tees volstaat een prik per jaar. Elk jaar vernieuwen we ook twee tees zodat ons parcours mooi blijft.”

Ervaring uit de landbouw

Bemesting houden ze in Oudenaarde bewust miniem. Het is noch goed voor het milieu noch voor de snelheid van de banen.

“Wanneer het gras te snel groeit, remt dat de snelheid af. En daar zijn spelers heel gevoelig aan. Onder de diverse clubs heerst er wel wat competitie om de snelste banen te hebben. In de zomer kan dat problemen geven omdat je wel moet bewateren, maar dat remt dus ook af. Wij maken gebruik van vochtigheidsmeters om dat te bepalen. En van verschillende weerapps op mijn telefoon. Soms is het kantje boord dat het net op tijd voldoende regent wanneer je de dagen voordien minder hebt berekend. Richting de winter heerst dan weer de competitie om zo lang mogelijk open te kunnen blijven. Dan maken we meer gebruik van de wintergreens. Na 20 jaar in het vak heb je wel al wat ervaring. Mijn bijkomend voordeel is dat ik, net als mijn voorganger, uit de landbouw kom en dus gewoon ben om te werken met de weergoden en de systematiek van de natuur. Ik verleg soms prikdata omdat het te vochtig is. Dan bots ik wel eens met het bestuur, maar het is voor hun eigen goed. Bij te veel vocht richt je meer schade aan, je moet werken wanneer het droog is.”

Grasconsulent

Wat gebruiken ze dan van bemesting? “Wat we wel doen is de fairways regelmatig besproeien tegen droogteplekken. Om de zes weken geven we ook een lichte dosis vloeibare meststof, ongeveer vijftien liter per hectare. Dat is verwaarloosbaar als je weet dat dit in de landbouw al snel 300 liter per hectare bedraagt. Zes van onze mensen hebben hun fytolicentie en de rest volgt opleiding. Omwille van het strengere beleid – terecht – introduceren we andere grassoorten in onze greens. Die zijn meer droogteresistent en minder gevoelig voor ziektes. Vroeger gebruikte iedereen poa annua (straatgras) en door de vele regen in ons land groeide dat razendsnel. Vandaag heb je soorten nodig die minder vocht nodig hebben. Wij gebruiken een mix die ons aangeraden wordt door een Schotse grasconsulent. Hij komt jaarlijks zes keer op bezoek en geeft ook advies over de te volgen behandeling.”

Automatische berekening

De golf in Oudenaarde beschikt over een ingenieuze beregeningsinstallatie die volledig geautomatiseerd is. Vier motoren zijn op elkaar afgestemd volgens het aantal opengaande sproeiers. Hoe meer sproeiers er opengaan, hoe vlugger de motoren draaien. Lieven kan alles volgen op een tablet.

“Hier zit de informatie van alle 40 greens en tees in. Er zijn zelfs verschillende droogte- en vochtprogramma's in voorgeprogrammeerd. Maar je kan wel bijsturen vanop afstand wanneer dat nodig blijkt na testen met de vochtigheidsmeter. Vroeger diende dat allemaal manueel te gebeuren. Dan gingen greenkeepers een driehoekje uitsnijden om te kunnen voelen aan de wortels. Maar eigenlijk heb ik zelfs die meters niet meer nodig. Ik weet perfect waar de droge plekken zitten op een green. Het probleem hier is dat we drie soorten greens hebben omdat het in drie fases is opgebouwd. Bij de eerste gebeurde dat op zuivere grond, bij de tweede gedeeltelijk op zand en de laatste op grind. Dat zijn de beste, vandaar dat we de andere bezanden om ze te verbeteren.”

Up-to-date machinepark

Elke golfclub staat of valt met een up-to-date machinepark. Als gepassioneerd mecanicien is dat Lieven zijn stokpaardje. Hij ontwikkelde al een eigen systeem om de dauw van de greens te vegen, deed een aanpassing aan de bladblazers door de wielen iets te verplaatsen en dat deed hij ook voor het gebruik van hun Ezgo golfkarren die de eerste generatie zijn met lithium batterijen.

“Die wegen minder en ze gaan langer mee. Ze staan netjes op nummer geparkeerd in de

“

De golf in Oudenaarde beschikt over een ingenieuze beregeningsinstallatie die volledig geautomatiseerd is. Vier motoren zijn op elkaar afgestemd volgens het aantal opengaande sproeiers. Hoe meer sproeiers er opengaan, hoe vlugger de motoren draaien. Ik kan alles volgen op een tablet

Lieven de Clercq
Greenkeeper

Bij de maaiers is vooral Jacobsen sterk vertegenwoordigd

Prikken en doorzaaien

Prikken en doorzaaien

Prikken en doorzaaien

Prikken en doorzaaien

garageboxen. Ik zorgde ervoor dat elke speler een sleutel heeft met een badge. Daarmee opent die enkel de poort van zijn of haar golfkar. Zelf kan ik ze allemaal openen en dat ook vanop afstand.”

Elektrificatie

De elektrificatie heeft zich dus ingezet in de golfclub van Oudenaarde. “Absoluut. Onze maaiers voor de greens zijn intussen ook elektrisch, waarvan eveneens al drie op lithium batterijen. Daarvoor was ik de eerste in België die hybride modellen had. Batterijen hebben inmiddels een levensduur van 8 jaar. Ik maakte de omschakeling bewust omdat het niet alleen zuiniger is en minder onderhoud vergt, je hebt ook geen kans meer op een olielek dat het gras van je green kan vernietigen. De elektrificatie zet zich inderdaad door, zeker wat de greenmaaiers

voor de greens, maaïarmen voor de vijverranden en grachtbermen die ze op tractoren bevestigen en bezanders. Ze hebben er zelfs een grote met een transportband op zodat die de kleinere kan bevoorraden en je minder op en af moet. Dat is ook nodig, want er wordt veel meer bezand dan vroeger. Voor elk onderdeel van het terrein hebben ze specifiek zand, de fijnste korrel is voor de greens. De fairwaymaaiers zijn tegenwoordig al heel breed, hier tot 6m40 en aangedreven door de achteras. Je hebt meer snelheid en daardoor minder vuil op de fairways. Vroeger dienden ze zelf een vlot te maken met kleinere stukken om aan 7m te geraken en was het aangedreven door de wielen.”

Lieven ziet alles maar verder evolueren en verbeteren wat de machines betreft. Voor de aankoop van machines verkiest hij om zoveel mogelijk lokaal aan te kopen. “Mijn grootste leveranciers zijn Firma Thomas en Firma Beel die hier vlakbij gevestigd zijn. Zij hebben de belangrijkste merken in hun gamma en het is gemakkelijk wanneer er iets hersteld of vervangen moet worden.”

Royale natuur

Het lijkt misschien niet zo, maar de machines zijn nog steeds een middel om het terrein in optimale conditie te houden zodat Royal Golf Club Oudenaarde zijn goede reputatie nog lang kan behouden. Maar wat vinden ze nu zelf de grootste troeven van deze golfclub? Sofia Dieleman: “Zonder twijfel het feit dat er twee volwaardige golfbanen zijn en de amicale sfeer. Het is als vriendenclub begonnen van lokale ondernemers en de voormalige voorzitter Lieven Santens straalde dat op iedereen af. Hij was heel toegankelijk en dat is deze club ook best wel. We hebben 1600 leden, waarvan 1370 spelende. Dat is vrij veel, we hebben tijdens de pandemie een serieuze groei gekend. Een andere grote troef is het natuurlijke kader. Ik hou van de rust, en de beleving van de natuur die je hier hebt is ongezien. Enerzijds dat prachtige parkbos en anderzijds de fantastische vergezichten. Over het water van de Schelde zie je de Koppenberg liggen, je bevindt je precies in een natuurreervaat. Dat is uniek.”

Lieven: “Zeker en vast de natuur. Je moet ervan houden om hier te werken. Kasteel is een heel mooi parcours, maar naar onderhoud toe zeker de moeilijkste. Door de vele bomen kan er weinig licht aan de greens. Hier en daar hebben we daarom al enkele bomen verplaatst. Maar ondanks alles, ben ik heel trots op ons terrein en ik denk te mogen stellen dat we op dat vlak bij de betere van België horen. Ik hoor toch vaak spelers die er hoog mee oplopen. En als zij gelukkig zijn, ben ik gelukkig.”

Lieven is heel trots op het terrein en denkt te mogen stellen dat ze op dat vlak bij de betere van België horen

Een Schotse grasconsulent komt jaarlijks zes keer op bezoek en geeft advies over de te volgen behandeling

betreft. Dat is voor mij de grootste verandering in het machinepark die ik heb gezien. Bij de grotere machines zoals de tractoren heb ik wel mijn twijfels. Die vragen nog te veel capaciteit.”

Bij de maaiers is vooral Jacobsen sterk vertegenwoordigd. Toro en John Deere in mindere mate. “Persoonlijk vind ik de prijs-kwaliteitverhouding bij Jacobsen veruit het best. Toro is een pak duurder vanwege de bewering dat de levensduur veel langer zou zijn. Maar elke kooi verslijt op zand, welk merk het ook is. Aanbouwdelen voor de drie-delige greenmaaiers zijn bij ons van het merk Maredo. Ik maak daar gebruik van omdat die meer de niveauverschillen op een green kunnen opvangen.”

Lokaal aankopen

“De Kubota bladblazers zijn nog niet elektrisch. Verder staan er nog bunkerharkers, prikkers

Garden Style gaat verder als Exterio

De nieuwe lay-out in editie 96 was je misschien al opgevallen en dat gebeurde niet zomaar. Achter de schermen werd hard gewerkt aan een nieuwe start voor ons geliefde vakblad voor de groenprofessional. Met trots stellen we jullie dan ook Exterio voor en het daaraan gekoppelde platform exterio.be. Exterio, de nieuwe naam van Garden Style, wordt nóg breder in thema's en nóg breder in bereik.

Tekst: Sam Paret

Vandaag kan een bedrijf of organisatie niet zonder online aanwezigheid. Daarom hebben we flink geïnvesteerd in exterio.be, jouw nieuw onafhankelijk nieuwsplatform voor de groensector. Het is niet alleen een extra informatiekanal voor de lezer, het stelt ons ook in staat om nog directer met jullie in contact te staan.

We nodigen jullie dan ook uit om zelf de hand naar ons uit te reiken. Is er jou iets opgevallen? Heb je een vraag of een probleem waar je mee zit? Laat het ons weten, dan leggen we het voor aan een expert en maken we er content over dat we op exterio.be plaatsen en in dit magazine. Op die manier informeren we elkaar en kunnen we tot interessante inzichten komen die voor de sector van belang zijn. Zie ons online platform daarbij als een soort draaischijf die mensen in contact wil brengen met elkaar. Met als doel onze mooie groensector sterker te maken.

Waarom een naamsverandering?

Uiteraard niet alleen om de start van het onlineverhaal te vieren. De naam Garden Style dekte niet langer de volledige lading waarover wij willen en moeten berichten. De tuinen vormen dan wel een wezenlijk onderdeel van onze groenbeleving, maar om de problematiek en de uitdagingen waar we door de klimaatcrisis voor staan in onze sector te kunnen tackelen, moeten we zaken vanuit een bredere invalshoek bekijken. Een integrale aanpak zeg maar, zoals Steven Delva – architect van het jaar in Nederland – het zo mooi noemt.

Groen heeft immers niet alleen een functionele en esthetische waarde, het tackelt ook andere disciplines. Groen heeft impact op ons mentaal welzijn – dat heeft de pandemie pijnlijk duidelijk gemaakt – en een stad die erin investeert, verdient het dubbel terug. De 'green cities' zijn leefbaarder en trekken dus

meer mensen aan. Er hangt dus onlosmakelijk ook een economisch aspect aan vast. Exterio wil die boodschap, samen met jullie, helpen uitdragen en aantonen dat onze sector deel van de oplossing kan zijn. Dat het loont dat jullie gehoord worden in debatten zoals stadsontwikkeling, omgevingsaanleg en -vergunningen.

Inhoudelijke verbreding

Inhoudelijk ondersteunden we die integrale aanpak al in het magazine door naast tuinen ook openbaar groenprojecten te brengen en inspirerende voorbeelden uit binnen- en buitenland. In die integrale benadering zijn architectuur en landschap nauw met elkaar verweven, ze vormen één geheel.

Met Exterio creëren we dus een breder draagvlak en slaan we een nieuwe weg in die meer past bij de noden van vandaag. We zullen nog meer focussen op relevante info, diepgaande interviews, interessante en inspirerende reportages maar ook Ronde Tafels rond bepaalde prangende thema's gaan we niet uit de weg.

En dat doen we graag samen met jou, onze lezer. Heb je een boeiend project gerealiseerd of eraan meegewerkt, wil je graag je opinie over een bepaald onderwerp kwijt of ken je iemand die onze sector van nieuwe inzichten kan voorzien? Aarzel dan niet ons te contacteren via info@exterio.be en wie weet, lees je er binnenkort alles over op exterio.be.

Dat is ons engagement!

“

Is er jou iets opgevallen? Heb je een vraag of een probleem waar je mee zit? Laat het ons weten. Op die manier informeren we elkaar en kunnen we tot interessante inzichten komen die voor de sector van belang zijn

Duurzame plaagbestrijding: aan de slag met nematoden

Aaltjes of nematoden zijn microscopisch kleine parasitaire organismen van 0,3 tot 0,7 mm klein. Voor het blote oog zijn ze dus niet zichtbaar. Toch zijn ze naast insecten één van de meest voorkomende meercellige organismen van de aarde. Overal zijn ze te vinden, van de toppen van de Himalaya tot in de diepzeebodem. Aaltjes voeden zich met planten, bacteriën, schimmels en zelfs andere nematoden. Ze zijn ook de natuurlijke vijand nummer één van insectenlarven. Ze gebruiken de larven immers om zich te voeden en voort te planten. En precies dat laatste zorgt ervoor dat we ze kunnen inzetten om plagen in onze tuinen veilig, duurzaam en milieuvriendelijk te bestrijden.

Tekst: Jesse Van Daele

Kringloop van het leven

Aaltjes kunnen geen volwassen insecten bestrijden. Maar wat ze wel doen is zich in de bodem te goed doen aan larven en poppen van plaaginsecten. Ze dringen daarbij hun prooi binnen en besmetten die met een bacterie uit hun darmkanaal. Deze bacterie vermenigvuldigt zich in de gastheer en zorgt ervoor dat deze minder actief wordt en uiteindelijk sterft. De dode larve is hiernaast ook een voedingsbron voor de nematoden die zich nu vermenigvuldigen. Een enkele insectenlarve kan het broeinest zijn van wel duizenden nematoden. Dit leger van aaltjes gaat daarbij actief op zoek naar nieuw voedsel, nieuwe gastheren. Dit gaat zo een 6-tal weken door waardoor de plaag van ongewenste insecten ofwel volledig verholpen is, ofwel drastisch beperkt is.

Gevaarlijk voor mens, dier of milieu?

Belangrijk is het besef dat er vele soorten aaltjes zijn, die elk specifiek gericht zijn op een bepaald type gastheer. Zo heb je nematoden die dienen om slakken te bestrijden, terwijl andere ingezet worden tegen larven van taxuskever. Hierdoor ben je zeker dat nuttige insecten zoals regenwormen of hommels onaangestast blijven. Verder zijn aaltjes in principe ook veilig voor mens en huisdieren. Dit is één van de vele redenen waarom het gebruik van nematoden jaarlijks toeneemt. Nematoden kan je ook preventief gebruiken.

Hoeveel aaltjes? Dat is afhankelijk van de te behandelen oppervlakte en de infectiegraad. Ga uit van zo'n 500.000 aaltjes per m². Bij een grotere infectiehaer kan je dat verhogen naar 1.000.000 aaltjes per m². Best herhaal je dan ook de behandeling na een twee- à drietal weken.

Wanneer? Dat is dan weer vooral afhankelijk van de te bestrijden plaag. Zet de aaltjes in wanneer de larven aanwezig zijn. Hiernaast zet je de nematoden ook best in wanneer de zon niet schijnt (uv-stralen zijn schadelijk), wanneer de bodemtemperatuur tussen de 5 en 30 graden

is én als de grond minimaal twee weken vochtig is. Bij droog weer beregenen dus.

Hoe? Die info krijg je via je leverancier. Maar moeilijk is het alvast niet ...

Een aaltje voor iedere plaag

Voor veel plagen is er tegenwoordig een 'nematodenoplossing'. We zetten een aantal van de meest voorkomende op een rijtje.

Emelten: vanaf 10 graden bodemtemperatuur kan je aaltjes inzetten voor een doeltreffende bestrijding van emelten in het gazon. De ideale periode van bestrijding is in september en oktober bij een temperatuur van 15°C. Dan hebben de emelten net hun eitjes verlaten en zijn ze nog niet te groot. Een tweede bestrijdingsperiode is vanaf april tot begin juni. Maar dan moet de bodem minimaal 10 graden zijn of de aaltjes sterven af. Gebruik ook een dubbele dosis aaltjes want de emelten zijn al goed gegroeid.

Engerlingen: je kan starten vanaf mei tot oktober wanneer de bodemtemperatuur minimum 10 graden bedraagt. De ideale periode

is echter tussen augustus en september. Dan zitten de engerlingen zeer dicht bij het gazon om zich te voeden waardoor de aaltjes makkelijker van larve naar larve kunnen bewegen.

Taxuskever: zet de aaltjes in tussen maart en oktober zolang de bodemtemperatuur meer dan 12 graden bedraagt. De aaltjes bestrijden de taxuskeverlarven zeer lang als je de bodem voldoende vochtig houdt zodat ze makkelijker van larve naar larve kunnen bewegen.

Slakken: wil je jonge zaailingen of stekken in je moestuin beschermen? Dien dan de aaltjes ongeveer één week vooraf toe en houd de grond vochtig. Zo zal er zo goed als geen schade zijn aan je planten.

Buxusmot: aaltjes tegen de buxusmotrups kan je uitzetten voor het bestrijden van de eerste twee generaties (deze in maart - april en in juli - augustus. Voor de derde en laatste generatie (oktober – november) zijn ze minder geschikt omdat dan normaliter de temperatuur te laag is. Maar in onze veranderende weersomstandigheden kan het misschien net wel.

Nematoden of aaltjes

Welke bomen zijn bestand tegen extreme weersomstandigheden?

Extreem, Ultiem, Abnormaal, Uiterst.... De trend van extreme weersomstandigheden is alom in het nieuws. De warmste maand juni ooit gemeten. Onze flora krijgt het hard te verduren. Hierbij een selectie bomen welke deze omstandigheden met verve aankan.

Tekst & foto's: Boomkwekerij Udenhout

Nyssa sylvatica 'Wildfire'

De Tulepo associëren we met water, de naam is afgeleid van de waternimf Nyssa uit de Griekse mythologie. Deze bomen groeien van nature in moerassen en overstromingsgebieden in Noord en Centraal Amerika. Wanneer de wortels volledig onder water zitten kan hij luchtwortels vormen. In de zomer komen sommige van deze gebieden droog te liggen. Hij kan dan maanden zonder water staan. Wanneer het water weg is ziet men duidelijk de brede aanzet onderaan, dit om stevig te staan in de modderige grond. 'Wildfire' loopt uit met mooie rode scheuten, die daarna donker blinkend groen worden. In de late herfst verkleurt deze van geel-oranje naar purperrood. Ook nieuwere selecties 'Autumn Burst' en 'Big Lady' doen het schitterend.

Nyssa sylvatica 'Wildfire'

Carya illinoensis

Pecannoot. Voor het eerst ontdekt in de staat Illinois, vandaar de tweede naam. Deze soort groeit op of in de nabijheid van rivieroevers. Wanneer de rivieren in de winter buiten hun oevers treden, ondervindt deze Carya daar geen hinder van. In de VS groeien ze tot 50 m hoogte.

Carya illinoensis

Ze worden veel aangeplant voor de houtproductie. In warmere streken rijpen de eetbare noten. Het samengestelde blad lijkt wat op dat van onze inlandse Fraxinus. Dit is een volwaardig alternatief. Vrij van ziekten en plagen. Botergele herfstverkleuring.

Populus

Hoe zou ons landschap er uit zien zonder populieren? Toen Linnaeus, naar Engeland reisde in 1736 kwam hij in contact met de poëet Alexander Pope. Deze was ook een groot tuin en plantenliefhebber. Om hun vriendschap te benadrukken noemde hij prompt een geslacht naar hem: Populier. Na de import van Populus canadensis rond 1740 in Europa volgden er al snel cultivars: 'Serotina' 1750, 'Marilandica' 1800,

Populus canadensis 'Shubu'

'Robusta' 1885,... De vraag naar hout bleef stijgen en rond die tijd ontstaan er meerdere boomkwekerijen waaronder Boomkwekerij Van Iersel, nu Boomkwekerij Udenhout. Populieren hebben hun plaats in het landschap verdiend en ze doen het onder alle omstandigheden zeer goed. Er komen nog steeds nieuwe cultivars op de markt.

Taxodium distichum

Moerascypres. Deze deelt zijn verspreidingsgebied van nature met dat van Nyssa. Bij deze zie je vaker de luchtwortels in onze contreien. Je kan ze dus ook overal planten. Eénmaal goed gestart zijn ze voor vele jaren vertrokken. De Amerikaanse cultivar 'Shawnee Brave' groeit ietwat smaller en gevulder dan de soort. Heeft een zeer mooi brons bruine ietwat purperen herfstverkleuring. Op oudere leeftijd

verschijnen er donker roodbruine zaden welke zeer decoratief zijn.

Taxodium distichum

Syringa pekinensis 'Beijing Gold'

Syringa werd reeds vanuit China in 1500 geïmporteerd in Frankrijk. Deze sering heeft een mooie bruinrode stam en helder groene bladeren. De 10 tot 15 cm grote gele bloemtrossen verschijnen massaal in mei-juni. Groeit in volle zon of half schaduw. Verdraagt zeer goed de warmte. Zeer gezond, vraagt wel een goed drainerende standplaats.

Syringa pekinensis 'Beijing Gold'

Boomkwekerij Udenhout bv
Schoorstraat 23
5071 RA Udenhout
Nederland

+31 13 511 7500
info@udenhout-trees.nl
www.udenhout-trees.nl

Wat is een Sponsstad? Lessen uit het buitenland

Sommige experts geloven dat het concept van 'Sponssteden' de beste en goedkoopste manier kan zijn voor steden om zich aan te passen aan klimaatverandering. Maar wat zijn zogenaamde sponssteden? We bekijken enkele lessen uit het buitenland, op basis van onderzoek van een Duitse professor hydrologie.

Tallose steden wereldwijd hebben te maken met twee ogenschijnlijk niet-gerelateerde uitdagingen: overstromingen en droogte. Deze twee problemen zijn echter niet zo los van elkaar te zien als ze lijken. Gewoonlijk hebben steden last van hoge temperaturen, wat verergerd wordt door het stedelijk hitte-eiland-effect, terwijl ze op andere momenten te maken krijgen met onverwachte niveaus van plotselinge regenval. Hierdoor kunnen installaties voor de afvoer van regenwater de hoeveelheden water niet meer aan. Naarmate steden traditionele infrastructuur uitbreiden, neemt de "bedekking" met asfalt en beton toe, wat het ondoordringbare gebied vergroot en de ruimte voor waterafvoer vermindert, en het stedelijk hitteprobleem alleen maar verergert. Klimaatverandering verergert op zijn beurt beide problemen.

Deze situatie is intussen gekend en wereldwijd bedenkt men oplossingen om steden te ontharden en waterbeheersbaar te maken.

Sponssteden zijn één manier om deze problemen te verlichten. De term "Sponsstad" ontstond voor het eerst in China, in een aantal gecoördineerde projecten die door de centrale overheid werden goedgekeurd. Een Sponsstad is een stad die gekenmerkt wordt door de aanleg van extra groene gebieden en beton vervangt

door doorlatende oppervlakken. Deze oppervlakken absorberen water tijdens regenval. Als vervolgens het warme weer overheerst, verdampt het water en koelt het de stad af.

Wat definieert een Sponsstad?

Het concept van de Sponsstad heeft een aantal belangrijke componenten. Dr. Heiko Sieker, Ereprofessor voor Stedelijke Hydrologie aan de Technische Universiteit van Berlijn, merkt op dat het belangrijk is om te onthouden dat de Sponsstad "niet één enkele technologie is, het is meer een soort gereedschapskist van verschillende technologieën". Verschillende wateropslagtechnologieën, die hij omschrijft als "meestal laagtechnologisch", kunnen worden toegepast afhankelijk van de omstandigheden om een integrale aanpak van de Sponsstad te realiseren.

Deze tools en technologieën omvatten absorberende oppervlakken zoals groene daken, groene gevels en greppels. Greppels zijn gebieden met begroeiing en doorlatende bodemlagen eronder, die fungeren als ondiepe afvoeren om regen en regenwater op te vangen.

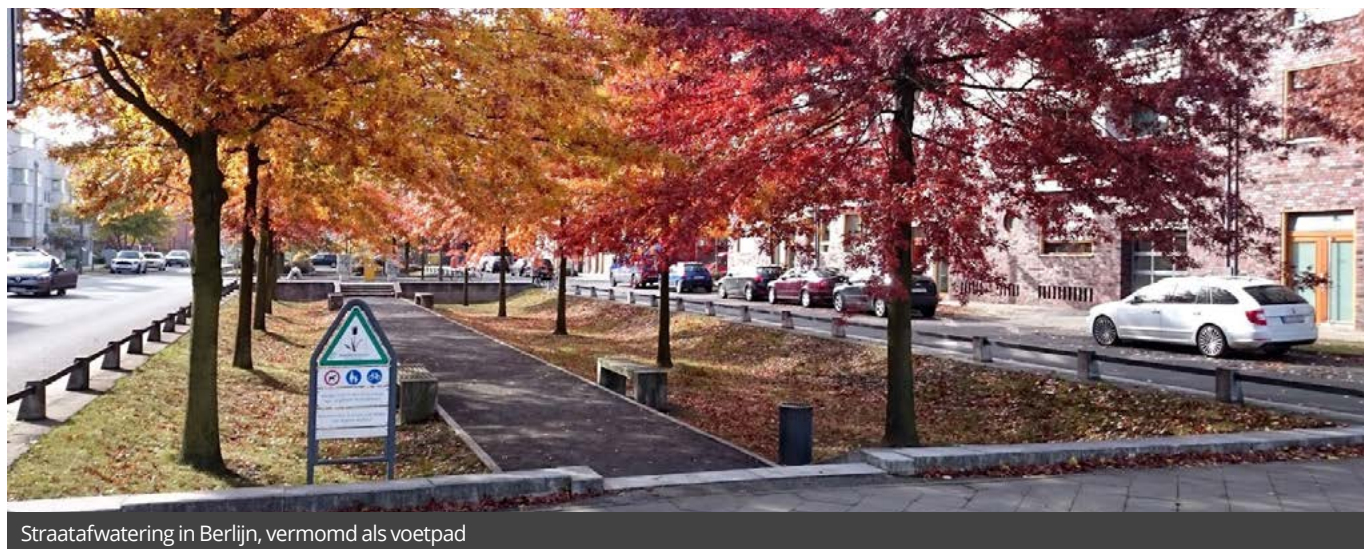
Dr. Sieker legt uit dat vanuit technisch oogpunt alle Sponsstadtechnologieën eenvoudigweg "wateropslag zijn, net als een waterkelder of een reservoir." Bovendien kunnen absorberende groene gebieden vervuild regenwater van

straten reinigen om ervoor te zorgen dat het de drinkwaterbronnen of andere waterlichamen zoals rivieren, beken en meren niet bereikt.

De term "Sponsstad" wordt niet overal gebruikt, maar het concept wordt internationaal op tal van plaatsen toegepast, en het wordt een steeds populairdere methode om het stedelijk hitte-eiland-effect te verlichten. Het concept staat bekend als "Watergevoelig Stedelijk Ontwerp" (WSUD) in Australië en het Midden-Oosten, "Duurzame Stedelijke Afvoersystemen" (SuDS) in het Verenigd Koninkrijk en "Natuurlijke Afvoersystemen" in Seattle.

China: Chongqing

Veel van de oorspronkelijke projecten van Sponssteden in China traden in actie na de overstromingen in Beijing in 2012. Kongjian Yu, nu de decaan van de Faculteit Bouwkunde van de Universiteit van Peking, slaagde erin de goedkeuring van de centrale overheid van China te krijgen en meer aandacht te krijgen voor het concept: in 2014 vaardigde de centrale overheid uit dat tegen 2020 in 20% van de stedelijke gebieden 70% van het regenwater hergebruikt moest worden. Tegen 2030 moet dit 80% zijn. In steden zoals Wuhan, Chongqing en Xiamen werden pilots voor Sponssteden gestart.

Straatafwatering in Berlijn, vermomd als voetpad

Het 'sponsstad' woonproject in Rummelsburg, Berlijn

Een voorbeeld van een stedelijke drainage

Een blik op het project South Thornton Natural Drainage System (NDS) in Seattle

Als onderdeel van het project South Thorton Natural Drainage System werd Thorton Creek overdag verlicht en omgeven door vegetatie

Het Sponsstadproject in Chongqing is een voorbeeld van een succesvolle pilot: in 2020 was 24,2% van het stedelijke gebied van de stad getransformeerd. Tegen 2025 hopen ze meer dan 45% van de stad te hebben die voldoet aan de eisen van de Sponsstad.

Berlijn: Rummelsburg

Een andere stad met uitgebreide Sponsstadprojecten is Berlijn. Berlijn is een van de weinige steden in Duitsland die geen water van bronnen leidt. In plaats daarvan komt al het drinkwater van Berlijn uit het grondwater binnen de stadsgrenzen. Dit betekent dat het waterbeheer zorgvuldig moet gebeuren, omdat er potentieel is voor afvalwater en regenwater om het drinkwater en andere waterlichamen te verontreinigen.

Het meeste water stroomt uit via de Spree, de belangrijkste rivier die door de stad loopt. De stroomsnelheid is echter laag. Dit betekent dat bij zware stormvloeden het water niet snel genoeg door de leidingen en afvoersystemen kan bewegen, wat resulteert in overstromingen.

Dr. Sieker legt uit dat na overstromingen in 2017 een politieke toezegging werd gedaan om de concepten van de Sponsstad "bij elke nieuwe ontwikkeling" in Berlijn wettelijk te verplichten. Het project in Rummelsburg belicht de Sponsstadbenadering die tot nu toe in Berlijn is gekozen.

Seattle: South Thornton

Een voorbeeld van een recente toepassing van het concept van de Sponsstad is het South Thornton Natural Drainage System (NDS) Project in Seattle. Dit project heeft tot doel te voorkomen dat vervuild regenwater in Thornton Creek stroomt, evenals het bieden van extra groene ruimte en straatbomen, verkeersremmende maatregelen en verminderde straatoverstromingen. Om aandacht te vestigen op de ecologische voordelen van natuurlijke afvoersystemen, heeft Seattle Public Utilities samen met het City of Seattle Office of Arts & Culture (ARTS) zelfs een kunstenaar ingeschakeld om een installatie op de locatie te creëren.

Conclusie: sponssteden zijn een klimaatvriendelijke ontwikkelingsbenadering met weinig gekende nadelen. Er zijn zeer weinig nadelen aan Sponssteden, hoewel projecten mogelijk moeite hebben om oppervlakken te vinden waar interventies kunnen worden toegepast, aangezien stedelijke ruimtes vaak in strijd zijn of zijn gereserveerd voor andere doeleinden. Dr. Sieker merkt op dat een van de grootste uitdagingen politiek van aard is: er moet altijd instemming zijn om een nieuwe interventie op te zetten, en er blijft een onderhandelingsproces met andere afdelingen in het stadsbestuur om daadwerkelijk dingen voor elkaar te krijgen.

Desalniettemin zijn Sponssteden in zijn opinie "de beste en goedkoopste manier om zich aan te passen aan klimaatverandering in steden met een hitteprobleem." Met de toegevoegde voordelen van overstromingspreventie, verwijdering van vervuild regenwater en het creëren van meer groene ruimtes, zijn Sponssteden een uitstekende stedelijke ontwikkelingsbenadering om toe te voegen aan het gereedschap van beleidsmakers.

Bron: theurbanist.org

Sint-Niklaas gaat massaal ontharden en de vrijgekomen ruimte groenblauw inrichten

De stad Sint-Niklaas wil 3 locaties, goed voor in totaal 1800 m², ontharden en groenblauw inrichten. De woonwijk Houtbriel en de achterkant van het Sint-Nicolaasplein, de school 'Forum Da Vinci' en de sportclub 'Kracht en Geduld' worden daarbij grondig aangepakt.

Tekst: Sam Paret - Foto: Sint-Niklaas

Doordacht watermanagement

Water zal zo efficiënt mogelijk ingezet worden: het opvangbare hemelwater wordt afgekoppeld van de riolering en gebufferd op eigen terrein, regenwater wordt hergebruikt en er komen wadi's en bijkomende infiltratiezones. Er is daarnaast aandacht voor biodiversiteit door inheemse, streekeigen beplanting te voorzien rekeninghoudend met de bloeimaand.

De Houtbriel

Er komt 1 groot plantvak op de Houtbriel met inheemse, streekeigen, bestuiversvriendelijke begroeiing met aangename geuren en kleuren zoals vaste planten, struiken en bomen. Aan de achterkant van het Sint-Nicolaasplein komen 11 plantvakken met gelijkaardig beplanting. Telkens worden ze afgebakend met hoge blauwe hardsteen met tussenruimtes zodat regenwater van de overgebleven verharding naar het plantvak kan stromen en infiltreren. Ook het regenwater van enkele van de omliggende daken zal hier infiltreren. Om dit efficiënter aan te pakken wordt er een wadi aangelegd.

School 'Forum Da Vinci'

De school 'Forum Da Vinci' heeft 3 speelplaatsen en 1 parking die worden onthard en vergroend. Er komen inheemse, streekeigen, bestuiversvriendelijke vaste planten met aangename geuren en kleuren, aangevuld met wintergroene bodembedekkers en planten die tegen een stootje kunnen. Bestaande verharding wordt vervangen door waterdoorlatende verharding.

Sportclub 'Kracht en Geduld'

De sportclub 'Kracht en Geduld' wil 2 koeren en een parking klimaatrobuust inrichten:

- De Franse binnenkoer: het verharde gedeelte wordt onthard en vervangen door een waterdoorlatende sportkoer van ecologisch, 100% gerecycleerd materiaal. Het overtollige water loopt naar een wadi in het groene gedeelte, waarin ook het

hemelwater, dat op de daken valt, infiltreert. Dit gedeelte wordt ingericht met beplanting en parkelementen. De luifel wordt behouden voor het historische schoolkarakter, maar wordt een lange, groene, begroeide pergola startend van gevelgroen.

- De kippenkoer: het water dat niet wordt geïnfiltreerd op de Franse binnenkoer, wordt hier geïnfiltreerd in een 2de wadi. De kippenren blijft en wordt aangevuld met groen en spelprykkels.
- De bestaande parking wordt aangepakt in een latere fase.

Het nieuwe groen bestaat uit klimaatrobuuste bomen, struiken en vaste planten. Om de biodiversiteit te verhogen, hebben deze vaste planten onderling verschillende bloeimaanden. Bestaande bomen blijven behouden. Bestaande nodige verharding wordt vervangen door waterdoorlatende verharding. Leerlessen uit de strategische werf van het project Cocon waar een oud fabrieksgebouw circulair en duurzaam wordt gerenoveerd, worden meegenomen naar dit project. Lessen die dan weer uit dit project komen, zullen worden gebruikt om hergebruik van materialen in het beleid van de stad te verankeren.

Een "De Pypere" heb je voor het leven

Sinds 1873 is De Pypere fabrikant van kwalitatief handgereedschap in België. Ze staan borg voor gereedschappen met een ambachtelijk karakter, uitzonderlijke kwaliteit en gemaakt van de beste grondstoffen. In hun 150 jaar bestaan hebben ze ook steeds uitgekeken naar nieuwe en vooruitstrevende producten.

Tekst & foto's: De Pypere

Nieuw in het assortiment: Grootvaders Gazonwieder D3363

Onkruid bestrijden in een gazon is niet altijd even makkelijk, zeker als je het op ecologische wijze wilt aanpakken. Je wilt het gras errond natuurlijk niet mee verwijderen.

Met dit ergonomisch en duurzaam gereedschap met 4 grijppinnen uit gietijzer, een antislip voethendel en een essenhouten steel van 880mm kan je moeiteloos en gericht onkruid met een hefboomwerking verwijderen. Het is vooral heel effectief bij onkruid met penwortel zoals paardenbloemen.

Door de lange steel hoeft men niet te buigen, trekken of knielen. Hierdoor is het minder belastend voor de rug.

Dankzij de grijppinnen gaat het verwijderen van penwortels veel vlotter dan te graven of te proberen de wortel met de hand uit te trekken.

Ze zorgen voor een grondige verwijdering van de volledige wortel en voorkomen zo dat het onkruid opnieuw groeit.

- 1 Plaats de pinnen van de gazonwieder precies boven het onkruid.
- 2 Plaats je voet op de hendel en druk de wieder in de grond.
- 3 Haal je voet van de hendel en kantel de steel in de richting van de hendel, zodat deze als hefboom fungeert en de penwortel van het onkruid omhoog tilt.

Meer informatie vind je op www.depypere.be

DE PYPERE NV
Melkerijstraat 1A
8850 Ardooie
België

+32 51 74 43 82
info@depypere.be
www.depypere.be

info@depypere.be
www.depypere.be

De Pypere Exclusive

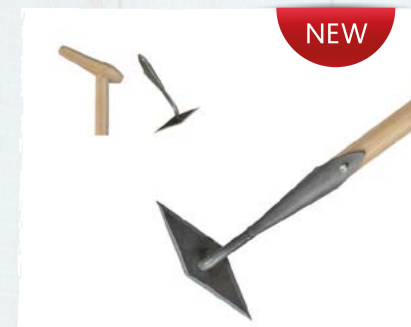
Een De Pypere heb je voor het leven!

Sinds 1873 is De Pypere fabrikant van kwalitatief, professioneel handgereedschap in België.

Optimaal ergonomisch werken dankzij de tools van De Pypere Exclusive. Ontdek het ultieme comfort en de ongeëvenaarde efficiëntie van tuingereedschap met een lange essenhouten hiltsteel van 170 cm. De steel zorgt ervoor dat u rechtop staat tijdens het werken, waardoor rugklachten worden verminderd door een betere houding.

De Pypere Exclusive - art. DE8325
Spork schoffel
10 cm essen steel 170 cm

De Pypere Exclusive - art. DE3918S
Ruitschoffel
18 cm essen steel 170 cm

De Pypere - art. 304.214L
Vollemaan schoffel
14 cm essen steel 170 cm

Plantafstanden en afsluitingen: opgepast voor de nieuwe regels

Als tuinaannemer legt u tuinen aan, plant u bomen, hagen, struiken en plaatst u afsluitingen. De vraag die zich hierbij echter stelt is te weten op welke afstanden u deze mag planten? Onlangs werden de regels hieromtrent aangepast. Wat betekent dit nu concreet?

Tekst: Solange Tastenoye

Hoe een eigendom afsluiten?

Bij het afsluiten van een eigendom moet gekeken worden naar de aard van de afsluiting die men zal plaatsen. Gaat het om een afsluiting met een haag, bomen, struiken of gewoon met palen en draad? Het nieuwe artikel 3.61 van ons Nieuw Burgerlijk Wetboek (NBW), bepaalt dat iedere eigenaar, in overeenstemming met de wettelijke en reglementaire voorschriften, zijn perceel mag afsluiten tot aan de grens ervan. Maar er moet dus wel rekening gehouden worden met de plantafstanden!

De plantafstanden

De regels omtrent de plantafstanden waren vroeger opgenomen in het oude Veldwetboek. Het artikel 35 van dit Veldwetboek bepaalde dat hoogstammige bomen slechts op een door een vast en erkend gebruik bepaalde afstand mochten geplant worden; bij ontstentenis van een zodanig gebruik mochten hoogstammige bomen slechts op 2 meter, laagstammige bomen en levende hagen slechts op een halve meter van de scheidingslijn tussen twee erven worden geplant.

Het grote probleem was hier het onderscheid tussen laagstammige en hoogstammige bomen. Hierover waren/zijn er vaak discussies. Er bestaat geen lijst in onze wetgeving die bepaalt welke bomen hoogstammig zijn! Anderzijds voorzag de oude wetgeving ook geen definitie van een hoog- of laagstammige boom. Dit gaf in de praktijk aanleiding tot veel burenruzies die door de rechtbank moesten beoordeeld worden. Het was dan ook de rechter die in de praktijk geval per geval moest oordelen of men met een hoog- of laagstammige boom te maken had!

Plantafstanden in het Nieuwe Burgerlijk Wetboek

Het nieuwe artikel 3.133 NBW, bepaalt nu dat alle beplantingen minimaal op een bepaalde afstand van de perceelsgrens moeten staan, tenzij indien partijen hierover een contract hebben gesloten, of indien de beplantingen al meer dan dertig jaar op dezelfde plaats staan.

Mag u zomaar overhellende takken snoeien?

Artikel 37 van het Veldwetboek bepaalde hierover dat “diegene over wiens eigendom takken van bomen van een nabuur hangen, kan de nabuur noodzaken die takken af te snijden. Vruchten die vanzelf op het eigendom van de nabuur vallen, behoren de nabuur toe. Degene op wiens erf wortels doorschieten, mag ze zelf weghakken.”

Deze regel hield in dat het verboden was om zelf de takken te snoeien of volledig te verwijderen (tenzij de naburige eigenaar hiertoe zijn toestemming gaf)! Kreeg u deze toestemming niet, dan moest u zich tot de vrederechter wenden.

Het probleem van de overhellende takken in het Nieuw Burgerlijk Wetboek

Het nieuwe artikel 3.134 bepaalt nu dat indien een eigenaar van beplantingen waarvan de

takken of wortels doorschieten over de perceelsgrens, nalaat de doorschietende takken of wortels te verwijderen binnen zestig dagen na een ingebrekestelling per aangetekende zending van de nabuur, kan deze laatste eigenmachtig, op kosten van de eigenaar van de beplantingen, deze takken of wortels wegsnijden en zich toe-eigenen.

Concreet houdt dit in dat voortaan takken en wortels op dezelfde manier “behandeld” worden

Opgepast

Als de nabuur het doorschietende zelf wegsnijdt, draagt hij zelf het risico voor de schade die hij aan de beplantingen toebrengt. Hij kan eveneens eisen dat de eigenaar dit wegsnijdt, tenzij de

rechter van oordeel is dat zulks rechtsmisbruik uitmaakt.

Mag u de eigendom van de buurman betreden om een haag te snoeien?

Dit noemt men het “Ladderrecht”. De eigenaar van een onroerend goed moet, na voorafgaande kennisgeving, gedogen dat zijn nabuur toegang heeft tot dit onroerend goed indien dit noodzakelijk is om bouw- of herstellingswerken uit te voeren. Of ook om de niet-gemene afsluiting te herstellen of te onderhouden, tenzij indien de eigenaar rechtmatige motieven laat gelden om deze toegang te weigeren (art. 3.67,\$2 NBW).

Indien dit recht toegelaten wordt, moet het op de voor de nabuur minst schadelijke wijze worden uitgeoefend. De eigenaar heeft recht op vergoeding indien hij schade heeft geleden.

Opgepast

Voor het plaatsen van afsluitingen met palen en draad of enige andere constructies, neemt u best eerst contact met het gemeente-of stadsbestuur. Voor bepaalde constructies is er mogelijks een vergunning nodig.

Oprichting kenniscentrum GreenSupport voor het verduurzamen van de groensector

De Vlaamse regering geeft op voorstel van Vlaams minister Demir groen licht voor de oprichting van een nieuw kenniscentrum, GreenSupport. Dit moet de groen- en sierteeltsector helpen om de transitie te maken naar een klimaatrobuust en biodivers Vlaanderen

GreenSupport wordt opgericht binnen het Proefcentrum voor Sierteelt (PCS), een onafhankelijk kenniscentrum. Het zal professionele kennis verspreiden via adviezen, onderzoek en demonstratiezones en de samenwerking tussen de verschillende spelers in de groensector stimuleren. Verduurzaming is nodig, want groenaanleg is nu vaak enkel gericht op esthetiek en te weinig op biodiversiteit.

De ondersteuning van 600.000 euro is bedoeld voor 3 jaar. Vlaams minister van Omgeving Zuhair Demir: “GreenSupport zal onderzoek doen naar vernatting, juiste planten op de juiste plaats, natuurinclusief bouwen, enz. De werking van GreenSupport helpt tuinaannemers, groendiensten en tuincentra het goede voorbeeld te geven en zo draagvlak te creëren voor klimaatbestendige en biodivers groenzones. Dit moet resulteren in een toename van het aantal klimaatbestendige groenaanlegprojecten.”

Overgang naar biodivers Vlaanderen

Achter al het groen in tuinen, parken, lanen ... staat een hele keten. Van kwekers en tuin- en landschapsarchitecten tot groendiensten, tuincentra en eindgebruikers. Het kenniscentrum zal hen bijstaan in het maken van de overgang naar klimaatrobuuste aanleg.

Wat is nu klimaatrobuust groen? Dat kunnen bijvoorbeeld, afhankelijk van het gebied, bomen zijn die beter bestand zijn tegen zon en hitte. Of aanplantingen die bestand zijn tegen zware regenval. Ook wadi's of extra gevelgroen zijn belangrijk.

Vlaams minister Demir: “De groensector is op dit ogenblik nog erg gericht op esthetiek, en in mindere mate op biodiversiteit, en dat laatste is belangrijk om bestand te zijn tegen extreem weer. Gazons als een biljartlaken, invasieve exoten of steriele bloemen dragen bijvoorbeeld weinig bij aan de biodiversiteit. Ook worden nog te vaak

pesticiden of niet-natuurlijke meststoffen en verbeteraars gebruikt.”

Doordat het kenniscentrum zowel academici als organisaties die in de praktijk actief zijn, samenbrengt, kan het wetenschappelijke kennis verspreiden onder al wie actief is in de groen- en sierteeltsector en de innovatieve aanpak stimuleren die nodig is om de overgang te maken naar biodivers en klimaatadaptief groen.

Meer info: pbm.omgeving@vlaanderen.be

Ontwerpbureau OMGEVING wint Valencia's grootste stadsontwikkelingsproject in 40 jaar

Ontwerpbureau OMGEVING heeft in Valencia de ontwerpwedstrijd gewonnen voor een vier kilometer lang landschapspark met drie ecowijken. Het landschapspark overkapt anderhalve kilometer treinsporen en faseert snelweginfrastructuur geleidelijk uit, terwijl de ecowijken plaats bieden aan vijfduizend inwoners.

Tekst: Sam Paret

Valencia, de European Green Capital 2024, staat hiermee aan de vooravond van het grootste stadsontwikkelingsproject in 40 jaar, sinds de rivier Turia werd omgevormd tot een park. Het is de eerste keer dat een Belgisch ontwerpbureau een opdracht van deze schaal binnenhaalt in Spanje. Dit ambitieuze project past binnen de visie om van Valencia een klimaatrobuuste 15 minuten stad te maken.

Green Leaves Strategy

OMGEVING kon de jury overtuigen met de 'Green Leaves Strategy'. Het langgerekte landschapspark vormt de 'hoofdnerf' van waaruit de omliggende wijken stelselmatig vergroenen. De inwoners van Valencia krijgen hierdoor meer verkoeling in de straten tijdens

hittegolven en droogte. Nieuwe fiets- en wandelpaden brengen inwoners via de groene nerven in 15 minuten tot het centrum van de stad. Daarmee zet ook het zuidelijke deel van Valencia de modal shift in naar minder autoverkeer. De drie ecowijken zijn verknoopt met dit groenblauw mobiliteitsnetwerk en staan aan het front van de klimaattransitie.

De herontwikkeling van dit stadsdeel zet, volgens projectleider Sven Augusteyns, volop in op duurzame mobiliteit, klimaatadaptie, biodiversiteit, CO2 neutraliteit, circulariteit en betaalbaar wonen. Hiermee doet ontwerpbureau OMGEVING alle eer aan de naam die Valencia geeft aan dit 21ste eeuwse stadsontwikkelingsproject 'The green corridor'.

De opmaak van het masterplan ter verfijning van het wedstrijdontwerp zal minimaal een jaar in beslag nemen. OMGEVING kan hierbij rekenen op de ondersteuning van een lokaal team ecologen, hydrologen, architecten, landschapsarchitecten en cocreatiespecialisten. Met projecten in Teruel, Zaragoza en Burgos op de agenda wenst het bureau verder te groeien in Spanje.

Projectnaam: Valencia Green Corridor
Ontwerp: OMGEVING bv i.s.m. Peñín Arquitectos SLP, Quintana Seguí landscape, NADALVILLANA, Pablo Navarro Tena, CPS Infraestructuras Movilidad y Medio Ambiente
Locatie: Valencia, Spanje
Jaar ontwerp: 2023

PARTNER CONTENT SOLIDOR

SOLIDOR ondersteunt terrassen wereldwijd

SOLIDOR, Belgische fabrikant gespecialiseerd in de productie van regelbare terrasdragers, ondersteunt terrassen wereldwijd. Recentelijk werd het assortiment uitgebreid met de innovatieve PV2.3/3.5 terrasdrager en introduceert het ook zijn geavanceerde zelfklevende Sticksol bovenplaat.

© SOLIDOR - Sticksol

© SOLIDOR - PV2.3-3.5

PV2.3/3.5 drager: ideaal voor lagere terrassen

SOLIDOR breidde recentelijk hun gamma uit met de PV2.3/3.5 drager, die complementair is aan hun bestaande modellen (PV3.5/5, PV5/8, PV8/11, PV11/14, PV14/17). Met een hoogtebereik van 23mm tot 35mm, is deze bovenplaat perfect voor de installatie van lagere terrassen. Gebruikers kunnen vanaf nu de Comfortgamma bovenplaten gebruiken zelfs bij lagere hoogtes.

Sticksol bovenplaat: unieke innovatie voor onwrikbare terrastegels

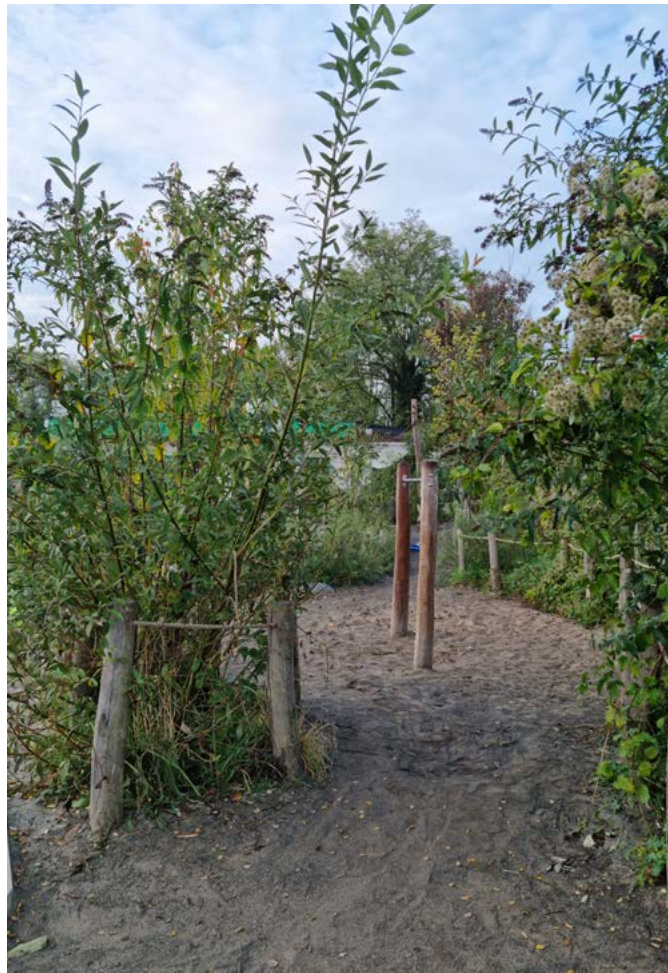
Bij het aanleggen van een terras met tegels is er nu een exclusieve keuze beschikbaar: de Sticksol bovenplaat, exclusief aangeboden door SOLIDOR. Zwevende terrastegels die klapperen, vaak door onjuiste plaatsing of uitzetting van nieuwbouw, zijn een bekend probleem. SOLIDOR's innovatieve Sticksol-bovenplaat is dé oplossing hiervoor.

Na rigoureuze tests in de Voxdale windtunnel, is deze baanbrekende bovenplaat door SOLIDOR op de markt gebracht om opwaaiing van tegels te voorkomen. De zelfklevende bovenplaat verbindt stevig de drager met de tegel, waardoor verschuiving verleden tijd is. Deze bovenplaat is niet alleen ideaal voor elk type terras, maar is essentieel voor terrassen die intensief worden gebruikt, waarbij het een ongeëvenaarde stabiliteit biedt.

SOLIDOR LEVELLING SOLUTIONS

SOLIDOR
Kouterstraat 11 B
8560 Wevelgem
België

+32 (0)56 41 35 70
info@solidor.be
www.solidor.be

“We merken dat het leven terugkeert op de school”

De klimaatspeelplaats van de Sint-Paulusschool in Kortrijk is een levendige en groene ruimte die niet alleen een positief effect heeft op de natuur maar ook op de gezondheid, het gedrag én het welzijn van de kinderen en de leerkrachten. Een mooi voorbeeld van biofiel ontwerpen, zoveel is duidelijk. Afgelopen week sleepte het project de New European Bauhaus-award in de wacht.

Tekst: Vibe - Foto's: Cedric Ryckaert

Op de speelplaats van de Sint-Paulusschool in Kortrijk komen de kinderen opnieuw in contact met de natuur. De speelplaats werd van een grijze betonnen vlakte omgetoverd tot een prikkelend speel- en leerlandschap waar speelnatuur, een flinke dosis spelimpuls en biodiversiteit hun plek kregen. Deze klimaatspeelplaats was een van de 23 geselecteerde projecten voor de Proeftuinen Ontharding 2018 van het Departement Omgeving van de Vlaamse overheid.

De context

De Sint-Paulusschool is een school voor 480 leerlingen in het kleuter- en lager onderwijs. De site zit geklemd tussen de spoorverbinding Kortrijk-Rijsel en de wijk Pottelberg. Voor de kinderen in de buurt zijn er bitter weinig speelpleintjes en -natuur. De school trok de conclusie dat de speelplaats ook na schooltijd open zou staan voor de buurtbewoners, kinderen en jeugdorganisaties. Hiervoor werd een registratiesysteem met badges uitgewerkt. Tijdens de vakanties organiseren ouders er een gedeelde kinderopvang onder de noemer ‘Paulus speelt’.

Scoutsgroep Willem van Saeftinghe maakt regelmatig gebruik van de speelplaats en socio-culturele organisaties kunnen de plek gebruiken. Tot slot kunnen ouders van de schoolkinderen

gebruikmaken van de speelplaats voor verjaardagsfeestjes en kleine evenementen.

Het proces

Het verhaal achter de klimaatspeelplaats start in het voorjaar van 2016 na de projectoproep ‘Pimp je speelplaats’. De kerngroep Team Speelplaats, een leerkrachtenwerkgroep, stelde een enquête op om ouders, leerkrachten en leerlingen te bevragen. De deelnemers konden aangeven wat al leuk was op de speelplaats, wat er volgens hen ontbrak en wat er zeker wel of niet mocht komen. In totaal vulden 260 respondenten de enquête in.

In 2017 besloot de groep om in zee te gaan met ontwerpbureaus Studio Basta en Fris in het Landschap. De plannen, tekeningen en maquettes waren dankbare hulpmiddelen om de nodige subsidies binnen te halen. Het ontwerpproces duurde zo’n anderhalf jaar. Samen met studiebureau Atelier Ruimtelijk Advies (ARA) werden alle technische knopen ontward.

Het project

Zoals bij veel scholen in Vlaanderen was de oorspronkelijke speelplaats bijzonder troosteloos ingericht met de typische 30 x 30 betontegels als ondergrond. De leerlingen en leerkrachten droomden van speelheuvels waar speelgroen

“

In een groene speelomgeving stijgt het welbevinden van leerlingen, wordt er minder gepest en kunnen kinderen zich beter concentreren.

Cedric Ryckaert

gecombineerd werd met natuurlijke materialen. Sport en ‘outdoor learning’ zouden er een vaste plek krijgen. Het plan was goed voor 4000 vierkante meter ontharding waardoor 145 000 liter hemelwater opgevangen en hergebruikt wordt. Het hemelwater dat op de speelplaats valt, infiltreert optimaal in de bodem via een infiltratiebeken van 145 kubieke meter onder de sportvelden of via de plantvakken. Tegelijk werd de riolering volledig vernieuwd en gescheiden aangelegd.

Positieve effecten

Bij een bezoek aan de klimaatspeelplaats samen met de algemene vergadering van Breekijzer op 15 juni 2023 hoorden we van Cedric Ryckaert, leerkracht bij VBS Sint-Paulus en initiatiefnemer van BLES, welke positieve effecten de groene transformatie heeft op de gezondheid, het gedrag en het welzijn van de kinderen en de leerkrachten. Zo vertelde hij dat er minder tot geen pestgedrag en conflicten meer zijn. Een mooi gevolg: de werkgroep rond pesten is hierdoor opgedoekt. Fantastisch toch? De kinderen vinden allemaal hun plekje op de speelplaats die uit zeer diverse ruimtes bestaat: speelheuvels, een toren met tunnel onder, een glijbaan, waterspeeltuinen, trapjes, hellingen, koorden... Voor elk wat wils. Dat staat in schril contrast met de grote eenzijdige saaie speelplaats die het vroeger was. Het spel was hierdoor ook eentonig want andere mogelijkheden dan voetbal waren er bijna niet. Dat zorgde voor conflicten.

De vele plekken, hoekjes en trappen maken het mogelijk om ook buiten les te geven. Een formele buitenklas is er niet. “Dat is niet nodig”, aldus Cedric. “Er zijn voldoende plekken om les te geven.”

“Nu de speelplaats meer dan drie jaar aangelegd is, merken we dat het leven terugkeert op de school”, vertelt Cedric. “Vogels vinden een nestplaats en insecten, vlinders en planten vinden

een stek op de speelplaats. Op die manier komen de kinderen van de school in contact met de wonderen der biodiversiteit en ontdekken ze dat ze hier een positieve impact op kunnen hebben. Dankzij projecten als moestuinieren of bijen en kippen houden, krijgen de kinderen ook de verantwoordelijkheid voor het succes van deze initiatieven.”

Een veel voorkomende vraag bij het omvormen van een grijze naar een groene speelplaats is: hoe houden we de kinderen en de klaslokalen proper? Hoe zorgen we ervoor dat de aarde niet mee naar

binnen gaat? En hoe zorgen we dat kinderen niet nat worden als het koud is?

Daar dacht Cedric samen met het ontwerpteam goed over na. Ze gebruikten geen gewone aarde om de planten in te zetten. De bovenste 10 cm bestaat uit grijze grevel, dat properder is dan aarde. Zo zullen de planten ook dieper wortelen en beter tegen de droogte bestand zijn. Dat is zeker van belang bij een speelplaats waar in de weekends en vakanties niemand van het beheersteam aanwezig is.

Ga aan de slag met jouw speelplaats!

De school prikkelt ook andere scholen om dezelfde metamorfose door te maken. Het project Klimaatspeelplaats wordt regelmatig opgepikt in de media en dient als inspiratie voor heel wat andere scholen die hartelijk ontvangen worden op de school en telkens met de nodige goesting om dezelfde stappen te zetten huiswaarts keren.

BLES kan je hierbij ondersteunen. BLES ontwikkelt krachtige speel- en leerplekken met scholen, steden, gemeenten en jeugdwerk. Zo ondersteunen ze spelen en leren bij kinderen en jongeren, verbinden hen opnieuw met de natuur, maken hen actiever en zorgen voor eindeloos plezier. Daarnaast ontwikkelen ze mee de schoolcultuur op vlak van projectwerking, outdoor learning en duurzaamheid via educatie. BLES helpt mee met het vinden van de juiste ontwerpers, zit mee in het ontwerpteam, biedt workshops op maat van het schoolteam en schrijft mee aan de subsidiedossiers van de scholen.

**Maak je tuin
klimaatbestendig**

**Vandaag is je tuin idealiter bestand tegen alle
klimaatuitersten. Ook bij ACO zijn we ons hiervan bewust.**

Zo kan je nu al met onze infiltratieoplossingen regenwater ondergronds opvangen. In tijden van droogte kan het water langzaam aan de omgeving worden afgegeven. Bomen of planten kunnen op die manier zelf grondwater opzuigen.

Je tuin blijft aantrekkelijk voor mens en natuur, bovendien ga je niet meer sproeien met kostbaar drinkwater.

Heb je vragen of wens je meer info ?

Mail naar Karolien Vanoverveld, kv@aco.be
of surf naar www.aco.be.

ACO. we care for water

ACTUA

EVENEMENT

Appeltern Adventure Gardens: inspiratie vakdag voor de groensector

Appeltern Adventure Gardens (voorheen De Tuinen van Appeltern) en Inkoopgilde organiseren op vrijdag 29 september 2023 voor de vierde keer de gratis Meet & Greet voor Tuin & Park met de laatste tuintrends. Deze jaarlijkse ontmoetings- en kijkdag voor (aanstormende) tuinaannemers, tuinontwerpers en groenprofessionals vindt plaats in het tuinin-spiratiepark in Appeltern, gelegen in hartje Nederland.

Ruim 50 exposanten geven presentaties over de nieuwste tuinontwikkelingen. Het idee is zoveel mogelijk leveranciers te ontmoeten, hun nieuwe producten te ontdekken en te ervaren hoe allerlei noviteiten in de praktijk worden toegepast.

De Meet & Greet is niet echt een klassieke vakbeurs, maar meer een gemoedelijk ontmoetingsplatform. De leveranciers hebben tijd voor een praatje, een kopje koffie en laten hun nieuwe programma en productgamma zien. De compleetheit van het programma maakt het inspiratie evenement niet alleen interessant voor vakmensen uit de groensector, maar ook voor beslissingsnemers uit het bedrijfsleven en de overheid. Je vindt er van producenten van tuinverlichting, gereedschap en vijvers over planten tot tuinhuisjes, kortom alles voor tuin en park komt aan bod.

200 inspiratietuinen in Appeltern

Ook de 200 inspiratietuinen van Appeltern zelf zijn te bezoeken. In het park is er bovendien extra aandacht voor duurzaam tuinieren, voor de toepassing van vaste planten, voor vijverbeheer en tuininrichting. De doelstelling van de organisatie is om een bijdrage te kunnen leveren aan een mooiere, gezondere en duurzamere leefomgeving voor iedereen. Hoe meer mensen elkaar ontmoeten en van elkaar leren, des te groter de kans op een mooiere tuinwereld.

Meer informatie vind je op appeltern.nl

ACTUA

OPENBARE RUIMTE

Heraanleg museumtuin Gust De Smet: ecologisch interessanter en aangenamer voor bezoekers

Een bezoek aan het museum Gust De Smet in Sint-Martens-Latem loont voortaan nog meer de moeite. Na de make-over van het museum zelf in 2016, renoveerde de gemeente nu ook de tuin. De heraanleg resulteerde in minder verharding en meer natuur met onder meer een bloemenweide en een boomgaard.

De tuin bij het museum Gust De Smet kreeg een make-over. Zo werd de oprit in dolomiet vervangen door een karrenspoor met platines. Er kwam een parkeerplaats bij en een wandelpad met flagstones (gebroken stenen). Bovendien werd een nieuw tuinhuis geplaatst.

tot 18 uur (tot eind september). Vanaf oktober is het museum geopend van 14 tot 17 uur. U ontdekt er de woning en het atelier van een van Vlaanderen meest vooraanstaande expressivistische schilders.

Omdat het gras niet wou groeien onder een grote, rode beuk, werden schaduwtolerante planten aangeplant zoals varens, salomonszegel en bosbes. Verder werd het gras vervangen door vaste beplanting. Dat is onderhoudsarm en ecologisch interessanter. In het openbaar deel van de tuin werd een boomgaardje aangelegd met fruitbomen en een bloemenweide.

U kan het gemeentelijk museum Gust De Smet bezoeken op vrijdag, zaterdag en zondag van 14

Groene eilanden als knipoog naar het voormalige strand van Schaarbeek

De inwoners van Schaarbeek, en dan vooral de jeugdige, krijgen er binnenkort een attractie bij. Het 'parc de la Jeunesse' wordt heraangelegd met bijzondere aandacht voor sport- en spelelementen, meer planten en bomen en minder verharding. Maar Atelier Caneva-s die instaat voor het heraanlegproject liet zich vooral inspireren door de historische context van de plek. En dat is er één waarbij er in 1947 een strand lag voor de inwoners die zich geen uitstap naar de kust konden permitteren.

Tekst: Sam Paret - Foto's: Atelier Caneva-s

Om de aantrekkelijkheid van het 'parc de la Jeunesse' te versterken wil de gemeente Schaarbeek nieuwe sport- en spelelementen installeren zoals een pumptrack en een klimparcours. Door de heraanleg van dit landschap, dat nog te weinig bekend is bij de inwoners van Schaarbeek en de bezoekers van het Josaphatpark, willen ze het nieuw leven inblazen. Daar horen ook meer planten en bomen bij en minder verharding. In plaats van zomaar aan deze opdracht te beginnen, vroeg en kreeg Atelier Caneva-s toestemming om eerst een klein historisch onderzoek naar de plek uit te voeren. En daar kwam een bijzondere ontdekking uit. Myrna Baks: "Vroeger stond het namelijk gekend als 'Schaarbeek Plage', de gemeente had een echt strand in het park aangelegd voor de armere inwoners die na de oorlog geen geld hadden om naar de kust te gaan. Met zand en water probeerden ze vooral voor de kinderen

een fijn alternatief aan te bieden. Het had in die tijd dus ook een heel sociale functie omdat het een echte ontmoetingsplaats was. Die insteek was ons vertrekpunt, want met corona hebben we gezien hoeveel nood er aan aantrekkelijk publiek groen is in de directe leefomgeving van mensen. We wilden de historische context van Schaarbeek Plage dus graag vertalen in een hedendaags ontwerp."

Klassieke baantjes in zwarte tarmac voor de pumptrack inbedden in een landschappelijk park wou Caneva-s dan ook niet doen omwille van de extra verharding. Ze maken daarvoor gebruik van de bestaande aanwezige verharding en zullen daar diverse groene eilanden inpassen met spelelementen rondom die tegelijkertijd als bank kunnen fungeren. Op die manier wordt ontmoeting gestimuleerd in een aangename groene setting tussen de ouders die hun

kinderen begeleiden. Deze multifunctionele elementen, pumptrack en de ondergrond van het klimparcours zullen in een okerkleur worden voorzien als knipoog naar het voormalige strand.

Vroeger waren er eveneens meer bomen aanwezig die schaduw konden brengen terwijl het nu meer een open plek in het park is. Ook dat wil Caneva-s herstellen met de aanplant van nieuwe bomen en beplanting. Daarvoor kijken ze naar grassen zoals helmgras dat een connectie heeft met zand en water. Ook de beplanting krijgt dus een vertaling in het historische concept.

Het project Strand van Schaarbeek kreeg zonet een stedenbouwkundige vergunning. Daarna zal de gemeente aannemers aanstellen en de werken opvolgen, gesteund door Caneva-s. Het project zou in de loop van 2024 opgeleverd moeten worden.

MATEXPO 2023: dé vakbeurs voor bouwmaterieel viert haar 40e editie!

MATEXPO is een monument onder de beurzen. Al 40 edities lang. Weinig beurzen hebben zo'n rijke geschiedenis als MATEXPO. Dit betekent ook dat de beurs heel wat moeilijke tijden heeft zien voorbijkomen. Elke economische crisis die er sinds de oprichting van de beurs eind jaren 40 is geweest, heeft op de een of andere manier een invloed gehad. Toch zijn er een aantal constanten: een niet-aflatende groei in vraag en aanbod, diversificatie en innovatie hebben ervoor gezorgd dat MATEXPO editie na editie kon uitbreiden. Meer machines, meer exposanten, meer bezoekers.

Van 6 tot en met 10 september verzamelen zo'n 350 exposanten met meer dan 1500 machine-merken op Kortrijk Xpo voor de 40e editie. De beurs verwacht meer dan 40.000 bezoekers, die er het grootste aanbod van machines en materieel in de Benelux kunnen ontdekken.

Officiële opening & MATEXPO awards

Naar aanleiding van deze jubileum editie worden tal van activiteiten georganiseerd. Zo zal de Officiële Opening terugblikken op de voorbije edities, maar ook uitkijken naar de toekomst in deze boeiende sector. Daarnaast worden traditioneel de MATEXPO Awards uitgereikt. Drie categorieën worden onderscheiden: de Innovation Award, de Green Award en de Safety Award.

MATEXPO boek

Over veertig edities MATEXPO is een boek in de maak. Het MATEXPO boek zal meer dan 100 pagina's bevatten met prachtige foto's en documenten vanaf het ontstaan in 1946 tot waarnaar de beurs op vandaag is uitgegroeid. Het wordt een collectors item!

Oldtimer route

Doorheen de beurs zal een oldtimer parcours van machines gemaakt worden, met bordjes die uitleg geven. Heel wat mooie kandidaturen werden toegestuurd. Niet alleen van exposanten, maar ook van privéverzamelaars. Heel wat exposanten pakken uit met een oude machine, maar bij de beursingangen zullen ook merken te zien zijn die niet meer onder die naam bestaan zoals International, Poclain, Magirus Deutz, ...

Registreer u voor gratis toegang

Registreer u voor gratis toegang met de code **ETR61023** op www.matexpo.com

Scan en registreer gratis

De editie van Matexpo in 1946

Praktische info

Waar?

Kortrijk Xpo
Doorniksesteenweg 216
8500 Kortrijk

Wanneer?

Woensdag 6/09: 10u – 18u
Donderdag 7/09: 10u – 18u
Vrijdag 8/09: 10u – 20u => Toegang tot 19u
Zaterdag 9/09: 9u – 17u
Zondag 10/09: 9u – 17u

BETROUWBAAR

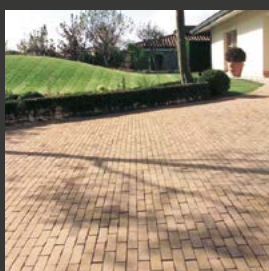
HULPVAARDIG

KENNIS & ADVIES

Op MATEXPO vind je de nieuwste machines, technieken en materieel uit de bouwsector. Tijdens deze 40ste editie stelt Lecot met trots het nieuwe concept van de **autonome werfcontainer** voor. Kom het ontdekken en deel jouw ervaringen met onze specialisten.

Ben je geïnteresseerd in het beheren, leasen en opvolgen van jouw volledig machinepark? **Lecot Fleet** en **Lecot Connect** bieden je hiervoor de ideale oplossing! Samen met onze leveranciers Altrex en Spit is onze stand compleet. Je vindt ons 5 dagen lang op stand 144, tot dan!

MATEXPO | KORTRIJK XPO - STAND 144 | 6 - 10 SEPTEMBER 2023

Het stijlvolle interieur voor buiten.

Wie de stijl en klasse van zijn woning wil vertalen naar de buitenomgeving, vindt in de kleiklinkers van Wienerberger een ideale partner. Ze zijn verrassend mooi en duurzaam en lenen zich perfect voor de aanleg van opritten, terrassen, tuinpaden...

ZEG NIET ZOMAAR KLINKER TEGEN EEN KLEIKLINKER!

Wienerberger nv, Kapel ter Bede 121, B-8500 Kortrijk
Tel. 056 24 96 38, info@wienerberger.be, www.wienerberger.be

Surf naar www.wienerberger.be voor meer info
over ons gamma of breng een bezoekje aan
onze showrooms in Kortrijk of Londerzeel.

Wienerberger